

DEMOKRACIJA

Rektorica ljubljanske univerze je odpovedala sodelovanje z univerzo v Regensburgu, kjer je septembra predaval papež Benedikt XVI.

ALI KOCIJANČIČEVA NE MARA PAPEŽA?

INTERVJU

Dr. Vladislav Bevc

Komunisti so poskušali ideološko zavzeti Sokol

**NAGRADNA
KRIŽANKA**

Z Demokracijo
in **Adrio Airways**
po Evropi

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

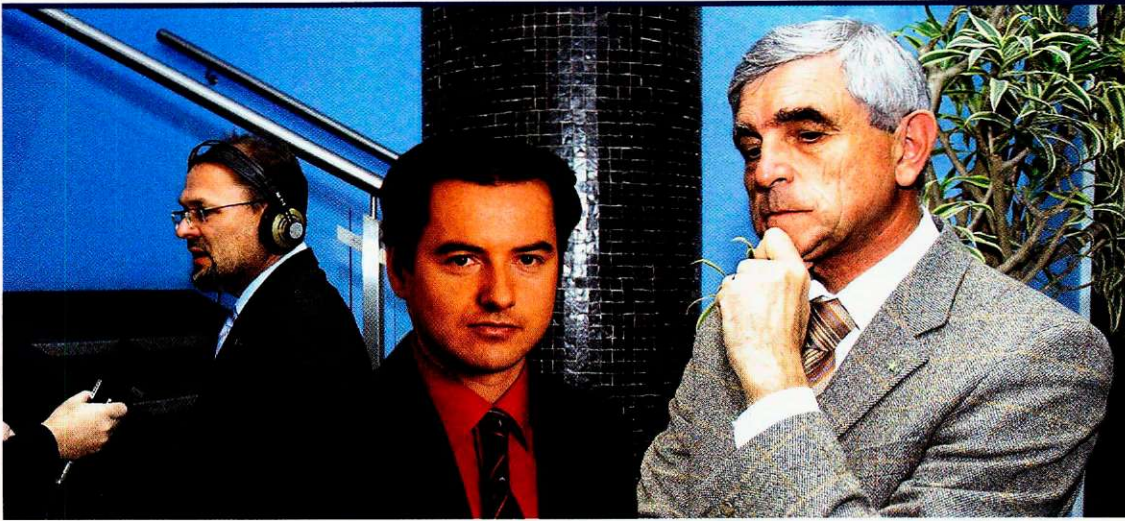

Edinstvena osvežitev

Pijače iz družine **ZA** nudijo potrošnikom prijetno osvežitev in dobro počutje za ves dan. Za lahko osvežitev brez dodanega sladkorja in sladil izberemo **Za lemon**. **Za Life** z okusom jabolka, obogaten z magnezijem in vitamini, daje občutek moči in zadovoljstva. **Za harmony** z okusom bele breskve in aloe vere predstavlja skladnost duha in telesa. V letošnjem letu pa vam ponujamo nov edinstven okus hruške in melise - **Za symphony**.

Pijače iz družine **ZA** združujejo prednosti vode, sadnega soka in funkcionalnih dodatkov.

Poraženci letijo v nebo

Metod Berlec

Minilo je slabih štirinajst dni od lokalnih volitev. Za poražence se začenjajo težki časi. Izraz na obrazu županskega kandidata LDS v Ljubljani Jožefa Kuniča po razglasitvi izidov pove vse (glej zgoraj desno). Kandidat nekoč najmočnejše stranke v državi je v Ljubljani dobil podporo samo 1,7 odstotka volivcev. Res polom za stranko, katere člani so še nedavno menili, da so nezamenljivi. Ob tem so prav smešno zvenele izjave nekaterih predstavnikov in privrženecv liberalne demokracije, ko so izid v Ljubljani razglašali za nezaupnico vladni koaliciji. Največja vladna stranka kot najvidnejša predstavnica koalicije je v Ljubljani napredovala, res pa je, da sta nazadovali NSi in SLS. Pravi fiasko pa sta doživeli SD in LDS. Prva je izgubila županjo in nekaj svetniških mest, druga kar deset svetnikov. Predsednik ljubljanske LDS Slavko Slak je zato že odstopil. Zaradi katastrofalnih volilnih izidov napovedujejo svoje odstopo oziroma odstopajo tudi nekateri drugi predsedniki lokalnih odborov LDS. Za predsednika LDS Jelka Kacina so torej volilni izidi hud udarec. V Ljubljani je podprl Kuniča, ki je popolnoma pogorel, v Kranju je bil Kacin nosilec strankine liste v mestni svet, ki se je prav tako zelo slabo odrezala. Podobno je v Mariboru, Celju in drugod po Sloveniji. Za Kacina je neprijeten tudi odstop podpredsednika stranke Mateja Lahovnika, ki je sprva veljal za njegovo desno roko, v zadnjih mesecih pa sta se povsem razšla. Številni ugledni člani LDS, kot so Anton Rop, Milan M. Cvikel, Pavle Gantar in drugi so bili do Kacina že doslej zadržani, tako da se mu v naslednjih mesecih precej slabo piše. Pomenljiva so bila zadnja Trenja na komercialni televiziji, ko so ljudi spraševali, koga vidijo kot novega vodjo levice. Ljudje so s telefonskim glasovanjem največ glasov namenili Borutu Pahorju in Zoranu Jankoviču, precej manj Milanu Kučanu, Jelku Kacinu pa le borih pet odstotkov. Jankovičev nastop v oddaji je pokazal, da še najbolj ogroža LDS,

saj je prav njej v prestolnici odvzel največ glasov, hkrati pa je Kacin v nasprotju z njim deloval prav neobgljeno. Če se bo v prihodnosti (kar je sicer malo verjetno) na čelo tranzicijske levice postavil Zoran Jankovič, bo zadeva res absurdna. Tranzicijski tajkun, bogataš na čelu strank, ki naj bi bile socialno čuteče. S tem bi se sicer pokazalo to, na kar smo v preteklosti mnogokrat opozarjali, da se namreč tranzicijska levica zavzema predvsem za lastnike kapitala, za socialno ogrožene pa samo na deklarativni ravni. To je ne nazadnje pokazal Kučanov Forum 21 leta 2004, saj so se v njem takrat zbrali tranzicijski tajkuni in tako imenovani rdeči direktorji. Ker se zadnje tedne v političnem zakulisju spet pojavlja nekdanji generalni sekretar LDS Gregor Golobič, aktivnejši pa je tudi Milan Kučan, utegne biti dogajanje na levici še zelo živahno. Nedvomno je veliko odvisno od tega, kako se bo v županski funkciji znašel Zoran Jankovič ...

Med parlamentarnimi strankami sta po volitvah SNS in DeSUS praktično na istem. SDS je naredila precejšen korak naprej v primerjavi z zadnjimi lokalnimi volitvami, rahlo je nazadovala SLS, nekoliko bolj pa Nova Slovenija. O tem, naj bi v SLS zamenjali Janeza Podobnika, se že dalj časa govori, čeprav je malo verjetno. Precej je odvisno od tega, kako se bo v Mariboru odrezal Franc Kangler, ki ga po novem podpirajo nekateri iz LDS. Precej težav po lokalnih volitvah ima tudi predsednik NSi Andrej Bajuk, ki se je sicer izkazal kot finančni minister, ni pa znal tega „unovčiti“ v javnosti. Je pa res, da se pozna vpliv tako imenovanih neodvisnih list, saj jih je na vsakih lokalnih volitvah več. Nekatere javnomnenjske ankete, ki so bile narejene vzporedno z lokalnimi volitvami, namreč kažejo, da tako SLS kot NSi v primeru, če bi bile sedaj državnozborske volitve, ne bi nazadovali. Pomladne stranke torej ohranjajo podporo izpred dveh let, kar je glede na to, da so na oblasti, precejšen uspeh. **D**

Za predsednika LDS Jelka Kacina so volilni izidi hud udarec. V Ljubljani je podprl Kuniča, ki je popolnoma pogorel, v Kranju je bil Kacin nosilec strankine liste v mestni svet, ki se je prav tako zelo slabo odrezala.

UVODNE STRANI

- 9 Proti "papeževi" univerzi
- 10 **Pogledi:** Slab zgled
- 11 Nujna šolska reforma

POLITIKA

- 12 Med poraženci in zmagovalci
- 16 Državni svet na razpotju

SLOVENIJA

- 18 Zgodba o uspehu
- 22 Nelojalna spletna sreča
- 24 Pravno urejanje klipinga
- 26 Temna preteklost

TUJINA

- 30 Korejsko mešanje kart
- 32 Globus: Zajeti pribežniki
- 33 Tuji tisk: Tekma za turiste

INTERVJU

- 34 Dr. Vladislav Bevc

NEKOČ IN DANES

- 38 V krempljih Udbe
- 40 Raziskovalec samostanov
- 42 Naši kraji: Kobilje

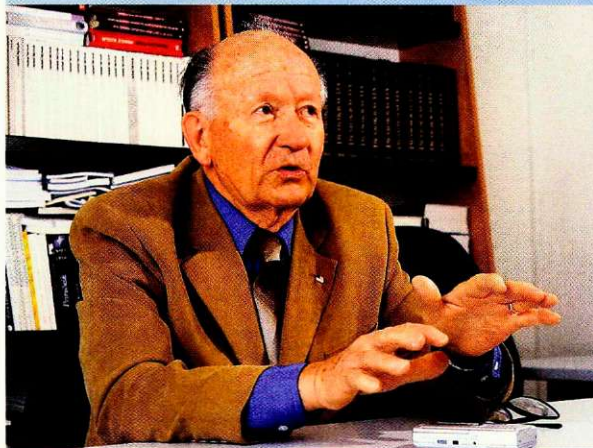
KULTURA

- 46 Pogovor o ljubezni
- 47 Borštnikove nagrade

OGLEDALO

- 48 **Film:** Osvajanje zahodnih vrednot
- 50 **Avtomobilizem:** Rešilna bilka
- 52 **Znanost:** Kanal, ki je ločil Ameriki
- 54 **Šport:** Planiška nadaljevanka
- 56 **Črna kronika:** Razbiti kriminalci
- 58 **Rumeno:** Lepi Dasa na ogled
- 60 **TV Kuloar:** Povolilna tekma
- 62 **Kronika časa:** Noč čarovnic
- 66 Umrl prevajalec Janko Moder

34 Intervju: dr. Vladislav Bevc

Komunisti so si tako mislili – če se ne motim, jim je celo Kardelj na Čebinah to naročil – da če ideološko zavzamejo Sokol in nastopajo kot sokoli, pri tem pa »pridigajo« svoje komunistične cilje, bodo ljudje mislili, da mora biti nekaj dobrega v tem, če to govorijo sokoli.

12 Polom Kacinove LDS

Za nami so lokalne volitve, ki so s svojim razpletom presenetile marsikoga. Predvsem s tako imenovanimi neodvisnimi listami. Najverjetneje pa bodo sprožile tudi tektonske premike v slovenski politiki. V poraženi LDS se razčiščevanje že začinja.

16 Državni svet na razpotju

V četrtek, 19. oktobra, je državni svet pripravil aktualen posvet o vlogi in pomenu dvodomnosti, pri čemer je bila splošna ugotovitev, da je slovenski zgornji dom v sedanji obliki in s takšnimi pristojnostmi potreben korenite reforme.

22 Nelojalna spletna sreča

Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij ter Fundacija za šport bosta vložili tožbo proti vodilnemu ponudniku internetnih športnih stav v svetu Bwinu zaradi domnevno nezakonitega vdora na slovenski trg.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 SIT / 2,29 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

V. d. direktorja: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor
Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Fotografija na naslovnici: Bor Slana, Reuters

Že računate na evro?

nominalno	1	=	1
dejansko	1 EUR	=	239,64 SIT

Drobiž bo po novem letu imel veliko večjo vrednost, kot smo bili vajeni pri tolarjih. Pri plačevanju in vračanju drobiža bodite pozorni, saj je že zelo majhen kovanec za 10 centov vreden skoraj 24 tolarjev.

Evro-za vse nas

Mavrica

Aleksander Škorc

Rodila se je nova zabavno-informativna oddaja. Res je bilo zabavno, ko se je v božično drevesce preoblečena voditeljica že na samem začetku večje zaletavala v vneto sodelujoče eminentne goste. Tudi nadaljnje 'informacije' so bile zabavne. Znanemu 'bivšemu kantavtorju' se je med oponašanjem samega sebe uspelo preleviti v 'avtorja iz kante', večno obetavnemu politiku v obilnem potu lastnega obraza spet ni uspelo dokazati, da lepota in pamet gresta skupaj, najbolj preganjani podjetnici vseh časov pa ni nihče povedal, da se mora človek iskati tam, kjer se je izgubil. Bajе so bili otroci navdušeni, starši pa rahlo zaskrbljeni ob nočnih morah teh otrok.

Obstaja tudi strašansko zabavna oddaja, kjer gensko oporečen Maršovec z močno dioptrijo in mamljivimi zneski testira, koliko denarja je treba dati Zemljanom v zameno za njihovo dostojanstvo.

Brez števila je še oddaj, kjer se plastične lepoticе in skrajno bistrourni lepotici brez barve, vonja in okusa izgublajo v navideznih pomembnostih, ki jih na koncu vedno kruto izvržejo iz soja žarometov v zanje večno sivino izgubljenega vsakdanjika.

Same razbite in pomendrane lupine brez kakršne koli vsebine, ki zmorejo samo eno: možganske celice nemočnih otrok spreminjati v maščobne. Nobene lepote in nobene dobrote. Nobene kreposti in nobene modrosti. Se vam ljubljani potomci nič ne smilijo? Če jih je nekdo – kdo le, če ne kar vi sami – zaslepil z lažnim bliščem, bi bilo prav, da to poskušate popraviti. Poklonite jim sanje, s pomočjo katerih se bodo zmogli sami izkupati iz okovov lažnega in uničujočega leska, če jim pri tem že ne znate pomagati. Ne veste katere sanje? Prav tiste, ki jih niste zmogli več sanjati in ste jih zato že zdavnaj nespametno opustili.

Naj pomagam.

Obstaja dekle. Tam daleč med gorami je skrito in tako čudovito je, kot prvi žarek ob zatonu večne noči. Sonce jo radostno oblači v bleščeče zlate žarke in veter ji med priklanjajočimi se drevesi nagajivo ljubkuje mehke mavrične kodre. Njen nasmeh zmore vrniti umirajočega z one strani in mu vliti upanje v večno življenje. In oči! Njene radostnega življenja polne oči obetajo sanje, kakršnih noben sanjač niti zaslutiti ne zmore.

Očetje, povejte sinovom o njej, in mater, povejte hčeram o prav takšnem fantu. Vzpodbudite jih k iskanju, recite jim, naj ne obupajo prezgodaj in, za božjo voljo, ne povejte jim, da ne poznate nikogar, ki bi ju že kdaj videl, ker to še zdaleč in niti po naključju ne pomeni, da ne obstajata.

H-umor

»Nespoštovanje, kršitev zakonov, dvoiličnost in zavajanje so temeljne značilnosti vaše koalicije.«

(Poslanec LDS Milan M. Cvikl z zamudo naštevava lastnosti preteklih vlad pod vodstvom LDS.)

»Ljubljana je dobila točno takšnega župana, kot si ga zasluži. Zdaj je tudi uradno balkanska prestolnica. Na koncu pa so se zbrali še Cetinski, Magnifico, Danijela in novemu tajkunu zapeli v srbohrvaščini ...«

(Obiskovalec spletnega foruma RTV ni več prepričan, ali je po Jankovičevi zmagi Ljubljana sploh še slovenska prestolnica.)

»Smo edina opozicijska stranka, ki je popravila svoj rezultat tako v primerjavi z zadnjimi državnozborskimi volitvami kot tudi zadnjimi lokalnimi volitvami, poleg tega smo bistveno izboljšali zaostanek za SDS in LDS.«

(Borut Pahor se kljub izgubi dveh pomembnih županskih mest tolaži z rahlim napredkom v boju za svetniška mesta. Njegove zmage, ki naj bi bila šele začetek, pa ni od nikoder.)

»Janković je slovenski Berlusconi, je primer preobrata bogatega človeka, ki je pričel reveže.«

(Teolog dr. Ivan J. Štuhec se čudi proletarski zagretosti za bogataša in se sprašuje, kam so izginile tradicionalne vrednote levice.)

»Če opozicija smatra, da ministri kršijo zakon ali ustavo, lahko vložijo interpelacijo, dve ste vložili, še kakšnih osem ste jih napovedali. Vlada bo nanje z veseljem odgovorila.«

(Predsednika vlade Janeza Janšo in njegove ministre že srbijo prsti.)

»Po prepričanju sem levičar, bolj kot maršikatera današnja levičarska stranka v Sloveniji.«

(Dobitnik Borštnikovega prstana Peter Ternovšek meni, da se po levičarskem prepričanju niti Pahor niti Kacin ne moreta primerjati z njim.)

»V drugem krogu pričakujem podporo volivcev in vsaj ene stranke z levega političnega pola.«

(Kandidat za mariborskega župana Franc Kangler prisega na staro dobro »gradnjo mostov« iz časa Marjana Podobnika.)

»Kot je opaziti, se je trend SD nagnil navzdol, medtem ko LDS že nekaj mesecev raste.«

(Predsednik LDS Jelko Kacin se spet tolaži z napačnimi statističnimi podatki in pri tem tekmuje celo s SD.)

»Največja porazenka teh lokalnih volitev v Ljubljani pa je koalicija, ki vlada na državni ravni in je kljub zelo velikim prizadevanjem ter pritiskom v zadnjih mesecih uspela zbrati manj kot četrtno svetniških mest.«

(Vodja ljubljanske LDS v odstopu Slavko Slak se noče sprijazniti z dejstvom, da je največja porazenka lokalnih volitev njegova stranka.)

»Že tri mesece vem, ampak pustite, da s čim še presenetim svoje sodelavce.«

(Novi ljubljanski župan Zoran Janković še noče razkriti načrtov, kako bo kadroval v ljubljanski mestni upravi.)

»Na soočenjih sem osebno večkrat izrazil simpatijo do kolega Kanglerja.«

(Porazeni kandidat za mariborskega župana Milan Petek iz LDS že ve, koga bo podprl v drugem krogu.)

Preiskujejo zločine komunistov

V sredo, 25. oktobra, je dr. Milko Mikola, vodja sektorja za popravno krivic in narodno spravo, ki deluje v sklopu ministrstva za pravosodje, predstavil dokumentarno izredno bogato publikacijo z naslovom Osvobojeni gradimo. Zavajajoč naslov črpa iz besedišča komunistične propagande, za njim pa se skriva grozljiva podoba povojnih delovnih taborišč na Slovenskem. To pretresljivo publikacijo bomo v Demokraciji podrobneje predstavili v prihajajočih številkah.

Sektor za popravno krivic je bil ustanovljen šele lani, kar zgovorno priča o odnosu dosedanjih političnih elit do tega neprijetnega, a zelo pomembnega vprašanja. O tem govorijo že suhoparni podatki; doslej je omenjeni sektor prejel več kot 15.000 vlog državljanov za popravno krivic. Od teh so jih rešili dobrih 13.000, vendar nove vloge še prihajajo.

Zgodovinarji iz sektorja za popravno krivic so med drugim raziskovali problem judovskega premoženja v Sloveniji. Kot je znano, ugoditev upravičenim zahtevam judovske skupnosti ovirajo »pre-

Dr. Milko Mikola pri predstavitvi publikacije o taboriščih

čiščeni«, ali bolje rečeno, selektivno uničeni arhivi Udbe in podobnih organizacij.

Najbolj žgoče področje delovanja komisije pa je zbiranje dokazov o povojnih delovnih taboriščih, kamor so po koncu vojne komunistične oblasti poslale na tisoče Slovencev in Slovencev. Čeprav so bila prvotna prisilna taborišča odpravljena leta 1946, so morali obsojenci delo nadaljevati, nekateri celo do konca petdesetih let prejšnjega stoletja. Kmalu po informbirojevski krizi leta 1948 so oblasti na novo uvedle taborišča za »prevzgojo« obsojencev. Med blažjimi ukrepi so bili poleg prisilnega dela zaplemba premoženja ter odvzem državljanjskih pravic in narodne časti.

Delo sektorja za popravno krivic tako odstira eno zadnjih tančic domnevne humanosti režima, ki tako ideološko kot v praksi ni prav nič zaostajal za nacističnim in stalinističnim. M. V.

Modrosti tedna

»Izid volitev v Ljubljani kaže na nezaupanje do vseh, ki so imeli z ljubljansko politiko doslej kaj opravka. Nekoliko skrb zbujajoče pa je, če se za tem skriva tudi nezaupanje do klasične strankarske politike na splošno, saj je namesto običajnih izbir očitno prevladala vera v karizmatično osebo.«

(Sociolog dr. Matej Makarovič)

»Podpora Jankoviću je politična volja tistih, ki se nergaško in objestno spominjajo dobrih, starih časov, ko je bil na oblasti Kučan, in tistih, ki ne morejo preboleti poraza in zatona LDS kot nekakšnega garanta, da se ne bo nič (ali vsaj ne preveč) spremenilo. Podpora Jankoviću je ideologija tistih, ki imajo mnenje, nimajo pa argumentov – razen teh ready-made pavšalnosti, da je Janša baraba, mestna uprava nesposobna banda, promet pa kaotičen. Tak je današnji ljubljanski levičar.«

(Kolumnist Marko Crnkovič)

Med Romi in Ambrušani počilo

Potem ko so se lani domačini in Romi sprli zaradi romskih otrok, ki obiskujejo Osnovno šolo Bršljin pri Novem mestu, je med dolenski Romi in domačini znova počilo. Tokrat se je zgodilo v krajevni skupnosti Ambrus v Ivančni Gorici. Pretekli teden je moški, ki sicer ni Rom, živi pa v tamkajšnjem romskem

Odnosi med domačini in Romi na Dolenjskem so znova napeti.

naselju, skoraj do smrti pretepel enega od domačinov. Incident je povzročil veliko ogorčenje domačinov, ki so še konec preteklega tedna, ko je nastal ta prispevek, grozili, da Romom, ki so se zaradi strahu pred maščevanjem začasno izselili iz svojih hiš, ne bodo pustili, da se vrnejo na svoje domove. Na takšno napoved se je odzval tudi notranji minister Dragutin Mate in dejal, da policija ne bo dopustila, da bi državljanji zakon vzeli v svoje roke. Jasno pa je, da minister težave ne bo mogel rešiti sam in da se bo moral v reševanje nastalega položaja vključiti še kakšen državni organ oziroma ministrstvo. A. K.

Nova sestava odbora

V sredo, 25. oktobra, so v Trstu izvolili sedem novih članov paritetnega odbora za slovensko manjšino. Še pod prejšnjo italijansko levosredinsko vlado je bil leta 2001 sprejet t. i. globalni zakon za varstvo slovenske manjšine. Leto kasneje je bil v skladu z zakonom ustanovljen odbor, ki pa je bil v času Berlusconijeve petletke bolj ali manj nedejaven zaradi nesklepčnosti. K (ne)uspehu dela paritetnega odbora je svoj delež prispevala tudi rimska vlada, ki je predloge odbora večkrat vračala v postopek.

Zdaj se je zamenjalo sedem članov odbora od dvajsetih (italijanska in slovenska delegacija sta zastopani vsaka z desetimi predstavniki). To so: Nives Košuta, Stojan Spetič, Livio Furlan, Marino Vocci, Stefano Pizzin, Adriano Ritossa in Stefano Rigotti. Kljub manjšim zapletom pred glasovanjem na deželnem svetu Furlanije-Julijske krajine (umaknjen je bil kandidat leve sredine) z zmernim optimizmom pričakujemo, da bo delo odbora steklo in bo čim prej sprejet seznam dvojezičnih občin. M. V.

Se pri dvojezičnosti obetajo premiki?

Zgodba o slovenski svobodi

V Kopru so pred tednom dni počastili petnajsto obletnico odhoda Jugoslovanske armade iz Slovenije.

Dogodek izpred poldrugega desetletja se je v zgodovino zapisal kot sklepno dejanje slovenske osamosvojitve.

Slavnostni govornik v Kopru je bil predsednik prve demokratično izvoljene slovenske vlade in današnji poslanec v evropskem parlamentu Lojze Peterle, navzoči pa so bili tudi predsednik vlade Janez Janša in številni predstavniki javnega življenja, ki so bili na različne načine povezani z enim najsvetlejših trenutkov slovenskega osamosvajanja. Nekdanji premier je izrazil prepričanje, da je zgodba o odhodu JLA iz Slovenije zgodba o svobodi. "Konec slovenske osamosvojitvene vojne je prinesel demokracijo na skrajni severni konec Balkanskega polotoka, Evropi pa je podaril nov, svoboden narod," je dejal Peterle. Predsednik države Janez Drnovšek, ki se sicer ni udeležil slovesnosti v Kopru, pa je ob tej priložnosti dejal, da je Slovenija v danih okoliščinah napravila kar največ. »Pred petnajstimi leti so bila naša pričakovanja precej bolj skromna. Takrat smo upali, da bomo sploh znali preživeti kot

Slovesnost v Kopru ob 15. obletnici dokončne zmage nad JLA

samostojna država v tako težkih okoliščinah, a nam je uspelo. Postali smo dokaj ugledna članica Evropske unije,« je dejal Drnovšek.

Slovenska osamosvojitve se je začela že s prvimi svobodnimi volitvami aprila 1990, z razoroževanjem teritorialne obrambe, ustanovitvijo strukture narodne zaščite, referendumom, razglasitvijo samostojnosti in neodvisnosti ter se nadaljevala z desetdnevno vojno za Slovenijo. Sklep o umiku JA iz Slovenije je sprejelo predsedstvo SFRJ

7. julija 1991, dejanski umik pa se je začel šele septembra, ko je Beograd spoznal, da zavlačevanje nima pomena in da bi se bilo bolj smiselno osrediniti na projekt tako imenovane velike Srbije in zavarovanje njenih meja. Umik Jugoslovanske armade je bil na drugi strani tudi posledica mednarodne rzsodbe, da je SFRJ razpadla, potem ko se je iztekel trimesečni moratorij na slovensko osamosvajanje, ki ga je 7. julija 1991 prinesla brionska deklaracija. V noči na 26. oktober leta 1991 je tako iz koprškega pristanišča odplula ladja z zadnjimi pripadniki jugoslovanske vojske. Tako so se agresorski vojaki dokončno umaknili s slovenskega ozemlja in država je z olajšanjem zadihala. Marsikdo pa ima dan odhoda zadnjega jugoslovanskega vojaka iz Slovenije celo za največji dogodek v procesu slovenskega osamosvajanja. P. A.

V podporo svobodi

Svetovni slovenski kongres (SSK) je ob petnajstletnici slovenske samostojnosti pred dobrim tednom dni pripravil fotografsko dokumentarno razstavo z naslovom Slovenski rojaki v podporo svobodi 1991–1992. Z razstavo, ki jo je slovesno odprl zunanji minister Dimitrij Rupel, so želeli opozoriti tudi na prispevek Slovencev iz zamejstva k prizadevanjem za mednarodno priznanje samostojnosti naše države.

Po Ruplovih besedah je petnajst let sicer kratka doba, a Slovenija je v tem času dosegla veliko. »Utrdili smo se kot svobodna demokratična država s trdnim tržnim gospodarstvom,« je poudaril zunanji minister. Vsega tega po njegovem mnenju ne bi bilo, če se ob osamosvajanju leta 1991 ne bi povezali Slovenci doma

Minister Rupel je odprl razstavo.

in v tujini. Veliko zaslugo za povezanost in slogo slovenskega naroda je Rupel pripisal tudi SSK. Zbrane obiskovalce sta ob tej priložnosti nagovorili Tatjana Lesjak Kljun iz vladnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Rozina Švent iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Obiskovalci si lahko razstavo, ki so jo sestavili Slovenci z vsega sveta, ogledajo ob delavnikih v prostorih SSK v Ljubljani. P. A.

Zahvala za pogum

Predsednik vlade Janez Janša je minuli teden pred kočjo Jezero na Brdu pri Kranju na slovesnosti ob petnajsti obletnici odhoda zadnjega jugoslovanskega vojaka iz Slovenije odkril spominsko ploščo, ki zaznamuje dogajanje na Brdu v času osamosvajanja. Premier je poudaril, da se je prav v tej koči zgodilo marsikaj pomembnega za našo osamosvojitve. Na Brdu je bilo namreč skladišče vojaške opreme teritorialne obrambe, poleg tega je tedanja Demosova vlada na tem kraju sprejela vrsto pomembnih odločitev, s katerimi je zagotovila nujne ukrepe, potrebne za osamosvojitve.

V njej je bilo sprejetih veliko tajnih dogovorov, ki so zagotovili, da med ljudmi ni zavladala panika, da niso bežali iz države, ropali trgovin in podobno. »Veliko dela za zavarovanje osamosvojitve je bilo opravljeno prav na Brdu,« je poudaril Janša. Na slovesnosti, ki so se je udeležili nekateri vidni člani Demosa, se je tudi zahvalil uslužbencem na Brdu, da so o dogovorih molčali, in vsem sodelujočim za »pripravljenost, optimizem in pogum, ki je preveval odločitve, sprejete na tem mestu«. P. A.

Slovesnost pri kočji Jezero

Proti "papeževi" univerzi

Vida Kocjan, foto: Bor Slana

Pismo Kocijančičeve V času, ko je papež Benedikt XVI. obiskal rodno Bavarsko in za študente na univerzi v Regensburgu pripravil predavanje, v katerem je izrekel zdaj že znameniti citat bizantinskega cesarja Manuela II., s katerim naj bi bil močno užalil muslimane (poznejši dogodki so javnosti znani), je rektorica Univerze v Ljubljani na vodstvo univerze v Regensburgu naslovila posebno pismo. To ima datum 11. 9. 2006, vendar so ga na bavarski univerzi prejeli 19. septembra. Spomnimo, da se je papež na Bavarskem mudil od 10. do 12. septembra, na omenjeni univerzi pa je med drugim pred leti tudi poučeval. Andreja Kocijančič je torej v dneh njegovega obiska na rektorji univerze v Regensburgu, profesorja Alfa Zimmerja, naslovila pismo, v katerem ga je obvestila, da odpoveduje sodelovanje ljubljanske univerze z eno najeminentnejših univerz na Barvarskem, ki ima toliko študentov kot vse tri slovenske skupaj. V pismu je napisala, da je razlog za odpoved sodelovanja v prihodnje zmanjšanje finančnih sredstev, saj naj bi bila slovenska vlada Univerzi v Ljubljani precej znižala proračunske prihodke.

Zupan: Ni res! Na regensburški univerzi so bili nad pismom zelo presenečeni, zato so se pisno (že 25. novembra) obrnili na Generalni konzulat Republike Slovenije v Münchnu in dejanje obžalovali. V pismu so zapisali, da jim je žal, ker je rektorica zaradi finančnih težav odpovedala sicer 30-letno sodelovanje pri izmenjavi študentov. Njihovo začudenje je bilo povsem na mestu, saj je prav ta bavarska univerza v preteklih letih razvila oddelek za slavistiko, pripravljena je bila ponuditi prvo slovensko čitalnico v Nemčiji in na Bavarskem, med ustanovama so spletli tudi prijateljski odnosi.

Generalni konzul Alfred Killer je s tem nemudoma seznanil Jureta Zupana, ministra za visoko šolstvo, in poudaril, »da se mu zdi odpoved sodelovanja ljubljanske univerze nesmiselna, preuranjena in v skrajni fazi tudi škodljiva za naš ugled pri enem od naših tradicionalno največjih političnih prijateljev v Evropi in svetu«. Minister Zupan je poudaril, da ga je novica neprijetno presenetila, saj ministrstvo ves čas poudarja pomen povezovanja univerz v evropskem visokošolskem prostoru, vendar so slednje po slovenski zakonodaji glede sodelovanja z drugimi visokošolskimi zavodi povsem avtonomne. Ob tem je dodal, da so univerze v Sloveniji od leta 2004 dalje »financirane v kosu«, kar pomeni, da z dodeljenim denarjem gospodarijo samostojno in ga usmerjajo na področja, ki jih imajo za prednostna. Pojasnil je še, da je Univerza v Ljubljani v letu 2004 prejela dobrih 32,6 milijarde tolarjev (136,2 milijona evrov), v letu 2005 pa 35,6 milijarde tolarjev (148,7 milijona evrov). Poleg tega so prejeli še denar za raziskave. V letu 2006 je bilo do vključno septembra nakazanih 28,8 milijarde tolarjev (160,4 milijona evrov). Podatki torej kažejo, da je Univerza v Ljubljani ob upoštevanju inflacije prejela vsako leto več denarja, kar pomeni, da do zmanjševanja sredstev za delo univerze ni prišlo.

Minister Jure Zupan pisno dokazuje, da Kocijančičeva ne govori resnice.

Andreja Kocijančič je samovoljno odpovedala sodelovanje pri izmenjavi študentov in profesorjev z nemško univerzo v Regensburgu, na kateri je v začetku septembra predaval papež Benedikt XVI., in sicer z izgovorom, da univerzi primanjkuje denarja, zato mora varčevati.

Denar za Balkan Iz Zupanovega pojasnila je razvidno, da država za namene univerze namenja dovolj denarja oziroma vsako leto več, da pa je rektorica Kocijančičeva pri njej govori porabi povsem samostojna. To pa pomeni, da je Kocijančičeva sama (v svojem imenu) odpovedala sodelovanje študentov in profesorjev z ugledno bavarsko univerzo. Ob tem ne smemo pozabiti, da je v drugi polovici oktobra v Ljubljani pripravila večdnevno konferenco rektorjev jugovzhodne Evrope (Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije, Makedonije, Bolgarije in Romunije), dogodek in povezovanje pa uvrstila v kontekst nove strategije razvoja Univerze v Ljubljani. Za medsebojno sodelovanje (študij študentov iz teh držav v Ljubljani) je v povezavi z gospodarstvom zagotovila celo štipendijski sklad, ki naj bi ga za zdaj finančno »napolnil« lju-
bljanski BTC. Zgovorno! **D**

Slab zgled

Gašper Blažič

Udeležba na lokalnih volitvah je bila slaba. V Ljubljani je volilo le okoli 43 odstotkov volilnih upravičencev.

Takšen podatek seveda zbuja zaskrbljenost, saj se z volilno neudeležbo povečuje možnost izvolitve tistih, ki si tega ne zaslužijo, po drugi strani kaže na odtujitev med politiko in ljudstvom, ki ima po ustavi oblast v naši državi. Tako po eni strani postaja politika v očeh javnosti nekaj umazanega, nekaj, kar je očitno namenjeno samo izbrancem in njihovem polnjenju lastnih žepov, po drugi pa tudi volilno telo politiko dojema le skozi optiko gole preračunljivosti, kar pomeni, da se spleča voliti le zaradi lastnih koristi (glede na obljube), ne pa zaradi skrbi za skupno dobro. Prav to pa je eden bistvenih razlogov za velik Jankovičev uspeh v Ljubljani.

Tisto, kar pri vsem tem bode v oči, je obnašanje predsednika države Janeza Drnovška tik pred volitvami. Spomnimo se: manj kot teden dni pred volitvami je iz kabineta predsednika države prišla novica, da se predsednik volitev zaradi dopusta ne bo udeležil. Takšno sporočilo je seveda svojevrsten cinizem, saj bi se predsednik države lahko udeležil vsaj predčasnega glasovanja, če bi odpotoval na dopust kam v tujino. Najmanj, kar lahko zapišemo, je to, da je Drnovšek očitno slabo načrtoval dopust ali pa se je hotel nameoma izogniti volitvam. Očitno pa ga je zapekla vest in je javnosti hitro sporočil, da se bo volitev udeležil. Nazadnje se je v ponedeljek znašel na fotografijah v najbolj branih slovenskih časopisih, kako oddaja glasovnico v skrinjo.

Vseeno pa je Drnovškov skorajšnji spodrsrljaj pustil grenak priokus, saj je dal s svojim obnašanjem državljanom slab zgled. Morda je hotel najprej zaigrati na karto apolitičnosti, vendar je funkcija predsednika države politična *par excellence*. Ne nazadnje je celo Drnovškovo »apolitično« Gibanje za pravičnost in razvoj ponekod poseglo v volilno dogajanje, kar seveda postavlja predsednika države v čudno luč. Če je kdo dolžan poudarjati izvirni pomen politike – in to je skrb za skupno dobro –, je to predsednik države. Vsak odmik od tega pomeni čedalje večje odtujevanje volivcev od politike, s tem pa tudi večjo možnost za ločitev politike od etike. Kajti zmanjševanje ugleda politike kot take pomeni tudi spodkopavanje instituta in avtoritete predsednika države. Čim večja je namreč udeležba državljanov pri javnih zadevah (tudi volitvah), tem manj je nevarnosti, da bi prišlo do pojave, ki ga je Alexis de Tocquille nekoč imenoval »mehki despotizem«.

Očitki Cerkvi

Aleš Kocjan

Praznovali smo dan reformacije, ki se je začel 31. oktobra 1517 z Martinom Luthrom.

Zgodovina pravi, da je na ta dan katoliški duhovnik Martin Luther na vrata cerkve v Wittenbergu nabil znamenitih 95 tez, ki so bile usmerjene predvsem zoper prodajo odpustkov, nekatera teološka vprašanja in splošno delovanje srednjeveške Cerkve. Čeprav so teze pri takrat razuzdanih in samosvojih cerkvenih oblasteh našle na precejšen odpor, Luther pa je bil zaradi njih celo izobčen, njegove kritike vendarle niso ostale brez odmeva. Cerkev je očitno spoznala, da je zašla na pota, ki ji niso v čast, in sledila je protireformacija, ki je svoj vrh dosegla z znamenitim tridentinskim koncilom. Na njem so udeleženci prepovedali prodajo cerkvenih odpustov in visokih služb, kar je bilo takrat precej razširjeno. Škofom, ki so pred tem ponekod samo formalno vodili škofije, živeli pa so drugje, so zapovedali, da morajo prebivati v svojih škofijah in v njih tudi redno izvajati svoje poslanstvo; kot odgovor na vse duhovnike in škofove, ki so živeli razuzdano, pa so znova poudarili pomembnost celibata.

Čeprav koncil seveda ni pomenil takojšnje korenite spremembe v načinu delovanja Cerkve in njenih dostojanstvenikov, je protireformacija vendarle pokazala, da se Cerkev svojih napak zaveda in da jih je pripravljena popraviti. Če poslušate zadržte levičarje, ki so bili najbolj srečni, ko so Cerkev in njene predstavnike potisnili v zakristije za celih 45 let, danes pa imajo polna usta verske svobode, ko gre za vprašanje džamije, dobite občutek, da so predstavniki Cerkve najbolj sprevržena in pohlepna bitja v tej državi, ki jim gre samo za denar in lastno korist, Cerkev pa organizacija, ki samo čaka, kako bo planila po državnem premoženju in si nabrala čim več privilegijev. Cerkev seveda ni sistem, ki je popoln in brez napake, pa tudi njeni predstavniki niso vsi angelčki, ki bi bili brez masla na glavi, kljub temu pa njihovo ravnanje in želje še niso nujno takšni, kot jih poskušajo prikazovati nekateri. V naši državi deluje nekaj tisoč cerkvenih predstavnikov in zaradi dveh ali treh posameznikov, ki so pozabili, kaj je njihova naloga, zagotovo ne moremo reči, da so vsi pedofili, posiljevalci in nemoralneži. Prav tako Cerkev še ni nujno pohlepen veleposestnik, če si želi, da se ji vrne njeno premoženje. Treba je namreč vedeti, da je bilo Cerkvi takoj po vojni odvzelo skoraj vse premoženje, zaradi česar je bila 45 let praktično prisiljena vegetirati.

Glede na to je seveda vsako moraliziranje o tem, kakšna bi morala biti Cerkev na Slovenskem, in ga je bilo v zadnjih dneh mogoče slišati predvsem s strani tistih, ki so Cerkev 45 let zatirali, navadno sprenevedanje. Bolje bi bilo, da bi se vprašali, zakaj je njihovo razmišljanje o Cerkvi po 15 letih demokracije še vedno takšno, kot da bi še danes živeli v času trdega komunizma.

Šolska reforma

Dr. Janko Kos

Slovensko šolstvo je zadnjega pol stoletja šlo skozi vrsto reform. Pod socializmom jih je bilo več, težile so k množični šoli, enaki za vse. Deloma so bile formalne, strukturne, organizacijske – uvedle so osemletko in odpravile gimnazijo. Deloma so bile vsebinske – znanje in vzgoja naj bi se prilagodila naukom ortodoksnega marksizma in socialistične morale.

Ta smer je dosegla vrh v osemdesetih letih z „usmerjenim izobraževanjem“. Poskus je nesrečno propadel, toda pustil posledice vse do danes. Po osamosvojitvi je stanje poskušala popravljati nova reforma. Spet je bila uvedena gimnazija, ampak samo polovično. Spet so vpeljali maturo, osemletko so razširili v devetletko. Spremembe so bile popravek socialistične šole, vendar ne temeljite. Novosti so bile formalno organizacijske, ohranjale so glavni cilj socialistične šole – izenačiti šolsko populacijo v dolgotrajnih množičnih osnovnih šolah, v množični srednji šoli, na množičnih univerzah. V ta enotni model so poskušale vnesti nekaj elementov elitnega razločevanja, vendar prikrito in neodločno. Tak je bil cilj nivojskega pouka. Bil je pripravljen brez strokovnega premisleka, sociologi in psihologi bi morali najprej presoditi njegove posledice, njihova škodljivost je bila predvidljiva. Toda stroka je molčala. Podobno je bilo z množično ponudbo izbirnih predmetov, terjala jih je ideologija čim večje, neomejene, poljubne svobodnosti interesov, znanj in potreb. In spet je stroka molčala. Mnogi teh predmetov so bili pripravljani amatersko, narejeni iz interesa posameznih skupin in poklicev, daleč od pravega izobraževanja.

Toda reforma devetdesetih let je bila pod svojo formalnostjo tudi vsebinska. Namesto ortodoksnega marksizma jo je navdihoval pozitivizem s svojim vrednostnim relativizmom in brezbriznim agnosticizmom. Od tod zahteva, naj se znanje meri s točkami, po možnosti z nabiranjem točk na vsedravnih tekmovanjih. Kvaliteto naj bi merili s kvantiteto, kar je absurdno, povrh še nepravilno. Nacionalni preizkusi znanja z maturo vred ocenjujejo z enakim merilom učence različnih šol, učiteljev, okolij, kar je sprto s temeljnim načelom pravičnosti – da se z enakim merilom meri samo to, kar je enako.

Positivizem te reforme se je iztekel v model nevtralne šole, ki da je neideološka in nepoli-

tična. Dejansko je bila ne samo laična, ampak odkrito laicistična. Njeni nosilci so se sklicevali na evropske šolske zglede. Ti so različni, vsak po svoje že tudi ideološki. Za njimi stojijo socialnodemokratski ali levoliberalni sistemi Švedske, Anglije ali Finske. Ti sistemi ideološko in politično niso nevtralni.

In tako terja stanje slovenskega šolstva nove spremembe. Popravke ne samo v formalni organizaciji šolskega sistema, ampak tudi v njegovi vsebini. Formalne je mogoče popravljati v marsičem – od nivojskega pouka do nacionalnih preizkusov znanja in mature, od točkovanja do selekcije na prehodu iz devetletke v srednje šole, iz srednjih šol na visokošolske ustanove. Organizacijske spremembe bodo opravičene šele z vsebinsko prenovou pouka, predmetov, vzgoje in izobraževanja. Pogoj zanjo bo pogumna odločitev, kaj je v posameznih predmetih res splošna izobrazba, primerna vsem, in kaj posebna, ki vodi v posamezno stroko, delo in poklic. Pogumna zato, ker bodo stroke, ki stojijo za posameznimi predmeti, vztrajale v svojem posebnem interesu pri preobsežnih učnih načrtih. Mnogim predmetom, tako humanističnim kot družboslovnim in naravoslovnim-matematičnim, bo treba znova določiti cilje in vloge, da se bo pokazalo, kakšen je v slovenskem sistemu vzgoje in izobraževanja njihov sedanjí pomen.

Primeren okvir za takšne spremembe ne more biti centralizirano državno šol-

Stanje slovenskega šolstva zahteva nove spremembe.

Popravke ne samo v formalni organizaciji šolskega sistema, ampak tudi v njegovi vsebini.

stvo, ki smo ga podedovali iz socializma, s svojo etatično zasnovo pa sega še bolj nazaj, vse tja do jožefinizma poznega 18. stoletja. Ob državnem šolstvu bo moralo najti svoje mesto zasebno. Iz uniformiranega sistema se bo moralo šolstvo sprostiti med elitne in množične šole, med gimnazije in šole z drugačnimi standardi. In ne nazadnje med univerze, od katerih bodo ene državne in druge zasebne, nekatere elitne in druge množične. In šele to bo prava šolska reforma. ■

Zmagovalci in poraženci

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Za nami so lokalne volitve, ki so s svojim razpletom presenetile marsikoga. Še posebej Liberalno demokracijo Slovenije, ki je doživela pravo katastrofo. Najverjetneje bo zaradi tega prišlo do tektonskih premikov v slovenski politiki.

Kot je v intervjuju za Demokracijo pred dvema tednoma dejal sociolog dr. Matevž Tomšič, je vedno težko določiti zmagovalca lokalnih volitev, saj je zaradi močne razcepljenosti in lokalnih posebnosti vsaka občina zgodba zase. Veliko županskih kandidatov je imelo podporo več strank, pri čemer so se pojavljali tudi primeri, ko so županskega kandidata podpirale stranke, ki so na državni ravni na nasprotnih bregovih, kar še zlasti velja za kandidate, ki čakajo na drugi krog. Poleg tega se je močno povečalo število neodvisnih list. Tako se je za nekakšno zmagovalko lokalnih volitev že oklicala SLS, saj naj bi bilo iz njenih vrst izvoljenih

največ županov (čeprav bo lahko zmago zares razglasila šele po drugem krogu; iz njenih vrst je za zdaj izvoljenih 36 županov), glede na število občinskih svetnikov pa je največ pridobila SDS, ki je občutno izboljšala izid zadnjih lokalnih volitev. Upoštevati velja predvsem uspeh v mestnih občinah, ki veljajo za najmočnejše. Vendarle je zmaga pripadla različnim neodvisnim listam, saj so skupaj zbrale skoraj dvajset odstotkov na državni ravni, kar je skoraj štiri odstotke več kot SDS, ki se lahko pohvali z največ mandati v občinskih svetih.

Popolno Jankovićevo slavlje

Pozornost letošnjih lokalnih volitev je bila usmerjena v slovensko

Slovenska demokratska stranka je zmagovalka lokalnih volitev 2006.

prestonico, kjer je Zoran Jankovič osvojil tako rekoč največ, kar se je dalo, saj je prepričljivo in z velikim naskokom zmagal v prvem krogu. S tem je presenetil

le tiste, ki so resno računali na drugi krog, kjer bi se pomeril z dr. Francetom Arharjem. Bolj je presenetil velik uspeh njegove liste, ki bo imela v ljubljanskem

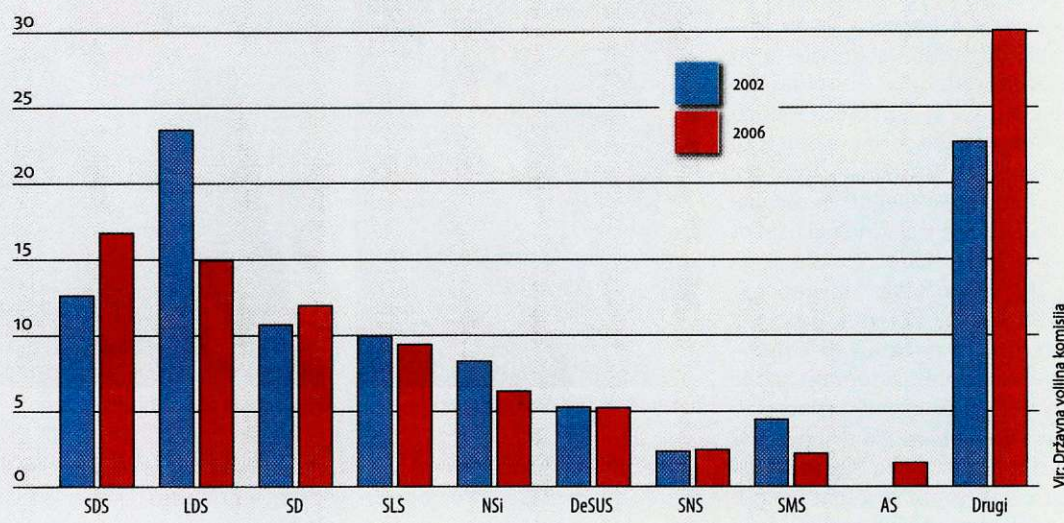
Poraženi predsednik LDS Jelko Kacin

svetu absolutno večino, saj je od 45 zasedla kar 23 sedežev. Med njimi bo tudi pet nekdanjih mestnih svetnikov iz vrst LDS (Peter Božič, Roman Jakič, Jani Möderndorfer itd.), ki pripadajo ljubljanski frakciji omenjene stranke, medtem ko je »uradna« LDS doživela pravi polom. Od strank je tako svoj izid izboljšala edino SDS, ki je v primerjavi s prejšnjimi lokalnimi volitvami pridobila eno svetniško mesto, medtem ko so druge stranke izgubile. Z uspehom Jankovićeve liste se torej ne bo uresničila napoved, da bo Jankovič za svoje projekte prisiljen iskati kompromise z mestnim svetom. Glede na večino, ki jo ima njegova lista, in s pomočjo ljubljanske levice to očitno ne bo potrebno. Mediji (zlasti Dnevnik) so izpostavili tudi dr. Franceta Arharja kot nesrečnega poraženca in »političnega luzerja desetletja«, saj naj bi ga bili na cedilu pustili celo prvaki strank, ki so ga podpirale. Dejstvo pa je, kot je v pogovoru za Demokracijo omenil dr. Milan Zver, da je bil Arhar za ljubljansko »liberalno« okolje očitno preveč konservativen, po mnenju nekaterih pa tudi premalo populističen in predvsem premalo »ljubljanški«, saj ga je ljubljansko volilno telo prepoznavalo kot Cerkničana in ne kot Ljubljančana. V nasprotju z zadnjimi parlamentarnimi volitvami, ko je Zbor za republiko odigral zelo pozitivno vlogo pri spremembi oblasti na državni ravni, v primeru Zbora za Ljubljano, ki je podpiral Arharja in ga je vodil Stane Granda, ki je tudi predsednik programskega sveta RTV Slovenija, ni bilo tako. Verjetno zato, ker ni deloval dovolj sodobno in javnosti všečno.

Drugi krog v Mariboru Povsem drugače kot v Ljubljani se je zgodba razpletla v Mariboru. Mesto je še brez novega župana, saj se bosta dr. Gregor Pivec in Franc Kangler pomerila v drugem krogu. Pivec (podobno kot v Ljubljani Arhar) velja za »novorevijaškega« kandidata, saj ni član nobene politične stranke, ima pa podporo SDS in NSi. Velja za intelektualca in dobrega menedžerja. Franca Kanglerja (SLS) je že doslej podpirala

Zbirni podatki o uspehu strank na lokalnih volitvah v Sloveniji 2002 in 2006 (v %)

Analiza je pripravljena na podlagi vseh prešteti glasovnic v občinah, kjer so člane občinskih svetov volili po proporcionalnem volilnem sistemu.

SNS in še nekatere liste. LDS in SD sta v primerjavi s prejšnjimi volitvami v Mariboru doživeli boleč poraz, saj sta Milan Petek in Boris Sovič v tekmi za županski stolček odpadla že v prvem krogu. Poleg tega je predvsem LDS doživela hud poraz pri volitvah v mestni svet, medtem ko se je v Mariboru oblikovala nova močna koalicija. Mariborska zelo razcepljena LDS je uradno že podprla Kanglerja, dr. Pivca pa je podprl Stojan Auer, ki je v tekmi za župana dosegel tretje mesto in tako prehitel Milana Petka in Borisa Soviča. Kanglerjev uspeh bo odvisen tudi od podpore drugih strank (zlasti levice, ki je v finalu brez kandidata), težko verjetno pa je, da bi premagal Pivca.

Zoran Jankovič, novi ljubljanski župan

Gregorju Pivcu se obeta zmaga.

Boleč poraz LDS Zagotovo bodo letošnje lokalne volitve najbolj zagenile razpoloženje v LDS, ki je v primerjavi s prejšnjimi volitvami doživela močan padec podpore. Pri tem nista problematična samo Ljubljana in Maribor, kjer naj bi že v kratkem odstopila predsednika obeh mestnih odborov Slavko Slak in Andrej Verlič (sledili naj bi tudi odstopi drugod), vre tudi v sami centrali. Tako je že dan pred volitvami z mesta podpredsednika LDS odstopil poslanec Matej Lahovnik, in sicer iz »osebnih razlogov«, odstopa pa ne želi komentirati. V ozadju naj bi bilo slišati govornice, naj bi bil Lahovnik namig za odstop dobil iz Kučan-Jankovićevega kroga, kjer se je zadnje čase znašlo precejšnje število

vidnejših članov LDS, omenja pa se tudi Lahovnikovo nezadovoljstvo s Kacinom. V navezi s Kučanom in Jankovičem naj bi bil tudi nekdanji generalni sekretar LDS Gregor Golobič, ki je podobno kot Kacin in Lahovnik veljal za »jurišnika« v stranki. Glede na napovedi, da se bliža volilni kongres LDS, ne bi bilo presenečenje, če bi prišlo celo do odstopa ali odstavitve predsednika LDS Jelka Kacina, ki bo zaradi svojih pogosto rušilnih nastopov znova tarča kritik. Spomnimo se, da je Kacina že kmalu po izvolitvi za predsednika LDS kritiziral Slavko Gaber, medtem ko sta Ivo Vajgl in Bogdan Biščak stranko zapustila. Notranja nesoglasja v LDS se bodo z volilnim porazom torej še zaostrila, trenja pa so velika zlasti v poslanski skupini LDS, kjer je njen nekdanji vodja Anton Anderlič povsem v senci prejšnjega predsednika stranke in sedanjega poslanskega vodje Antona Ropa.

Kučanov naskok na LDS? Razlog za veliko nervozo v LDS je morda tudi v tem, da bi utegnila glavnina ne samo privržencev, ampak tudi članov LDS prestopiti k Jankoviču. Slednji bi utegnil ustanoviti novo stranko, v ozadju katere bi bil Milan Kučan s Forumom 21, ljubljanske volitve pa naj bi bile le tipanje terena za vrnitev »starih časov«, ko je ▶

► LDS pod Drnovškovičevim vodstvom dosegala zavidljive izide. Druga možnost bi seveda bila Jankovičev prevzem LDS, saj bi slednja v primeru, če bi Jankovič in Kučan ustanovila novo stranko, zdrsnila na politično obrobje. Če bi Jankoviču z novo stranko uspelo zbrati večino tudi na volitvah v državni zbor čez dve leti, bi se utegnil iz mestne hiše preseliti v vladno palačo kot predsednik vlade. Vprašanje pa je, ali bo do takrat utegnil narediti kakšne korenite poteze, s katerimi bi pokazal, da uresničuje svoj volilni program, saj je dve leti premalo za velike premike v Ljubljani. Po drugi strani bi mu kratka doba županovanja ustrežala, saj bi se s tem izognil posledicam svojih morebitnih škodljivih potez. Že prihodnje leto pa bodo tudi predsedniške volitve, na katerih bi se utegnil znova pojaviti Milan Kučan. V zakulisju je politično aktiven spet Gregor Golobič.

Večina strank nazadovala Nič dobrega ne kaže niti drugim strankam, na primer SD, ki je svoj izid le za malenkost izboljšala, izgubila pa je župana v dveh

Gregor Golobič se vrača.

Predsednik NSi Andrej Bajuk

največjih mestnih občinah, v Ljubljani in Mariboru. Spodrsnilo ji je tudi v Velenju, kjer se bo moral njen dosedanji župan Srečko Meh pomeriti s Francem Severjem iz SDS. Imela pa bo največ svetnikov v mestni občini Kranj. Zaradi vsega tega so že začele deževati kritike na račun

Vodja Foruma 21 Milan Kučan

Predsednik SLS Janez Podobnik

Pahorja, ki naj bi bil zagrešil napako s podporo Danici Simšič. Veliko kritik je v teh dneh deležen tudi predsednik NSi Andrej Bajuk, ki je že pred volitvami doživel (in preživel) poskus zamenjave s strani nezadovoljnih članov stranke. Problem NSi pa je bržkone v tem, da je Bajuk kot dober finančni minister cenjen v Evropi, premalo pa doma. Pri tem mu zmanjkuje časa za učinkovito vodenje stranke, še posebej za predstavljanje stranke in njenih dosežkov. SLS je na volitvah za župane in svetnike glede na prejšnje lokalne volitve rahlo nazadovala. Nekateri zato namigujejo, da Bojan Šrot in Franc Kangler kot vplivna člana stranke načrtujeta zamenjavo njenega predsednika Janeza Podobnika, ker naj bi se premalo zavzemal za interese SLS v vladi. Drugi pravijo, da so to le govorice.

Sicer pa se politični analitiki razhajajo v mnenju, ali so zadnje volitve, še zlasti v Ljubljani, pomenile nezaupnico političnim strankam. Nekateri, na primer Marko Crnkovič, pa so prepričani, da je težava političnih strank bolj v tem, da so veliko premalo populistične v primerjavi z Jankovičem.

V SDS zadovoljni Največja vladna stranka SDS je z volitvami lahko zadovoljna, saj je bila na njih zelo uspešna – vsaj tako je uspeh na volitvah ocenil izvršilni odbor SDS. Svojo oceno je podkrepil z argumentom, da je SDS dosegla najboljši izid doslej in je tako rekoč edina, ki se ji je povečala podpora, prav tako pa je

Poslanec LDS Matej Lahovnik

dosegla najboljši izid med vsemi strankami. Tudi pri županih je bila uspešna, saj je bilo v prvem krogu izvoljenih 42 županov, ki so člani ali imajo podporo SDS, v drugi krog se jih je uvrstilo še 40. Kljub temu je bilo v vrstah SDS čutiti razočaranje, še zlasti zaradi nepričakanega uspeha Jankovičeve liste, ki je tako rekoč vsem strankam odškrtnila velik del glasov t. i. politične sredine. Tako se ni uresničila optimistična napoved Dimitrija Kovačiča v pogovoru za Demokracija (št. 41/37), da bo »kandidatna lista SDS izmed vseh kandidatnih list prejela najvišjo podporo volivcev«. Prav tako se ni uresničilo njegovo pričakovanje, da bo France Arhar izvoljen za ljubljanskega župana, izrazil pa je prepričanje, da sta LDS in SD lansirali Zorana Jankoviča kot znanilca sprememb, »čeprav je jasno, da bi se tudi v tem primeru nadaljevala sedanja politika v Ljubljani«. K temu je še dodal: »Verjamem, da se tokrat volivci ne bodo še drugič ujeli v nastavljen past.« Zgodilo pa se je prav to.

Če zaokrožimo prve ugotovitve v zvezi z izidi lokalnih volitev, ugotovimo, da se nekako nadaljuje trend padanja podpore LDS, zato je težko sprejeti oceno nekaterih njenih vidnejših članov, da so bile volitve predvsem nezaupnica vladajočim strankam. Takšne ocene je mogoče gledati le kot prikrivanje dejstva, da se LDS počasi seli na politično obrobje, če ne bo prišlo do kakšnega novega preobrata. Vsekakor pa so bile tokratne volitve zasuk k populizmu. ■

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107.8 MHz

RADIO VELENJE

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

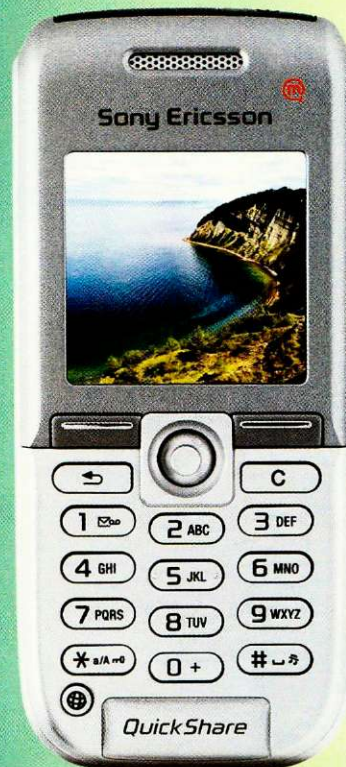
Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja 15 aparatov GSM Sony Ericsson K300i.

Vsi dosedanja naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 5 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 31. decembra 2006.

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si. Rezultati žrebanj bodo objavljeni v tedniku Demokracija in na spletni strani www.demokracija.si.

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.
2. Naročniki do 1. 9. 2006.

► Sony Ericsson K300i: tri frekvenčna področja, barvni grafični zaslon, vgrajen digitalni fotoaparati, snemanje video posnetkov, GPRS, MMS, QuickShare, WAP 2.0, MP3 kot zvonjenje, imenik s slikami ...

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

mesečno* 4 x letno (9 % popusta) 2 x letno (10 % popusta) 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

upokojenec invalid brezposeln študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Podpisani/a se zavežem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 550 SIT (2,29 €). Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolarskih cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Inštitut državnega sveta je na prelomni točki.

Prihodnost državnega sveta

Mitja Volčanšek; foto: Gregor Pohleven

V četrtek, 19. oktobra, je državni svet (DS) gostil aktualen posvet o vlogi in pomenu dvodomnosti, pri čemer je bila splošna ugotovitev, da je slovenski zgornji dom v sedanji obliki in s takšnimi pristojnostmi potreben korenite reforme.

Razprava v političnih in strokovnih krogih ni nova, saj DS predstavlja slab zgodovinski kompromis, glede na svoje naloge in specifičnosti pa anomalijo v mednarodnem pogledu. Pred meseci je minister za javno upravo Gregor Virant tako izrazil osebno mnenje, s katerim se marsikdo strinja, da bi bilo DS najbolj smiselno odpraviti. Morebitne ustavne spremembe, ki bi bile za ta korak potrebne, naj bi vlada uvrstila na svoj dnevni red prihodnje leto, ko je tudi sicer predvidena obravnava svežnja ustavnih sprememb. Ker pa je za posege v ustavo potrebno dv tretjinsko soglasje poslancev,

bo iskanje primerne rešitve bržkone zapleteno. Prav zato so bili prispevki referentov na omenjenem posvetu dobrodošli, saj so osvetlili številna vprašanja, ki jih ta tematika zajema.

Senati za sodelovanje Svoje izkušnje so uvodoma podali predsedniki zgornjih domov štirih držav s tovrstno ureditvijo. Poleg gostitelja, predsednika DS Janeza Sušnika, so govorili še predsedniki francoskega in če-

škega senata Christian Poncelet in Přemysl Sobotka ter avstrijskega zveznega sveta Gottfried Kneifel. Sušnik je izpostavil nekatere značilnosti DS, ki sodi med šibkejše zgornje domove, saj njegovo pravico do veta lahko državni zbor denimo preglasuje z absolutno večino poslancev. Takšno določilo po njegovo ne omogoča iskanja širšega soglasja o nekem zakonu, ki bi presevalo delitev na pozicijo in opozicijo, kar naj bi bil tudi namen izgla-

sovanja veta. Najmočnejše orodje DS, ki ga slednji uporablja le izjemoma, pa je pravica do sklica zakonodajnega referenduma.

Poncelet izhaja iz popolnoma drugačne tradicije, saj je senat v Franciji nastal neposredno po revolucionarnem preobratu kot sredstvo za blaženje ekscesov poslanske zbornice. Tako je visoki gost izrazil optimizem nad naraščanjem števila držav, ki uvajajo drugi dom, in poudaril različne pomene te ustanove. Za Poncele-

Cerar je kot osrednje vprašanje za razpravo postavil dilemo, ali je mogoče demokratična načela zagotoviti brez drugega doma.

ta senat omogoča dodaten razmislek o zakonih ter ponuja dodaten vpliv in nadzor družbenih dejavnikov (lokalne samouprave) na odločitve politike. Razlike dvodomnih ureditev po državah pa ne nazadnje odražajo raznolikost tradicij posameznih narodov. V francoskem primeru so v senatu zastopani tudi v tujini živeči francoski državljani, kar pripomore k povezovanju narodnega telesa. Poncelet je prepričan, da je prihodnost drugih domov v medsebojnem povezovanju znotraj EU, morda po zgledu skupnega evropskega parlamenta.

Glas dežel Razmislek o preoblikovanju DS v nekakšen zbor pokrajin je ob pripravah na regionalizacijo Slovenije izredno aktualen. Takšno ustavno vlogo uživa zvezni svet v sosednji Avstriji. Njegov predsednik Kneifel je navzočim razložil glavne značilnosti avstrijskega sistema, kjer dvodomnost ni samo zapisana v ustavo, ampak zgornji dom v praksi izvaja enega osrednjih identifikacijskih dejavnikov kot zastopnik interesov zveznih dežel. Številne reforme, ki jih je ta organ doživljal v preteklosti, seveda niso pripomogle k njegovi popolni uveljavitvi v odnosu do avstrijskega državnega sveta, t. j. poslanske zbornice. Različni reformni premisleki so še naprej aktualni, od privolitvene pravice v vseh ustavnih zakonih do tega, naj se njegove pristojnosti omejijo na vprašanja deželnega pomena. Nov okvir predstavlja evropska raven in načelo subsidiarnosti, saj se rahljajo pristojnosti nacionalnih držav v prid lokalnih oziroma regionalnih oblasti.

Predsednik Sobotka je naglasil pomen, ki ga je na Češkem dolgoletno navzoča in v obdobju socializma zamrznjena senatna tradicija odigrala po obnovitvi zgornjega doma pred desetimi leti. Glede na težave, ki jih v zadnjem obdobju doživlja vsakokratna češka vlada, je senat poroštvo stalnosti in zanesljivosti. Sistem, po katerem se vsaki dve leti na volitvah zamenja tretjina senatorjev, namreč omogoča temu organu, da je stalno operativen, kar je v času medvladja na ravni poslanske zbornice še posebej pomembno.

Slovenska anomalija Predsednik parlamentarnega odbora za kulturo, šolstvo in šport Branko Grims je v svoji intervenciji govoril o prepadu med ustavno določeno vlogo, ki jo DS uživa, in njegovo dejansko podrejenostjo državnemu zboru. DS je namreč eden redkih zgornjih domov na svetu, ki nima pravice vlaganja zakonskih dopolnil niti ni na noben način soudeležen pri oblikovanju zakonov. Prav tako je vprašljiva legitimnost organa, ki ga čedalje bolj obvladuje politika. Tako se postavlja dilema, ali naj se ta ustanova ohrani ali odpravi kot nepotrebna. Možnosti je več, med njimi bi bila najpreprostejša odprava, ki pa je po Grimsova slaba rešitev. Zato bi po njegovo kazalo ohraniti dvodomnost, a le pri odločanju o specifičnih zadevah, ki bi bile v pristojnosti DS.

Branko Grims

Dr. Miro Cerar

Dr. Rajko Pirnat

Predsedniki Sušnik, Sobotka, Kneifel in Poncelet (z leve)

Dekan ljubljanske pravne fakultete dr. Rajko Pirnat je najprej povzel zgodovinski razvoj korporativističnega in univerzalističnega razumevanja družbe, ki sta bila podlagi za nastanek različnih modelov predstavniških teles. Po tem uvodnem ekskurzu je Pirnat predstavil funkcije, ki po svetu upravičujejo obstoj zgornjih domov (zgodovinska tradicija, predstavništvo lokalnih interesov, korektiv zakonodajne oblasti), ki jih pa ni mogoče zaznati v primeru slovenskega zgornjega doma. Razlog za to je v njegovi nedorečenosti, meni Pirnat, saj so deloma zastopani cehovski, deloma pa lokalni interesi, poleg tega pa je tudi sam izpostavil čedalje večjo politizacijo te ustanove. Potrebna bo reforma DS, pri čemer bo moralo vodilo pri sprejemanju konkretnih odločitev temeljiti na dogovoru o tem, ali želimo imeti od dnevne politike ločen senat ali partikularističen zbor pokrajin.

Zaskrbljiv prepad V oči bode prepad med ustavno določeno vlogo DS in njegovo realno močjo. Dr. Franc Grad, prav tako strokovnjak Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, je problematiziral ustavno podnormiranost ustanove DS, kar povzroča, da jo politika in javnost razumeta kot privesek parlamenta (iz tega izhaja tudi nedavna odločitev o nepoklicnosti funkcije predsednika DS), medtem ko iz ustave, četudi ne povsem jasno, izhaja, da gre za njegov sestavni del. Glede na prepad med ustavo in prakso bo reforma DS vsekakor nujna.

Politolog dr. Igor Lukšič je v nastopu s trdo, medijsko bolje zastopano politiko, ki jo v Sloveniji predstavlja državni zbor, pohvalil prepogosto prezrto vlogo t. i. mehke politike, ki jo simbolizira DS in je v javnosti manj izpostavljena, a zato nič manj pomembna. Ob tem je Lukšič ožigosal domnevne neoliberalne poskuse sedanje vladne koalicije po iztrebljanju korporativističnih političnih ustanov, kot je DS, ali socialnih partnerjev ter izrazil negativno mnenje nad mehanicističnim razumevanjem političnega procesa.

Pravnik z ljubljanske pravne fakultete dr. Miro Cerar se je morda še najbolj približal srčiki vprašanja. Kot osrednje vprašanje za razpravo je namreč postavil dilemo, ali je mogoče demokratična načela ljudske participacije pri oblasti, visoke legitimnosti odločitev zakonodajne oblasti in spoštovanje človekovih pravic zagotoviti brez drugega doma. Če je odgovor pritrdilen, potem izhaja, da je drugi dom nepotreben. Namesto tega vprašanja je po njegovo pri oblikovanju DS šlo za kompromis med zagovorniki enodomnega in dvodomnega sistema. Posledica tedanje odločitve pa sta sedanji razkorak v pristojnostih državnega sveta in njegova nedorečenost.

Kakor koli že, čeprav se mnenja tako med politikami kot med strokovnjaki precej razlikujejo, saj so njihovi pogledi odvisni od vloge, ki naj jo zgornji dom dobi, je vsem jasno, da je korenita in skorajšnja reforma DS nadvse potrebna. ■

Razvoj na zdravih temeljih

Vida Kocjan, foto: Bor Slana

Primer družbe EVJ Elektroprom iz Loke pri Kisovcu, ki je v lasti nekdanjega obrtnika Janeza Vidmarja iz Izlak, kaže, da je tudi s trdim, poštenim in razvojno naravnanim delom mogoče uspeti.

Vslovenski družbi bolj malo govorimo o uspešnih podjetnikih, ki so svoj razvoj gradili na zdravih gospodarskih temeljih. Bolj kot to poznamo tranzicijske hitro rastoče družbe. Vendar je med našimi gospodarstveniki tudi precej takšnih, ki so svoje gospodarske družbe zasnovali še v prejšnjem sistemu, ki ni bil prav prijazen do zasebnikov. Spomnimo, da je socialistični sistem zasebnitvo zelo zaviral, obrtnike pa dobesedno onemogočal. Tudi tako, da jih je omejeval pri zaposlovanju. V nekem obdobju je bila zgornja omejitev pet zaposlenih, nato so to mejo povečali na sedem. Razcvet so obrtniki doživeli šele ob koncu osemdesetih let, ko je razpadel tudi sistem enoumja.

Prostore, v katerih je danes sedež družbe, so Vidmarjevi odkupili od Rudnika Zagorje v zapiranju in jih pred štirimi leti popolnoma obnovili.

Zdrava rast in razvoj Družba EVJ Elektroprom iz Kisovca je že dolga leta zelo uspešna in usmerjena predvsem v razvoj. Podjetje je bilo zasnovano v letu 1967, ko je njegov lastnik in dolgoletni direktor Janez Vidmar dobil obrtno dovoljenje za izvajanje elektroinstalacij. Podjetje je raslo in postopoma širilo svojo dejavnost predvsem na raznovrstne storitve, v manjšem obsegu pa se je vedno ukvarjalo tudi s proizvodnjo tiskanih vezij in grafičnih ščetk. Leta 2000 se je podjetje odločilo za nakup in ureditev poslovnih prostorov v

Obrtno-industrijski coni Kisovec. Investicija v adaptacijo in ureditev trgovine ter skladiščnega prostora je bila končana v letu 2004. S tem je podjetje postalo prodajni in storitveni center, ki na enem kraju združuje vse svoje dejavnosti in strankam

ponuja celovito rešitev od svetovanja do izvedbe. V zadnjih letih podjetje veliko pozornosti namena projektom kableske televizije, v prihodnosti pa želi nadaljevati tudi na področju centralnega ogrevanja na biomaso. Posebno na tem področju ima Vidmar

Na častnem mestu v pisarni

velike načrte, čeprav zaradi togosti sistemov v nekaterih krajih ne gre vse gladko. Tako kot vsa leta doslej se tudi na tem področju zgleduje po rešitvah v tujini, posebno v razvitih zahodnih državah. Prepričan je, da je kurjava z alternativnimi viri energije prihodnost za Slovenijo.

Skrb za kadre Podatki o rasti podjetja, objavljamo jih posebej, kažejo rast prihodka in dobička pa tudi števila zaposlenih. Pri tem Vidmar ne skriva, da razvoj podjetja temelji na znanju in zaupanju v zaposlene. Podjetje veliko vlaga tudi v sprotno izobraževanje, saj Vidmar pravi, da naložba v znanje ni nikoli izgubljena. Tako v podjetju poleg rednih strokovnih izobraževanj za potrebe dela organizirajo še tečaje tujih jezikov, na primer tečaj angleščine s poudarkom na poslovnih angleščini. Ta čas štendirajo dva študenta, enega na fakulteti za strojništvo, drugega na fakulteti za elektrotehniko. Tudi sicer je izobrazbena struktura zaposlenih zelo ugodna. Od 135 zaposlenih jih ima 60 četrto stopnjo izobrazbe, 46 peto, štirje šesto in 10 zaposlenih sedmo stopnjo. V letu 2006 se je v podjetju zaposlilo 9 ljudi, od tega 4 zaradi širitve dejavnosti trgovine.

Rast in dobiček V podjetju vsa leta poslujejo z dobičkom, ki ga vlagajo v razvoj. Če pogledamo tekoče podatke o poslovanju, ugotovimo, da so v letu 2005 presegli načrtovani plan poslovanja, največ na področju trgovine in kabelskih sistemov, druge dejavnosti pa v glavnem dosegajo načrtovane cilje. Lanski čisti dobiček je bil kar za 13 odstotkov višji kot leto prej. Sicer pa svoje načrte usmerjajo predvsem na področje

Pomembnejše dejavnosti družbe EVJ Elektroprom, d. o. o.:

- trgovina s tehničnim blagom in gradbenim materialom,
- elektroinštalacije,
- centralne kurjave, vodovod, plinske inštalacije,
- kabelsko komunikacijski sistemi,
- proizvodnja grafitnih ščetk in tiskanih vezij,
- delovni stroji in nizke gradnje,
- projektiranje strojnih in elektroinštalacij ter geodetske storitve,
- lokalna televizija ETV

Podatki o poslovanju družbe – v tisoč tolarjih

LETO	CELOTNI PRIHODKI	ŠTEV. ZAPOSLENIH	ČISTI DOBIČEK
1994	456.544	24	3.250
1995	562.114	35	5.575
1996	725.186	47	2.880
1997	827.323	55	9.103
1998	969.376	55	37.753
1999	1.112.099	67	37.426
2000	1.254.179	88	29.630
2001	1.524.518	96	88.838
2002	1.569.600	122	50.165
2003	1.938.458	131	28.034
2004	2.560.288	137	50.614
2005	2.184.094	133	57.154

Bilančni dobiček – v tisoč tolarjih

Leto 2004	408.337
Leto 2005	465.491

- Preneseni dobiček (dobiček vsako leto prenesejo naprej in ne izčrpavajo podjetja)
- Družba sodi med srednje velike družbe in je zavezana revidiranju letnega poročila.

Vir: Poslovno poročilo družbe, Ajpes, l-bon

Trgovinska dejavnost predstavlja danes manj kot polovico prihodkov.

storitev, kjer nameravajo nadaljevati z aktivnostmi za izboljšanje priprave dela. Ves čas iščejo tudi nove možnosti za razvoj obstoječih dejavnosti podjetja. Poleg trgovine, ki predstavlja slabo po-

lovico prihodkov podjetja, svoje aktivnosti usmerjajo na področje kabelskih sistemov. Med drugim so končali naložbo v Medvodah in v krajevni skupnosti Mirna na Dolenjskem, letos gradijo novo

NAJ RASTE!

profit

poslovna revija

Poslovna revija Profit je prenovljena. Vsakih 14 dni prinaša poglobljene gospodarske informacije, ki lahko osvežijo vaše posle in povečajo vaš profit.

www.profit-on.net

Titania d.o.o., Cesta Ljubljanske brigade 23, 1000 Ljubljana, telefon 05971 55 55, faks 05971 55 50, info@profit-on.net.

Zgodovina podjetja

- **Leto 1967:** Elektroinštalacije za fizične osebe pa tudi za gradbena podjetja po Sloveniji, po vsej nekdanji Jugoslaviji in Sovjetski zvezi. Dejavnost je velik vzpon v obsegu in razvoju del doživela po letu 1995. Vsa dela na objektih so izvajali sami, brez kooperantov in pomoči na posameznem področju instalacij. Tudi pojem elektroinštalacij se je zelo razširil in danes zajema od enoličnih jakotočnih inštalacij do inštalacij telefonije, računalništva (čedalje več se uporablja sistem univerzalnega pokabljenja za komunikacije), varovanja, videonadzora, požarnega javljanja, varnostne razsvetljave, kontrole pristopa, pregleda in meritev električnih inštalacij.
- **Leto 1985:** V tem letu so začeli s proizvodnjo tiskanih vezij. Proizvodnjo so vpeljali v novi delavnici. Z veliko truda so osvojili novo znanje, ki ga v Zasavju za takšno proizvodnjo ni bilo. Uspelo jim je in v devetdesetih letih, ko je razpadla nekdanja Jugoslavija in se je tudi v Sloveniji zmanjšala graditev industrijskih objektov in stanovanj, jih je prav to rešilo pred propadom.
- **Leto 1990:** Leta 1990 so na Izlakah odprli trgovino z elektroinštalacijskim materialom. Trgovina se je širila in leta 1992 se je zaradi novih artiklov in potreb po novih prostorih razdelila na tri lokacije; elektromaterial so prodajali na Izlakah, akustiko in glasbila v Zagorju, vodovodni material in material za ogrevanje v Kisovcu. Dogodki pa so pokazali, da je smotrnejše vse tri dele trgovine združiti, kar se je zgodilo leta 1994. Od takrat je v Obrtno-industrijski coni Kisovec trgovina Makro.
- **Leto 1994:** Centralne kurjave, vodovod, plinske inštalacije. Potreba po izvajanju strojnih inštalacij se je pojavila iz želja kupcev, ki so ob nakupu materiala za centralno ogrevanje in vodovod želeli, da bi jim ta material tudi vgradili.
- **Leto 1994:** Graditev in vzdrževanje kablensko-komunikacijskih sistemov: kablensko-komunikacijski sistemi (s kratico KKS) s katerimi upravljajo, se neprestano posodablajo in širijo oz. dograjujejo na nova območja.
- **Leto 1998:** Nizke gradnje in gradbeni stroji. Tega leta so začeli tudi z gradbeno dejavnostjo: gradili so kablovode za elektriko, kablenski sistem, telefonijo, vodovod in plin.
- **Leto 2001:** Izdelovanje grafitnih ščetk. Že leta 1998 so v ponudbo uvrstili tudi izdelovanje grafitnih ščetk. V letu 2001 so začeli delati resneje in bolj sistematično tržiti izdelke. Proizvodnja grafitnih ščetk ni serijska, ampak butična.
- **Leto 2002:** Novi poslovni prostori podjetja v OIC Kisovec so dobili današnjo podobo, podjetje je vse svoje dejavnosti združilo na eni lokaciji.
- **Leto 2003:** Obstoječim dejavnostim podjetja so se pridružile nove dejavnosti, in sicer projektiranje elektro- in strojnih inštalacij ter geodetske storitve, trgovinsko dejavnost pa je dopolnila še gostinska ponudba bara Sedmica. Leta 2003 je podjetje obudilo tudi delovanje lokalne televizije ETV.
- **Leto 2004 in 2005:** Podjetje je vlagalo v graditev kablenskih sistemov in razširilo trgovino z gradbenim materialom.
- **Leto 2006:** Podjetje je svojo trgovinsko ponudbo razširilo tudi v Trbovlje, kjer je v septembru odprlo trgovino s tehničnim blagom.

Za zgled drugim

Tako kot je večina stvari v življenju Janeza Vidmarja, lastnika podjetja EVJ Elektroprom, d. o. o., nastala spontano, je tudi v dejavnost, najprej kot obrtnik in kasneje podjetnik, vstopil nenačrtovano. Delati je začel leta 1963 pri Elektru Trbovlje, kjer je opravljal dela samostojnega elektroinštalaterja. Nekaterim vodilnim ni bilo všeč njegovo popoldansko delo, zato je na občini vprašal, kako naj pride do obrti in kaj mora za to pripraviti. To je bilo aprila leta 1967, 15. maja istega leta pa je že dobil obrtno dovoljenje za opravljanje elektroinštalacij, registrirano kot Elektroinštalacije elektronika Janez Vidmar, s. p. V nekaj letih je prerasel okvirje obrti in stopil na podjetniško pot. Začel je sam, leto pozneje je zaposlil brata, leta 1969 prvega vajenca in leta 1971 tudi elektromonterja. »To sta bila Lado Grobin in Jože Motnikar, ki sta v naslednjih desetletjih veliko pripomogla k takšnemu razvoju, kot ga imamo danes. Obrt se je vseskozi razvijala; tako smo imeli že leta 1975 sedem zaposlenih delavcev, v 80. letih 15 delavcev, nato že 20. To je bil temelj današnjega podjetja EVJ Elektroprom, d. o. o., ki v svojem spletu desetih dejavnosti zaposluje že skoraj 140 ljudi. V vseh teh letih je bilo velikih lepih in tudi težkih trenutkov, vendar mi ni nikoli žal za pot samostojnega dela,« pravi danes Janez Vidmar in dodaja, da mu je bil v začetku v veliko oporo oče. »Še posebno se mi je vtisnil v spomin njegov nauk: Biti moraš kot močič z okroglim podstavkom – s katere koli strani ga kdo klofne, vedno se pobere in stoji pokončno. Ko se sedaj v mislih ozrem na minula leta dela, rast in uspešnost podjetja, vem, da sem očetov nauk dobro prenesel v prakso. Vendar pa bi vsa bremena in težke trenutke kljub dobrim naukom težje premagoval sam, brez prijateljev in sodelavcev. Še posebno tistih, ki so se mi pridružili v prvih letih in so še vedno izredno pomembni zame in za podjetje,« dodaja Vidmar. Vodilo današnjega podjetja je tradicija in kvaliteta, o čemer priča tudi v letu 1996 prejeto visoko priznanje Gospodarske zbornice Slovenije »za izjemne dosežke trajnejšega pomena v podjetništvu«. 62-letni Janez Vidmar se je lani upokojil, vodenje podjetja pa prepustil sinu Boštjanu. To pa ne pomeni, da se je tudi umaknil iz podjetja. Še naprej skrbi za razvoj in naložbe.

► omrežje na območju občin Litijskega in Šmartno pri Litiji. Uspešni so tudi na področju elektroinštalacij. Lanski večji dokončani objekti so bili na primer Predor Trojane in Podmilj, Osnovna šola Gabrovka, 2. faza širitve IV. in V.

polja odlagališča nenevarnih odpadkov za JP Snaga Ljubljana, Trgovsko poslovni center Trbovlje, Termotehnika Ljubljana. Podobno je na področju strojnih inštalacij in pri vseh drugih projektih in njihovi dejavnosti.

Za konec Pred družbo EVJ Elektroprom je lepa prihodnost. Po očetovi upokojitvi jo vodi sin, v njej je zaposlena tudi hči, oba pa imata ustrezno izobrazbo. Sin je univerzitetni diplomirani inženir elektrotehnike, hči je ekonomska

tehničarka. Tudi sicer je v podjetju videti same mlade ljudi, lastnik Janez Vidmar pa je pri 62 letih poln načrtov in optimizma. Vsi skupaj zrejo v prihodnost in iščejo nove izzive. Zgledujejo se po razvitem zahodnem svetu. **D**

LIGA PRVAKOV
21. IN 22. NOVEMBER

PRENOS
V ŽIVO OB 19:55
EKSKLUZIVNO NA TV3

The screenshot shows the Bwin website interface. At the top, there's a navigation bar with 'bwin' logo and links for 'Športne stave', 'Poker', 'Casino', and 'Games'. Below that, a secondary navigation bar includes 'Domov', 'Kontakt', 'Pomoč', 'Vplačila/Izplačila', and a login section with 'Ste pozabili geslo?', 'Registrirajte se zdaj!', 'Uporabniško ime', 'Geslo', and 'Prijava'.

The main content area features a large yellow banner with the headline 'V igri so velike točke!' (Big points are in the game!). Below this, there are several sections:

- Registrirajte se zdaj!** (Register now!) with a 'GO!' button.
- Najkrajša pot do bwin-a!** (Shortest way to Bwin!) - A text block explaining how to access the site via a program.
- Prenesite na računalnik in že lahko spet stavite in igrate!** (Transfer to computer and you can bet and play again!) - A section about downloading the program.
- Cibona - Union Olimpija** - A basketball match preview.
- Cibona** and **Union Olimpija** - Team logos and names.
- Neustavljivi Werder Bremen** - A football match preview.
- Mainz 05** and **Werder** - Team logos and names.
- Čas je za nove mobilnike: 25 x Nokia 6233!** (Time for new mobile phones: 25 x Nokia 6233!) - A promotion for mobile phone users.
- 2400 SIT za Vas, 2400 SIT za Vaše prijatelje** (2400 SIT for you, 2400 SIT for your friends) - A promotion for social media.
- Nogometni vrhunec** (Football highlight) - A table of football matches with odds.
- LAST MINUTE STAVE** (Last minute bets) - A section for quick bets on events like 'Romford Race 6 - 400m', 'Acapulco - Men 2 aktualnih dogokov', and 'Acapulco - Women 4 aktualnih dogokov'.
- STAVNI LISTEK** (Bet slip) - A section for placing bets.
- BESTSELLER KOMBI** (Bestseller combination) - A section for popular bets.
- Zadenite VIP potovanje v Las Vegas!** (Win a VIP trip to Las Vegas!) - A promotion for a trip.
- NOVO: KOMBINIRANE STAVE!** (New: combination bets!) - A section for combination bets.
- ZDAJ LIVE** (Live now) - A list of live events including Rally, Golf, Snooker, Tennis, and Poker.

Nelojalna spletna sreča

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij in Fundacija ter šport bosta v kratkem vložili tožbo proti vodilnemu ponudniku internetnih športnih stav v svetu Bwinu zaradi domnevno nezakonitega vdora na slovenski trg.

Potem ko se je Bwin (daljšje Bet and win, po naše Stavi in zmagaj) znašel na zatožni klopi v nekaterih drugih državah Evropske unije, mu očitno v tudi Sloveniji ne bo prizaneseno. Čeprav je gibraltarskemu ponudniku iger na srečo prirejanje prepovedal že urad za nadzor prirejanja iger na srečo, ministrstvo za finance pa je v začetku oktobra izdalo odločbo, s katero je odločitev urada potrdilo, je

Bwin s svojo dejavnostjo nadaljeval. Še več, vložil je celo tožbo, in sicer proti RTV, ker je nehala predvajati njegov oglas, ter proti internetnemu ponudnikoma T-2 in Siol zaradi blokade Bwinovih spletnih strani.

Brez koncesije Srž spora je dejstvo, da omenjeni ponudnik internetnih stav od svojega prihodka odvaja minimalne dajatve, pa še te se stekajo v tujino. Tako Špor-

tna loterija kot tudi Loterija Slovenije pa visok odstotek sredstev iz sklada za dobitke namenjata financiranju športnih, invalidskih in dobrodelnih organizacij; denar ostane doma oziroma se steče na račun Fundacije za financiranje invalidskih in hu-

manitarnih organizacij (FIHO) ter Fundacije za šport. "Koncesijske dajatve, ki jih v skladu z zakonodajo odvajata Športna loterija in Loterija Slovenija, so namenjene za financiranje športnih, invalidskih in dobrodelnih organizacij. Bwin pa se je odlo-

Bwinova bitka je bitka za čisti kapital, ki nima pozitivnih stranskih učinkov.

čil, da bo ponujal svoje storitve v Sloveniji brez koncesijske dajatve”, je vložitev tožbe pojasnil direktor Fundacije za šport Gregor Jurak in dodal, da imajo Bwin in podobni ponudniki sedeže v davčno ugodnih krajih, kar jim omogoča skoraj čisti dobiček. V sporočilu za javnost je fundacija zapisala, da model popolne liberalizacije, ki ga zagovarjajo zasebni prireditelji iger na srečo, pomeni “redistribucijo prihodkov od iger na srečo, večja in pogostejša tveganja za igralce, povečanje stroškov države za socialne namene, izmikanje davšinam ter manj denarja za državni proračun in humanitarne namene”.

Diskriminacija Bwina? Odvetnik Bwina Blaž Mrva je prepričan, da omenjeni očitki ne držijo

Odvetnik Bwina Blaž Mrva

glede na evropsko zakonodajo. “Po mnenju družbe Bwin odločba ni v skladu z evropskim pravom, to pa velja tudi v Sloveniji. Proti nezakonitemu omejevanju prirejanja iger na srečo se je denimo pred dnevi kategorično izrekel evropski komisar za notranji trg Mc Creevy v intervjuju za zadnjo številko Spiegla,” je dejal Mrva in dodal, da Sloveniji z omejevanjem tuje konkurence in zapiranjem spletnih strani prav zaradi evropske zakonodaje ne bo uspelo. Država bi morala po njegovem mnenju ustvariti razmere, da bi privabila tuje prireditelje v Slovenijo.

“Podjetja delujejo tam, kjer so za to najboljši pogoji, kar velja tako za izdelovalce avtomobilov ali oblačil kot za internetne stavnice. Pogoji seveda niso enaki, a tudi ponudba ni; vsak zajame

svoj del potrošnikov,” nam je pojasnil odvetnik Bwina. Mrva je tudi prepričan, da RTV, Siol in T-2 z omejevanjem njihovega oglaševanja in dejavnosti ravna diskriminatorno.

V uradu za nadzor prirejanja iger na srečo so seveda drugačnega mnenja. »Evropsko sodišče ni izdalo nobene uredbe, po kateri bi bile igre na srečo predmet proste gospodarske pobude. Primere rešuje posamično in jih vrača posameznim državam. Internetni ponudbi se upirajo Francozi, Nemci, Grki, Američani. Tudi naša država se je odzvala aktivno,« je dejal direktor urada Tomo Šeme.

Davčni raj in zasvojenost V Sloveniji je to področje urejeno z zakonom o igrah na srečo (ZIS). Skladno z njim lahko klasične igre na srečo trajno prireja le delniška družba, ki »ima sedež na območju Slovenije«, ki »pridobi koncesijo za trajno prirejanje vsake posamezne klasične igre na srečo, ki jo dodeli vlada Republike Slovenije« in ki »za vsako dodeljeno koncesijo plačuje koncesijsko dajatev«, če naštejemo le določila, ki so neposredno vezana na ta primer. Poleg teh predpisov za prireditelja veljajo tudi vsi tisti, ki veljajo za delniške družbe oziroma gospodarske subjekte v Sloveniji. Glede na navedeno zakonodajo smeta pri nas klasične igre na srečo prirejati največ dva prireditelja – na podlagi dodeljenih koncesij sta to Loterija Slovenije in Športna loterija. Posebej je urejeno tudi prirejanje iger na srečo prek interneta oziroma drugih telekomunikacijskih sredstev. ZIS v členu 3. a določa, da je to “dovoljeno le gospodarskim družbam, ki pridobijo koncesijo za trajno prirejanje klasičnih iger na srečo ali koncesijo za prirejanje posebnih iger na srečo v igralnicah”.

Stroga zakonska določila (omejeno število prirediteljev, omejeno število vrst iger, koncesionar mora izpolnjevati predpisane tehnične, prostorske in kadrovske pogoje ter imeti premoženje, s katerim zagotavlja izplačilo dobitkov) omogočajo, da so igre na srečo v Sloveniji razmeroma urejena dejavnost in da ne vodijo v splo-

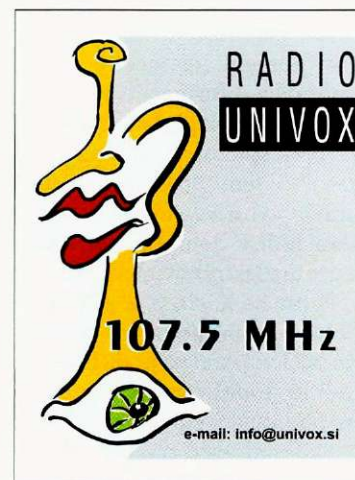
Bwin je nelojalna konkurenca Loteriji.

šno zasvojenost s kockanjem. Treba pa je poudariti, da gre pri prirediteljih, kot sta Bwin in tudi malteški »Bet at home«, v veliki meri za pridobitno dejavnost, saj gre za zasebne družbe s sedeži v državah, znanih kot »davčni raj«. Nizki davki omogočijo visoke sklade za dobitke (tudi v višini nad 90 odstotki prejetih vplačil, medtem ko loterije z državnimi koncesijami v povprečju za dobitke izplačajo okoli 45 odstotkov prihodkov). Vse to pa po mnogih raziskavah vodi v zasvojenost. Poleg študije o povezanosti višine dobitka z zasvojenostjo z igrami na srečo, ki jo je opravil norveški inštitut za zdravstvo – ta izplačila nad 90 odstotki prejetih vplačil tovrstne igre uvršča v kategorijo igralnih avtomatov, ki po vseh raziskavah najbolj povečujejo zasvojenost –, je povečano število uporabnikov internetnih stavnic pokazal tudi slovenski statistični urad in raziskava rabe interneta v Sloveniji, ki jo je opravila Fakulteta za družbene vede v Ljubljani. Raziskava je pokazala, da več kot 61 tisoč ljudi v Sloveniji igra športne stave prek interneta, kar je sedem odstotkov vseh mesečnih uporabnikov interneta. Londonska ekonomska študija pa je pokazala, da liberalizacija trga vodi v upad sredstev za humanitarne namene in hkrati večja zasvojenost z igrami na srečo.

Igre na srečo? V želji po uravnoteženju oziroma normalizaciji

slovenskega igralniškega trga so FIHO, Fundacija za šport, Loterija Slovenije in Športna loterija pisali tudi političnemu vrhu, natančneje ministru za finance Andreju Bajuku, šolskemu ministru Milanu Zveru, ministru za delo, družino in socialne zadeve Janezu Drobničju in ministru za gospodarstvo Andreju Vizjaku. V pismu med drugim predlagajo, da se prirediteljem s koncesijo omogoči prirejanje iger na srečo prek interneta in da se izdela in sprejme celostna strategija prirejanja iger na srečo v Sloveniji.

Da gre v primeru Bwina za nelojalno konkurenco, ni vprašanje. Bolj zanimivo je, kako so v tem vodilnem svetovnem ponudniku športnih stav še vedno vztrajni, čeprav evidentno kršijo vsaj tri določila slovenske zakonodaje (sklicujejo pa se na iz konteksta vzeto evropsko določilo). Vendar ima problematika tudi širšo razsežnost in posledice; na eni strani manj sredstev za invalidske organizacije in šport (marsikoga tudi to, da daruje v humanitarne namene, prepriča, da igra), na drugi pa večja zasvojenost z igrami na srečo. Jasno je torej, da je Bwinova bitka le bitka za čisti kapital, ki nima takšnih pozitivnih stranskih učinkov, za kakršne se trudita Loterija Slovenije in Športna loterija. Res je sicer, da pri športnih stavah precejšnjo vlogo igra tudi poznavanje športa oziroma sposobnost predvidevanja športnih izidov, toda zdi se, da igre na srečo niso same po sebi velika skušnjava. Mar dobiček na igri na srečo res prinese srečo? **D**

Pravno urejanje klipinga

Mitja Volčanšek foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Dejavnost, imenovana kliping, je zelo razširjena, čeprav v širši javnosti manj znana. Ker v Sloveniji ne obstaja zakonodaja, ki bi to urejala, pomeni ta dejavnost poseg v novinarjevo avtorsko delo in njegovo finančno oškodovanje.

Nestrokovni javnosti izraz kliping morda ne pove veliko. Beseda izvira iz angleške besede clipping in prvotno označuje izrezovanje člankov iz tiskanih medijev. Skoraj vsak od nas je kdaj izrezal in shranil članek, ki mu je bil iz osebnih, čustvenih ali drugih razlogov posebej pri srcu. Takšen kliping gotovo ne more biti sporen. Vendar pa ta izraz označuje tudi zelo donosen posel.

Donosen posel Tudi v Sloveniji obstajajo podjetja, specializirana za ponujanje klipinga strankam. Med te se praviloma uvrščajo pomembnejša podjetja in ustanove, ki morajo skrbeti za čim boljšo medijsko samopodobo. S klipingom te stranke dobijo urejen zbir vseh dokumentov in medijskih vsebin, ki jih obravnavajo, ponavadi pa ponudnik klipinga daje tudi nasvete glede njihove celostne podobe.

V dobi čedalje močnejše uporabe elektronskih medijev se kliping ne nanaša samo na papirnate izdaje, pač pa na vse vrste medijskega gradiva.

Takšna uporaba medijskih vsebin odpira resna vprašanja v zvezi s spoštovanjem intelektualne lastnine in avtorskih pravic, saj posredovanje klipingov pomeni, da nekdo redno uporablja informacije, za katere bi moral sicer plačati (v kiosku ali prek spletnega odkupa člankov). S tem poleg omenjenih pravic avtorjev novinarjev posega tudi v dobiček založnikov oziroma lastnikov medijev.

Področje klipinga je za zdaj še dokaj neznana pokrajina za zakonodajalce, jasno pa je, da bo treba tudi tu stopiti v korak s sorodnimi področji. Sredi oktobra je tako v Sloveniji začela veljati vladna uredba o nadomestilih za zasebno

in drugo lastno reproduciranje, čeprav so že na obzoru zahteve za presojo ustavnosti uredbe. Leta določa višino nadomestil, ki niha od osem do 7.000 tolarjev. Uredba pa ne bo uveljavljena prav kmalu, saj nobena od kolektivnih organizacij za zdaj ni pridobila stalnega dovoljenja za pobiranje nadomestil, ki ga v primerih avtorskih in sorodnih pravic določa zakon. Začasno dovoljenje sta do pred nekaj meseci imela Avtorska agencija Slovenije in Združenje skladateljev, avtorjev in založnikov za zaščito avtorskih pravic Slovenije (SAZAS). Po dosedanji praksi je bila Avtorska agencija ti-

sta, ki je pobirala nadomestilo ter nato razdelila deleže med avtorje in imetnike sorodnih pravic. Pravica do nadomestila izhaja iz določbe zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (ZASP), ki omogoča posameznikom, da pod določenimi pogoji naredijo do tri kopije primerka varovanega dela za zasebne potrebe.

Neumestljiva kategorija Da bi izvedeli, kako je področje klipinga urejeno pri nas, smo se obrnili na Urad RS za intelektualno lastnino (UIL). Tu so nam sprva razložili, da kliping kot tak z ZASP ni posebej urejen, bi pa bi zanj lahko

prišla v poštev 2. točka prvega odstavka 47. člena tega zakona. V skladu z njo, pojasnjujejo na UIL, je brez prenosa ustrezne materi-

Urad RS za intelektualno lastnino

alne avtorske pravice, vendar ob plačilu primerne nadomestila, dopustno v periodičnem tisku aktualne reproducirati članke iz takega tiska, v katerih so obravnavana splošna vprašanja, če avtor tega ni izrecno prepovedal. Slednje seveda implicira navedbo vira in avtorja. Seveda je razlika med besedilom ZASP in konkretnim primerom klipinga, kot ugotavljajo tudi na UIL, da je tu govor o reproduciranju v periodičnem tisku, kar kliping seveda ni. Tu je še 48. člen ZASP, po katerem je za pridobitev informacij javnega značaja dovoljeno prosto pripraviti in reproducirati povzetke člankov. Zakon nadalje dovoljuje predelavo članka, ne pa tudi njegovega celotnega reproduciranja (kar je po našem razumevanju kliping), dodajajo v uradu. Če nobena od obstoječih določb ne ustreza dejavnosti klipinga, tako menijo, je treba za reproduciranje člankov pridobiti ustrezne avtorske pravice.

Glede na takšno stanje smo UIL povprašali za mnenje o primernosti uvedbe nadomestil, podobnih tistim za reproduciranje nosilcev avdiovizualnih vsebin. Kolikor dejavnosti klipinga ni mogoče umestiti v že omenjene določbe, komentirajo na uradu, pomeni, da pravica reproduciranja ni omejena in morajo tisti, ki se s to dejavnostjo ukvarjajo, pridobiti dovoljenja imetnika pravic. Ti pa lahko dovolijo ali prepovejo uporabo svojega dela oziroma določijo pogoje, pod katerim je uporaba dovoljena.

Partnerji, ne tekmeči Verjetno najprepoznavnejša slovenska agencija, ki se ukvarja s klipingom, je Kliping, d. o. o., ki je kot najstarejša tovrstna agencija

Divna Brkić Hendricks

Miro Petek

Za Mira Petka bi manjko zaradi klipinga morali nadomestiti s plačevanjem odškodnine tako medijskim hišam kakor tudi avtorjem.

pri nas začela že leta 1990 kot oddelek agencije Pristop, od 1. januarja lani pa je samostojna. Kot piše na njihovi spletni strani, je Kliping vodilno tovrstno podjetje v Sloveniji in državah jugovzhodne Evrope, kjer ima tudi svoje podružnice. Poleg temeljne dejavnosti ponujajo prevode in povzetke člankov v tujih jezikih ter dnevne preglede dogajanja v Sloveniji. V njihovi ponudbi so na voljo tudi medijske analize in raziskave trga.

Za podrobnosti o obsegu njihove dejavnosti in njihovega odnosa do medijskih ustvarjalcev smo povprašali direktorico Klipinga, d. o. o., Divno Brkić Hendricks. Ta čas njihove storitve uporablja okoli 250 naročnikov, pravi Brkić Hendricksova. Od teh se jih približno tretjina odloča tudi za različne analize

medijske podobe. Brkić Hendricksova pri tem poudarja, da njihov kliping »nemalokrat uporabljajo tudi novinarji različnih medijev, ki iščejo informacije o že objavljenih prispevkih na posamezno temo, potrebujejo posamezne že izrečene izjave« in podobno. Obseg prometa podjetja ni zanemarljiv, saj so lani ustvarili 381 milijonov tolarjev prihodkov. Sicer pa se, kot pravi direktorica, v podjetju problematike avtorskih pravic zavedajo in se z njo intenzivno ukvarjajo, tako da imajo vprašanje avtorskih pravic že urejeno z več kot polovico slovenskih medijev. Prav tako so edini, ki imajo zadeve urejene ali pa jih intenzivno urejajo. Namen Klipinga, d. o. o., je namreč ohranitev dobrih odnosov z medijskimi ustvarjalci, saj jih ne razumejo kot tekmecev, temveč kot partnerje. Prav zato nam je Brkić Hendricksova izrazila pripravljenost za sodelovanje in pomoč pri urejanju tega področja z medijskimi hišami.

Novinarji praznih rok Na potrebo po zakonski ureditvi dejavnosti klipinga že nekaj časa opozarja tudi poslanec SDS in nekdanji novinar Večera Miro Petek. Kot ugotavlja Petek, je pojav neizogiben in je za uporabnike teh zbirk objav zelo koristen ter očitno finančno zani-

miv za tiste družbe ali agencije, ki so se tega lotile. Problem nastane, ker od tega nimajo nič avtorji reproduciranih del. Če je spričo količina medijske produkcije razumljivo, da se dejavnost širi, je to po Petkovo vendarle negativen pojav za izdajatelje in novinarje, saj mnogi ne posegajo po časopisih in se zadovoljijo le s pripravljeno zbirko teh objav. Glede na to bi morali to nadomestiti s plačevanjem odškodnine tako medijskim hišam kakor tudi avtorjem.

Kot Urad RS za intelektualno lastnino tudi Petek ugotavlja odsotnost zakonskega okvira, saj pri klipingu ne gre za zasebno uporabo in omejeno reproduciranje, ampak za reproduciranje v tisočih izvodih, ki so dostopni javnosti. Po Petkovo gre za preseganje zakonsko dovoljene meje proste uporabe, kršitve pa bi bilo mogoče sankcionirati tudi s pravnimi sredstvi. Petek meni, da Kliping, d. o. o., orje ledino na tem področju in je, kot smo omenili, že sklenil dogovore z marsikatero medijsko hišo glede plačevanja nadomestil za uporabo novinarskih besedil. Žal, kot ugotavlja Petek (na to pa nas je opozorila tudi Divna Brkić Hendricks), še ni prišlo do dogovorov znotraj novinarskih hiš o delitvi nadomestila med medijem in novinarji, čeprav o pravičnem nadomestilu govori tudi direktiva evropskega parlamenta in evropskega sveta iz leta 2001.

Načinov za urejanje je več, meni Petek. V Švici ceno za t. i. copyright plača končni uporabnik, v Veliki Britaniji se plača davek na vsak distribuirani novinarski članek, v omenjenih državah pa nad vsem bedijo za to določene agencije.

37. člen ZASP omenja avtorjevo pravico do primerne nadomestila za snemanje ali fotokopiranje svojega dela, vendar zakon predvideva le primer zasebne uporabe, tako da novinarji od tega nadomestila nimajo nič. Rešitev je lahko ustanovitev agencije po zgledu SAZAS, pravi Petek. Žal pa ostajajo tudi ob tem odprta druga vprašanja, na primer novinarjeve pravice glede objav člankov na svetovnem spletu, ki jih mediji marsikdaj tržijo, novinarji pa ne dobijo nadomestil. ■

SAZAS

Razkrita temna loška preteklost

Aleš Kocjan, foto: Bor Slana

Komisija za evidentiranje in urejanje prikritih grobišč v Škofji Loki in ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sta pretekli teden začela z izkopavanjem prikrita grobišča v Lovrenški grapi pri Škofji Loki.

Izkop naj bi bil končan ta teden, najdena okostja pa naj bi prenesli v škofjeloško grobnico. Kot nam je preteklo sredo, ko se je naša ekipa mudila pri grobišču, dejal član komisije Jože Peter Kranjc, so se delavci podjetja Magelan, ki so pod vodstvom samostojnega arheologa Draška Josipoviča opravili izkop, najprej lotili manjšega grobišča, ki leži ob poti iz Zminca pri Škofji Loki na Lubnik, nato pa še večjega grobišča, ki leži le nekaj metrov stran. V manjšem so našli ostanke sedmih okostij, v večjem pa naj bi jih bilo 47. Po Kranjčevih besedah naj bi bili v večjem grobišču ostanke pobitih in nato prekopanih domobrancev, v manjšem pa ostanke sedmih nemških vojakov, ki so izvedli prekop. Kot so ugotovili na podlagi pričevanj domačinov in človeka, ki se je s pobegom rešil smrti, grobišča izvirajo iz časa po drugi svetovni vojni, ko so pripadniki Varnostno-obveščevalne službe (VOS) 30. maja 1945 iz bližnjega loškega gradu, kjer so bili po vojni zaprti domobranci in nemški vojaki, odpeljali dve skupini (eno v Lovrenško, drugo pa v Bodoveljsko grapo, ki leži ne daleč stran) in vse pobili. Ker je bila skupina, ki je bila odpeljana v Lovrenško grapo, zakopana preblizu vodnega zajetja, je sanitarni inšpektor leto pozneje odredil prekop trupa na kraj, kjer so jih zdaj izkopali. Prekopali naj bi jih bili ujeti nemški vojaki (mogoče je tudi, da so to storiли slovenski ujetniki, oblečeni v nemške uniforme), po končanem delu pa so tudi te pobili.

Ugotovili identiteto žrtev Da je šlo res za prekop, je mogoče razbrati iz trupel, saj ležijo drugo poleg drugega in drugo na drugem. Po besedah Draška Josipovi-

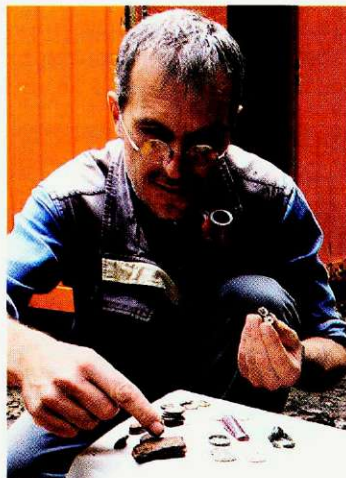

viča v sredo še ni bilo mogoče reči, kako so bile žrtve pobite, je pa po njegovih besedah zelo verjetno, da so jih ustrelili. »Na lobanjah ni videti, da bi šlo za klasično usmrtitev s strelom v tilnik, zato domnevamo, da so bile žrtve ubite s streljanjem v telo. Več bodo pokazala nadaljnja izkopavanja,« je dejal Josipovič. Po besedah antropologinje Petre Leban Seljak, ki identificira okostja, je iz sedmih okostij nemških vojakov, ki so jih do našega obiska že izkopali, mogoče razbrati, da je bila ena oseba stara okoli 19 let, pet naj bi jih bilo starih med 25 in 30 let, ena pa je bila najverjetneje starejša, vendar bo treba za natančnejše podatke počakati na analizo DNK.

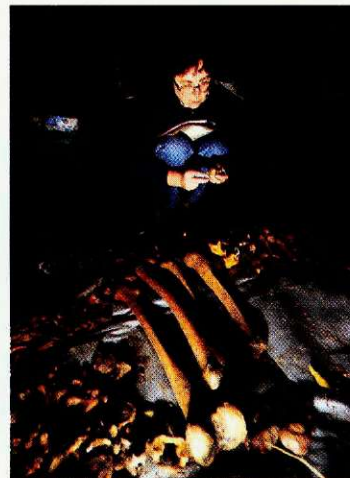
Po besedah Jožeta Kranjca bodo identiteto pobitih poskušali ugotoviti z analizo DNK, ki je že dala rezultate pri žrtvah iz Bodoveljske grape, kjer so uspešno identificirali sedem žrtev. Po analizi bodo lahko svjoci okostja

tistih, ki jih bodo z analizo prepoznali, vzeli in jih pokopali v domače grobove, vsa druga okostja pa bodo prenesli v skupno škofjeloško grobnico, ki jo že pripravljajo. S tem se bo delo komisije, ki je bila imenovana pred nekaj manj kot štirimi leti, končalo, vendar pa Kranjc upa, da bo nova občinska oblast imenovala novo komisijo.

»Naše delo še zdaleč ni končano. Do zdaj smo na škofjeloškem območju evidentirali 22 grobišč, od katerih smo posmrtno ostanke odkopali samo v dveh primerih – v Lovrenški in lani v Bodoveljski grapi. Radi bi izkopali še vsa druga grobišča, v katerih je po najbolj optimističnih ocenah okoli 1.000 okostij,« je dejal Kranjc. **D**

Arheolog Draško Josipovič

Antropologinja Petra Leban Seljak

V Zasavju vse po starem

Igor Gošte, foto: arhiv Demokracije

Poznavalci političnih razmer v Zasavju smo pred volitvami pravilno ocenili, da do velikih političnih premikov v tem delu Slovenije po letošnjih lokalnih volitvah ne bo prišlo. Čeprav se je dalo slutiti, da nekoč vodilni slovenski stranki LDS na državni ravni kljub veliki angažiranosti predsednika stranke Jelka Kacina ne bo šlo prav dobro in da bodo po državnoborskih izgubili tudi lokalne volitve, pa smo vedeli, da bo vsaj v dveh zasavskih občinah ostalo vse po starem. V Hrastniku in Zagorju sta stranki zmagali tako s svojima županskima kandidatom kot po številu dobljenih svetniških mest. V Zagorju je bil z več kot 80-odstotno podporo znova izvoljen Matjaž Švagan, njegovi listi (LDS in Gibanje za pravičnost in razvoj) pa je v 25-članskem občinskem svetu uspelo celo pridobiti eno mesto. Po novem imajo kar 16 mandatov. Kljub politični moči in prednosti, ki so jo imeli pred svojimi tekmeci, pa so bili s svojim županskim kandidatom vred precej neprijazni do vseh tistih, ki so se po naključju, po funkciji ali kako drugače pojavili na kakšnem od shodov njihovih političnih tekmecev. Marsikateri nam je v tem času potožil, da so bili izpostavljeni tudi pritiskom! Novoizvoljeni župan je ob različnih priložnostih, ko je predstavljal svoj program, dejal, da je naravnost pozitiven in da ne bo grdo govoril o svojih tekmecih. V isti sapi pa je zatrjeval, kako grdi so drugi do njega. Dejaj je še, da se temu čudi, saj je vsakemu med njimi že veliko dal. Nekako v smislu, če dam, tudi kupim.

Tudi v Hrastniku je LDS s svojim županskim kandidatom Miranom Jeričem prepričljivo zmagala. Tako kot v Zagorju pa se zdi, da je edina prava alternativa LDS in obema županoma SDS, ki je v Zagorju pridobila dva mandata in bo imela po novem tri svetnike, v Hrastniku pa je prišla z dveh na tri. S pametnim delovanjem v občinskem svetu in predvsem s pozornim spremljanjem delovanja aktualne občinske oblasti lahko omenjena stranka postane močna protiutež čedalje bolj vaze zaverovani LDS. Sploh če se bo znala povezati z drugimi občinskimi strankami.

Nekaj podobnega se je na teh volitvah (še bolj kot na prejšnjih) uresničilo v Trbovljah. Prevlade LDS po številu svetnikov je tu konec. Tudi Aleš Gulič s svojo navzočnostjo na njihovi listi ni mogel kaj prida pomagati. Stranka je z le petimi mandati v 27-članskem občinskem svetu doživela hud poraz, prav tako pa tudi njen županski kandidat Milenko Škrinjar, ki je med štirimi kandidati pristal čisto na dnu. Nacionalna stranka, ki ima župana Bogdana Baroviča, je tokrat dobila kar 11 svetniških mest, Socialni demokrati so ohranili štiri, medtem ko je tudi tu SDS pridobila enega in ima sedaj tri. SDS je pridobila tudi v Šmartnem pri Litiji in v Litiji. V Šmartnem se bo s svojim kandidatom Petrom Avbljem potegovala celo za županski stolček. V drugi krog gresta tudi Franci Rokavec in Vinko Logaj. Ampak v Litiji so tako in tako vajeni drugih krogov. Pred štirimi leti je šlo zelo na tesno. Takrat je bil Rokavec poražen. Bo imel tokrat več sreče?

Matjaz Švagan

Kakšno bo vreme čez 6 dni?

Vremenska napoved za 6 dni vnaprej!

Prva slovenska televizija s šestdnevno vremensko napovedjo.

Info TV je slovenska televizija, ki celodnevno predvaja poročila vsakih 15 minut. V naših informativnih oddajah lahko spremljate tako dogajanje doma kot po svetu. Info TV lahko sprejemate samo preko kablinskih sistemov. Program je popolnoma brezplačen. Za več informacij pokličite vašega kabliskega operaterja.

Vremenska napoved za 6 dni je na sporedu v novicah, ki so 15 minut do in 15 minut čez vsako polno uro.
Vremenska napoved "6 dni" najdete tudi na Mobiltelefon mobilnem portalu Planet (Info/Vreme).

Naročnik oglasa info TV, d.o.o., Novo mesto

Nedokončana cerkev Sagrada familia je zaščitni znak Barcelone.

Katalonske razglednice

Tekst in foto: Mitja Volčanšek

Zgodnja jesen je morda najprimernejši čas za obisk katalonske prestolnice Barcelone. Vpeta med vrvež evropske metropole in sredozemsko »joie de vivre« obiskovalcu ponuja številne možnosti.

Španija je zdaj izredno lahko dostopna za Slovence, saj naš nacionalni letalski prevoznik Adria Airways vsak teden leti z Brnika v Barcelono in nas tako v slabih dveh urah popelje iz kranjske megle na špansko obalo.

Za ogled Barcelone je vsekakor treba izdelati vsaj grob načrt, saj mesto šteje 1,5 milijona prebivalcev, konglomeracija pa kar 4 milijone. Sam sem izbral čisto osebni itinerar. Najprej sem se potopil v modernističnega duha Barcelone iz začetka 20. stoletja, ki je najbolj zaznamoval četrt Eixample. Zanj so značilne mojstrovine arhitekta Antonija Gaudija, kot je npr. znamenita »organska« stanovanjska hiša La Pedrera. Gotovo pa ni mogoče omenjati Gaudija brez Sagrade familie, nedokončane cerkve, ki vse od olimpijskih iger leta 1992 predstavlja tudi simbol mesta. Po

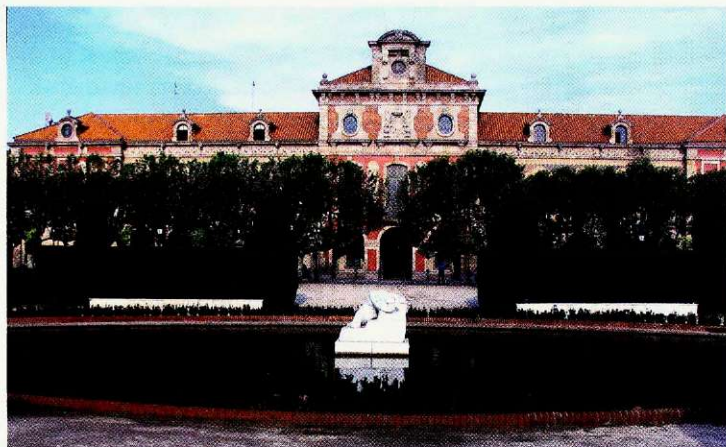
zadnjih napovedih naj bi z gradbenimi deli končali leta 2010.

Mesto po meri ljudi Predel Barcelone, ki je močno oživel po olimpijskih igrah (če odštejemo olimpijsko пристanišče in vas, s katero so pridobili številne nove stanovanjske zmogljivosti), je tisti okoli griča Montjuic oziroma Judovskega hriba. Po veličastni aveniji, ki iz prometne Plaça d' Espanya vodi do Narodne palače, sem pot nadaljeval v iskanju biserov Montjuica – olimpijskega stadiona, športne dvorane Sant Jordi ter gradu na najvišji točki vzpetine.

Vse mesto diha veličino, ki jo še bolj poudarijo široke, praviloma pravokotno sekajoče se ulice. Izjema je Barri Gòtic ali Gotska četrt (ime nosi po značilni arhitekturi). Mimogrede, Katalonci so zelo ponosni na svoje gotske

korenine. Četrt je skoraj v celoti namenjena pešcem, zato si vsak lahko brez skrbi v miru ogleda ta tipični predel, v katerem izstopata katedrala in Ajuntament ali po naše mestna hiša. Premočno, a dolgo pot iz mesta na obalo pa

predstavlja bližnja Rambla – sprehajališče, ki kaže najživahnejši utrip mesta. Na njej je veselo do poznih nočnih ur. Modernistične stavbe, ki prevladujejo na območju Starega пристanišča, si podajajo roko s sodobnimi zgradbami,

Parlament ponazarja samobitnost in avtonomistične težnje Kataloncev.

med katerimi je gotovo vreden ogleda barcelonski akvarij, največji tovrstni objekt v Evropi.

Barcelona se ponaša tudi z razkošnimi parki, k čemur je nedvomno pripomoglo blago podnebje. Sredi največjega med njimi, Parca de la Ciutadela, je tudi diskreten katalonski parlament.

Obisk katalonske prestolnice pa ne bi bil popoln brez ogleda nogometnega stadiona Camp Nou, največjega stadiona na celini in domovanja evropskih prvakov FC Barcelona. Znotraj stadiona si je mogoče ogledati klubski muzej, v katerem predstavljajo zgodovino tega nacionalnega ponosa. Klub je bil namreč dolgo časa simbol kljubovanja Kataloncev in republikancev Francovemu režimu.

O zgodovinskem pomenu Katalonije, te najbogatejše španske pokrajine, priča nekdanja prestolnica rimske province Hispania Tarraconensis Tarragona. Osupljivi antični ostanki tega ljubkega mesteca, ki leži ob obali kakih 90 kilometrov zahodno od Barcelone, so magnet za domače in tuje turiste.

Narodna zavest Česar pa v času svojega nekajdnevnega obiska nikakor nisem mogel prezreti, so znaki katalonske avtonomije in samobitnosti. Ne nazadnje so prestolnico preplavili predvolilni plakati za volitve v katalonski parlament, ki so potekale 1. novembra.

Ločenost od Madrida in preostale Španije človek najprej začuti pri jeziku. Katalonščina namreč ni samo drugi uradni jezik, enakovreden španskemu, marveč je v praksi kar prvi jezik prebivalstva. Gre za materni jezik več kot sedmih milijonov ljudi v Kataloniji, Valencii, na Balearih in še nekaterih manjših območjih, ki zadnja leta doživlja pravo renesanso. Pri tem je vredno omeniti, da začetki katalonske književnosti segajo v 12. stoletje. V zvezi s tem so čedalje močnejša prizadevanja, da bi katalonščina, ki je eden od štirih uradnih jezikov v Španiji (poleg španščine sta to na posameznih območjih še baskovski in galicijski jezik), dosegla status uradnega jezika Evropske unije.

Katalonske avtonomistične težnje je treba razumeti v luči dolge tradicije pokrajine, ki danes pred-

stavlja gospodarski in industrijski motor Španije. Katalonci so imeli lastno državnost kot kraljevina Aragonija, ki je bila do združitve s Kastilijo v 15. stoletju sredozemska velesila. Tudi kasneje so Katalonci uživali včasih večjo, včasih manjšo stopnjo neodvisnosti, vse dokler niso pod republikansko vlado v tridesetih letih prejšnjega stoletja dosegli izredno širokih pravic. Ta politični proces je grobo pretrgala Francova diktatura, ki se je maščevala Kata-

Prestolnica modernizma

loniji kot braniku avtonomizma in republikanstva. Šele po vrnitvi monarhije je Katalonija znova dobila poseben politični status z ustavo leta 1978. Slednja je ponudila podlago za ustanovitev avtonomne pokrajine s širokimi pristojnostmi.

Sporna ustava Danes v Kataloniji sami odločajo o zadevah, povezanih s šolstvom, kulturo in z organiziranostjo lokalnih avtonomij. Katalonija ima svoj deželni parlament in vlado, lastno višje sodišče in avtonomne policijske enote. Ker gre za bogato pokrajino, je razumljivo, da se Katalonci zavzemajo tudi za to, da bi sami pobirali davke, kot to velja v Navari in Baskiji. V številnih športih, od nogometa do na Iberskem polotoku izredno priljubljenega hokeja na rolgah, se katalonske reprezentance bolj ali manj redno udeležujejo mednarodnih tekem.

Kamen spotike med osrednjo špansko vlado in Katalonci pa je nov predlog katalonskega deželnega statuta. Španska ustava Katalonce namreč opredeljuje kot eno od narodnosti, sami pa se zavzemajo za izraz nacija. Slednji je problematičen predvsem

Barcelona je leta 1992 gostila olimpijske igre.

Mesto je živelo v pričakovanju volitev 1. novembra.

zato, ker naj bi bil v nasprotju z 2. členom španske ustave, ki le to utemeljuje na »neločljivi enotnosti španskega naroda«. Boj za priznanje katalonske nacije, ki ga v Madridu marsikdo razume kot separatizem, pa združuje lokalne politike ne glede na strankarsko pripadnost.

Ne da bi se spuščali v odprto razpravo med Španci in Katalonci (pri tem je treba upoštevati izredno močno ekonomsko migracijo Špancev in prebivalcev Latinske Amerike v Katalonijo), ponuja katalonski primer razmislek o never-

jetni kombinaciji drznosti in naklonjenih zgodovinskih okoliščin, ki je Slovencem, precej manjšemu narodu od katalonskega, z nepriemerljivo slabšo tradicijo »nezgodovinskega« naroda, omogočila ustanovitev lastne države. ▣

ADRIA
A REGIONAL STAR ALLIANCE MEMBER

Kako majhen je svet!

Korejsko mešanje kart

Ana Müllner, foto: Reuters

Medtem ko v Severni Koreji grozijo svetu z novim jedrskim poskusom, je naloga rešiti severnokorejsko krizo padla na ramena svetovne diplomacije.

Severnokorejsko jedrsko eksperimentiranje 9. oktobra je dodobra premešalo karte v svetovni politiki in diplomaciji ter Severni Koreji po dolgem času prineslo popolno svetovno medijsko pozornost. Nihče ne more vedeti, kaj bo naslednja poteza ekscentričnega severnokorejskega predsednika Kim Džong Ila, čeprav so se v javnosti že pojavila ugibanja, da bo Pjongjang kmalu izvedel še drugi jedrski poskus. Prvi je namreč spet spomnil na dejstvo, da je območje severnovzhodne Azije potencialno eno najnevarnejših na svetu, in opomnil na špekulacije, da severnokorejskemu predse-

dniku še ni uspelo dokazati svoje psihične stabilnosti. To pa je v kombinaciji s četrto najštevilnejšo vojsko na svetu, jedrskim in biološkim orožjem lahko usodna kombinacija.

Diplomacija v škripih Preizkušanje jedrskega orožja v Severni Koreji je povzročilo burne reakcije predvsem v organizaciji Združenih narodov, kjer pa se je v istem obdobju zgodil še en zgodovinski dogodek – izvolili so novega generalnega sekretarja ZN. To organizacijo bo od januarja 2007 vodil južnokorejski zunanji minister Ban Ki Mun. Kmalu po

izvolitvi je napovedal, da bo problematika Severne Koreje v prihodnje ena glavnih prednostnih nalog ZN, kar ne preseneča glede na to, da se s tem vprašanjem ukvarja že dobršen del svoje kariere. »Korejec sem tako kot naši severni sosedi – med nami ni razlik,« je Ban Ki Mun dejal v intervjuju za BBC in s tem vzbudil upanje, da bo pri reševanju zdrha na korejskem polotoku uspešnejši kot njegovi predhodniki.

V ofenzivo proti severnokorejskemu režimu so med prvimi stopile ZDA in v prvo bojno vrsto poslale državno sekretarko Condoleezza Rice. Riceova je na azij-

Kim Džong Il grozi z jedrskimi poskusi.

ski turneji zanikala, naj bi se ZDA pripravljale na vojaški poseg v Severni Koreji, in popolnoma izključila to možnost. Sicer pa za Belo hišo to, da ima Severna Koreja jedrsko orožje, ni tako sporno, kot bi bila njegova prodaja, še

posebej skrajnim terorističnim organizacijam ali državam. To pa naj bi bil tudi skrajni primer, ko bi bile ZDA pripravljene začeti vojaški poseg na Korejskem polotoku. V zadnjem času pa je marsikdaj mogoče slišati, da bi se moral uradni Pjongjang zahvaliti, da ameriški vojski ta čas ne kaže najbolje v Iraku in Afganistanu, kajti v nasprotnem primeru bi verjetno težko izključili možnost vojaškega posega proti avtoritar-nemu severnokorejskem režimu.

Kitajska pomembnost Razreševanje severnokorejske krize je v veliki meri odvisno tudi od Kitajske, kar je prisililo največjo gospodarsko tekmičico Kitajske ZDA k okrepljenemu sodelovanju. Gospodarska velesila Kitajska, ki je dolga leta veljala za zaveznico režima Kim Džong Ila, je spoznala, da jo bo kakršna koli hujša kriza na Korejskem polotoku močno prizadela, zato se ne smemo čuditi, da je njena uradna politika v zadnjem času precej spremenila smer plovbe. Uradni Peking je severnokorejski jedrski poskus označil za »sramotnega«, mediji pa so obširno poročali o besu visokih kitajskih politikov zaradi jedrskega izzivanja sosednje države. Kitajske oblasti so celo dovolile kritiziranje severnokorejskega režima na spletnih forumih, kar bi na Kitajskem še pred kratkim veljalo za pravo skrunjenje oblasti. Kitajski predsednik Hu Jintao je v Pjongjang poslal celo posebnega odposlanca, da bi Kim Džong Ila posvaril pred nadaljevanjem jedrskega eksperimentiranja.

Vloga Kitajske v odnosu do Severne Koreje pa je še najpo-

membnejša zaradi podatka tanih obveščevalnih služb, naj bi Kitajska v Severni Koreji imela pripravljenih več tisoč agentov, ki bi se v primeru izbruha večje krize trudili vzpostaviti Peking prijazen režim. Kitajske oblasti naj bi največ zanimanja kazale za območje ob reki Tumen, kjer je večina severnokorejskih naravnih virov, predvsem grafit in rjavi premog, vendar je proizvodnja zaradi visoke stopnje revščine že dalj časa praktično nična. Marsikoga je novi odnos Kitajske do jedrskega orožja močno presenetil, še posebej glede na dejstvo, da kot stalna članica varnostnega sveta ZN skupaj z Rusijo največkrat predstavlja glavno oviro pri reševanju iranskega jedrskega vprašanja. A očitno so tudi v Peking spoznali, da je njihov dolgoletni zaveznik Kim Džong Il prenevaren, da bi mu dali svoj blagoslov za jedrsko orožje.

Možnost kolapsa Kljub novi situaciji v Severni Koreji pa še vedno ne izključujejo možnosti scenarija, ki ga nekateri pričakujejo že od razdelitve Korejskega polotoka leta 1953 – popoln zlom totalitarnega režima. Že od severnokorejskega jedrskega poskusa 9. oktobra se večina svetovnih politikov sprašuje, na kakšen način je sploh mogoče kaznovati Kim Džong Ilovo osebno vladavino, da bi režimu prišli do živoga. Ukrep, ki je do sedaj Severno Korejo najbolj prizadel, so bile finančne sankcije, sprejete na pobudo ZDA septembra 2005. Do slednjih je prišlo štiri dni zatem, ko sta državi dosegli dogovor o opustitvi severnokorejskega je-

Kitajski predsednik Hu Jintao

Condoleezza Rice

Prihodnji prvi mož ZN Ban Ki Mun

Kitajska je prevzela vodilno vlogo pri reševanju korejske jedrske krize.

drskega programa, kar naj bi bil temeljni pogoj za vnovično normalizacijo mednarodnih odnosov. Kim Jong Il je v tem seveda videl težnje ZDA po zamenjavi njegovega režima, kar je bil zanj le razlog več, da je nadaljeval z razvijanjem prepovedanega orožja. A kaj bi se v Severni Koreji zgodilo, če bi zaradi spleta okoliščin prišlo do zloma režima? Tega ni mogoče natančno predvideti, a zagotovo bi to pomenilo humanitarno in vojaško katastrofo izjemnih razsežnosti.

»Kdor misli, da bi padec režima prinesel le val beguncev iz Severne Koreje, se močno moti,« meni David Maxwell, general ameriške vojske v Južni Koreji. »Verjetno bi prišlo do sesutja političnega sistema, ne pa tudi državne vojske. To pomeni, da bi morali skrbeti za civilno prebivalstvo, zaježiti val beguncev in se hkrati bojevati

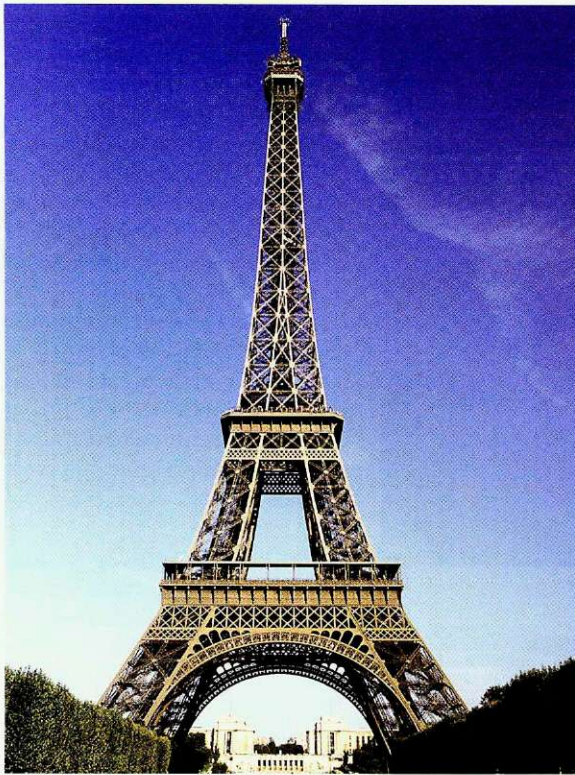
proti vojski propadle države. Takšna situacija bi bila za nas katastrofalna.« Usodni scenarij pa bi še najmočneje prizadel najbližji severnokorejski sosed, Kitajsko in Južno Korejo. Nobenega dvoma namreč ni, da bi v taki situaciji večina prebivalstva pobegnila iz obubožane domovine, s severa na Kitajsko in z juga v Južno Korejo. Val več kot 20 milijonov beguncev bi za seboj pustil le izpraznjeno državo. Za Kitajsko in Južno Korejo je to le razlog več, da po svojih najboljših močeh pomagata pri reševanju svoje zaostale sosede.

Pomanjkanje sankcij Režimu Severne Koreje z maloštevilno elito na čelu pa se je teže postaviti po robu, kot je videti na prvi pogled. Čeprav so ZN po jedrskem eksperimentiranju na Korejskem polotoku po hitrem postopku sprejeli resolucijo 1718, ki predvideva sankcije proti Severni Koreji, pa je že pred njenim sprejetjem postalo jasno, da je Severna Koreja ne bo sprejela. Tudi popolna mednarodna osamitev in zamrznitev finančnih sredstev ne premakne državne vodstva, da

bi zaradi pomanjkanja sredstev opustili oboroževalne ambicije. Če bi si tega želeli, bi to storili že veliko prej, še preden sta se v državo naselili revščina in lakota, ki ju je mogoče opaziti na vsakem koraku. A razvijanje orožja ima za »ljubljenega vodjo«, kakor Severni Korejci imenujejo svojega predsednika, že leta prednost pred reševanjem težav v državi. Pri reševanju severnokorejske krize je že več let eden največjih problemov zaprtost države; uradni podatki o resničnem stanju v državi so redki in izjemno skopi, pričevanja maloštevilnih tujcev, ki obišejo državo, se med seboj večkrat močno razlikujejo, na raznolika ugibanja in špekulacije pa se je marsikdaj težko zanesti. O resničnem stanju v najbolj osamljeni državi na svetu se bomo lahko prepričali šele po padcu režima Kim Džong Ila. **D**

Zapuščeni vsakdanjik Pjongjanga

Svetovna čudesa

Med finalisti za uvrstitev na seznam novih sedem čudes sveta so Eifflov stolp v Parizu, sloviti Stonehenge na jugovzhodu Anglije, tempelj Angkor Watt v Kambodži, Machu Picchu v Peruju, rimski Kolosej, ruski Kremelj, Tadž Mahal v Indiji in španska Alhambra. Stari Grki so med sedem čudes sveta prištevali egiptovske piramide, viseče Semiramidine vrtove v Babilonu, Artemidin tempelj v Efezu, Zevsov kip, ki ga je ustvaril Fidija, mavzolej v Halikarnasu, kolos z Rodosa in svetilnik na Farosu. Danes so od naštetih ohranjene le še egiptovske piramide. Sedem zmagovalcev od 21 predlaganih bo znanih 7. julija 2007.

pošiljk dolgozrnatega riža iz ZDA. Takšno odločitev je sprejel stalni odbor za prehrambeno varigo in zdravje živali, ki združuje strokovnjake držav članic EU, da bi tako preprečil dostop nedovoljenih gensko spremenjenih organizmov na evropski trg. Kljub preizkusom na ameriški strani se je namreč vedno znova dogajalo, da so v pošiljkah odkrivali sledi gensko spremenjene vrste riža LL 601. Na navzočnost gensko spremenjenega riža v Evropi so konec avgusta opozorile okoljevarstvene organizacije in EU pozvale k ustavitvi uvoza tega živila iz ZDA.

Direktor v zaporu Okrožno sodišče v Houstonu je nekdanjega generalnega direktorja propadlega ameriškega energetskega veli-

kana Enrona Jeffreyja Skillinga zaradi prevare, zarote in zlorabe notranjih informacij v enem

Darilo papežu Pred dobrim mesecem preminula italijanska pisateljica in novinarka Oriana Fallaci je večino svojih knjig in arhiva zapustila papeški univerzi v Rimu. Fallacijeva se je za ta korak odločila, ker je sama močno občudovala papeža Benedikta XVI., cenila pa ga je predvsem zaradi njegovega poziva Evropejcem, naj cenijo svoje krščanske korenine. V času, ko se je bojevala

z rakom, je bila leta 2005 v zasebni avdienci pri papežu v njegovi letni rezidenci Castel Gandolfo.

Po desetletjih, v katerih je pisala o največjih svetovnih konfliktih, med drugim o vojni v Vietnamu in o zalivski vojni, je Fallacijeva, ki je sebe imela za ateistko, v zadnjih letih vso svojo energijo usmerila v ostro kritiko islama, ki ga je imela za sovražnika zahodne civilizacije.

Pregled riža V Evropski uniji so odslej obvezni preizkusi vseh

TUJI TISK

The New York Times

Proti priseljencem

Aleksander Belov je lani postal zelo znan, potem ko je njegova organizacija prisodila denarno nagrado Rusinji, ki je ubila armenskega taksista. Pod prisego je pričala, da jo je hotel posiliti. Nagrado so utemeljili s tem, da je »Moskvo rešila

nasilneža«, pa ne samo nasilneža, ampak tudi nasilneža priseljenca. Nekaj let po dogodku pogledi Belova niso več osamljeni; rasistična prepričanja že prihajajo na dnevni red političnih debat. Morda se jim glavna politična sila celo približuje. Priseljenci v Rusiji, skoraj vsi nekdanji tovariši v ZSSR, so zdaj razdeljeni po kategorijah, ne samo po narodnostih, ampak tudi po religiji. V Rusko federacijo so se priselili zaradi dela, zdaj pa so podvrženi grožnjam in nasilju, o čemer pričajo tudi številni umori samo zaradi nacionalnosti. Po besedah Belova Rusija ni nikoli bila država, ki bi bila odprta za priseljevanje in asimilacijo, ampak je bila vedno veliko bolj naklonjena imperializmu in je nacionalna država.

La Repubblica

Kava z mlekom

Evolucija človeka je trajala okoli 17 milijonov let, v tem času smo prehodili pot od šimpanza do prvih jamskih ljudi. Toda nihče ne pravi, da je to naše zadnje utelešenje. Naša evolucija se bo nadaljevala s celo vrsto radikalnih sprememb in po

besedah britanskega znanstvenika bomo leta 3006 vsi lahko živeli do stodvajsetega leta in bili visoki več kot 190 centimetrov, človeštvo pa bo imelo enotno barvo kože, rjavkasto, saj bodo vse razlike med rasami izginile. Toda čez sto tisoč let se bodo rasne razlike spet pojavile, in sicer v še bolj dramatični obliki. Naši potomci se bodo delili na dve plemeni: elito višjih, inteligentnih, zdravih, bogatih in lepih bitij ter podvrsto bolehnih, revnih in neumnih bitij. Če se vam zdi, da ste to že brali, se ne motite – to idejo je v romanu Časovni stroj leta 1895 dobro opisal Herbert Wells. Po tem romanu so posneli kar dva filma. V knjigi glavni junak potuje v leto 802701, kjer naleti na družbo, ki je natančno tako razdeljena.

največjih gospodarskih škandalov v ameriški zgodovini obsojilo na 24 let in štiri mesece zapora. Zvezna porota v Houstonu je Skillinga maja spoznala za krivega v 19 od 28 točk obtožnice. Nekdanjemu direktorju je za vse točke obtožnice skupaj grozilo 185 let zapora. Sodišče je Skillingu naložilo še plačilo globe v višini 45 milijonov dolarjev. Za poplačilo globe bodo Skillingu odvzeli premoženje, tudi hišo. Skilling se namerava na izrečeno kazen pritožiti.

Korenine v Litvi Britanska kraljica Elizabeta II. je daljna sorodnica vojvode, ki je vladal v Litvi v

14. stoletju. Družinski drevesi Elizabete II. in litovskega nadvojvode Gediminas naj bi se bili namreč križali v 15. stoletju, po mnenju zgodovinarjev pa ni dvoma, da sta dinastiji Hohenzollern in Stewart-Hanover povezani. Elizabeta II. in Gediminas, ustanovitelj Vilnusa

v 14. stoletju, sta povezana prek Gediminasove pravnukinje Sofije, ki se je v 15. stoletju poročila v nemško dinastijo Hohenzollern, člani te dinastije pa so omenjeni med predniki britanske dinastije Stewart-Hanover.

Arhaično naselje Med izkopavanji za širitev pokopališča v Landshutu na jugu Nemčije (Ba-

varska) so odkrili ostanke naselja, starega okoli 7.000 let, ki so ga po vsej verjetnosti ustanovili priseljenci iz Bohemije (današnje Češke). Arheologi so odkrili kloake iz obdobja okoli 4.900 let pred Kr., so sporočile bavarske oblasti. Našli so tudi dele posod in kamnitega orodja. Na istem nahajališču so znanstveniki odkrili sledi stavb iz kasnejšega obdobja, med katerimi je bil keltski grob, star okoli 2.200 let.

Močno zadolženi Nemško ustavno sodišče je presodilo, da država ni obvezana finančno podpreti močno zadolženega Berlina, ki je

resno računal na vladno pomoč. Ustavno sodišče, najvišji nemški sodni organ, je bilo zaproseno za presojo finančne krize nemške prestolnice. Dolgovi namreč znašajo skoraj 60 milijard evrov. Mesto Berlin, ki se je obrnilo na ustavno sodišče, se je sklicevalo na krizni položaj, ki omogoča prejem državne finančne pomo-

či. Sodniki pa menijo, da bo moral Berlin sam premagati težave.

Zanosila v samici Neka Vietnamska, ki je obsojena na smrtno kazn in kazni služi v samici, je zaprosila za pomilostitev zaradi nosečnosti. Na zadnjem zdravniškem pregledu je bilo potrjeno, da je 39-letna zapornica v 11. tednu nosečnosti. Zdravniško potrdilo je osupnilo upravo zapora, saj je zapornica že več kot eno leto v zaporniški samici, njen mož pa zaprt v drugem zaporu.

Zajeti pribežniki

Italijanska obalna straža je štiri navtične milje stran od obale otoka Lampedusa južno od Sicilije prestregla čoln z več kot 400 pribežniki iz Severne Afrike. Lampedusa, ki je od libijske obale oddaljena kakih 300 kilometrov, je pogost cilj afriških migrantov, ki želijo doseči Evropo. Plovilo, s katerim so nezakoniti priseljenci najverjetneje izpluli z libijske obale, je bilo v zelo slabem stanju, zato je eden od potnikov po mobilnem telefonu italijanski obalni straži poslal sporočilo.

Vir: STA

TUJI TISK

The Times

Tekma za turiste

Poslovna ženska arabske krvi, ki je postala prva vesoljska turistka, je ponudila nagrado pet milijonov funtov, s katero bi rada spodbudila razvoj komercialnih poletov na Luno. Štiridesetletna Anuše Ansari je zapustila Iran, ko je bila še

najstnica, uspelo ji je na področju telekomunikacij in plačala je svoje enajstdnevno potovanje na Mednarodno vesoljsko postajo, ki je nahaja 220 milj stran od Zemlje. Milja jo je stala 45 tisoč funtov. Meni, da bo njena nagrada spodbudila vesoljsko tekmovanje, ki bo prineslo več možnosti za potovanje v vesolje tudi navadnim ljudem, ki bodo tako lahko začutili unikatno lepoto vesoljskega poleta. »Prepričana sem, da bodo v dvajsetih letih orbitalni poleti postali nekaj vsakdanjega, in to kakor hitro bo narejena vesoljska ladja za večkratno uporabo. Jaz bom med prvimi, ki bom poletela z njo,« pravi Ansarijeva. Odrasla je v Teheranu in s sedemnajstimi leti po islamski revoluciji emigrirala v ZDA.

BBC

Ne znajo

Vsak peti britanski šolar ne zna najti Velike Britanije na politični karti sveta. To so ugotovili sociologi, ki so naredili raziskavo po naročilu otroške različice revije National Geographic. ZDA je našlo manj kot dve tretjini vpra-

šanih. Izkazalo se je tudi, da nekateri v Londonu živeči otroci ne vedo, da je njihovo mesto glavno mesto Velike Britanije. V raziskavo so vključili tisoč šolarjev, starih od 6 do 14 let. 86 odstotkov jih na karti ni znalo najti Iraka, deset odstotkov pa jih ni znalo naštetiti ene celine. Poleg tega so imeli dečki nekoliko boljše znanje geografije kot deklice, najbolje pa so se odrezali škotski šolarji: 67 odstotkov jih je na zemljevidu našlo večino držav, za katere so jim naročili, naj jih pokažejo. Izidi so prav zastrašujoči, saj govorijo v prid temu, da je treba poučevanje usmerjati k temeljnim dejstvom. Le kako bodo otroci v življenju kaj dosegli, če ne bodo imeli pojma, kakšen je naš svet?

INTERVJU

Dr. Vladislav Bevc

Komunisti so poskušali ideološko zavzeti Sokol

Mitja Volčanšek; foto: Bor Slana

VDemokraciji ste lahko brali odlomke iz obsežne knjige Spominov Ladislava Bevca, ki je izšla pri ljubljanski založbi Jutro. To izredno pomembno spominsko delo enega vodilnih slovenskih predvojnih liberalcev ter vidnega prosvetnega delavca slovenske emigracije v ZDA je uredil in si za njeno izdajo prizadeval njegov sin, dr. Vladislav Bevc. Spomini so na voljo tudi v angleščini pod naslovom *Memoirs of a Yugoslav liberal*. Našega sogovornika smo ujeli pred njegovo vrnitvijo v Kalifornijo, kjer se je v petdesetih letih prejšnjega stoletja sešel z očetom in začel uspešno akademsko pot. Na slovitni Univerzi Berkeley je leta 1961 zagovarjal doktorat s področja elektronike. Dr. Bevc nima dlake na jeziku in kritično govori o izseljencem nenaklonjeni slovenski zakonodaji, miselnih ostalinah komunizma ter seveda o spominih na očeta in na burno povojno obdobje.

Pred nekaj meseci je slovenska vladna delegacija obiskala ZDA in imela pri tem daljši postanek v osrednjem mestu slovenskih izseljencev – Clevelandu. Kako bi ocenili omejeni obisk?

Kolikor vem in kolikor so mi pripovedovali znanci in prijatelji, ki so bili v Clevelandu, je bil dogodek nekoliko nedostopen za navadne ljudi. Mogoče je bilo vnaprej tako urejeno. Ne morem sicer podati natančnega mnenja o programu, vendar je nekatere ljudi zanimalo, kaj se bo zgodilo s sokolskimi domovi, za katere je pred leti tedanji predsednik slovenske vlade Lojze Peterle izjavil, da bodo vrnjeni. Drugi naši ljudje so denimo spraševali, kaj se bo zgodilo z njihovo lastnino oziroma kdaj jo bodo dobili nazaj. Tu je primer lastnine nekdanjega kamniškega župana, ki so jo zaplenili nacisti, za njimi pa komunistične oblasti, češ da gre za lastnino nemških okupatorjev, pa vprašanje prihodnosti hiše, v kateri je vrtec Franceta Prešerna. Vse te svoje skrbi in vprašanja pa so lahko posredovali samo pisno ljudem iz spremstva premierja Janše in prejeli odgovor, da je predmerjev urad pri ministrstvu za pravosodje poizvedel, kaj se je s temi zadevami zgodilo, kar pa je bilo našim ro-

jakom že znano. Raje bi imeli kakšen bolj oprijemljiv rezultat.

Kako ocenjujete odnos matične države Slovenije do njenih rojakov v izseljenstvu? Se kaže kakšna sprememba med odnosom sedanje in prejšnjih vlad?

Nedvomno je vrh sedanje vlade bolj naklonjen Slovencem vsepovsod po svetu, kot je bil prejšnji. Vendar je situacija še vedno taka, da veliko Slovencev in ljudi slovenskega rodu, zlasti v ZDA in Avstraliji, ne more voliti, ker jim v Sloveniji odrekajo državljanstvo. V mojem primeru je denimo obveljala odločba vrhovnega sodišča, da so po rojstvu državljani Slovenije samo tisti, ki so bili rojeni po osamosvojitvi, tisti pa, ki smo bili rojeni pred tem časom, nismo državljani Slovenije. In tudi če bi bili, vem, da so zmeraj obstajale ovire. V primeru moje mame ni bilo mogoče v praksi uveljaviti volilne pravice, prišlo je do birokratskih zapletov ali pa je prišlo potrebno potrdilo veliko prepozno, ko so bile volitve že mimo.

Po dolgem obotavljanju je bil v parlamentu sprejet zakon o odnosih RS s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Je ta zakonski okvir dovolj dobra podlaga za to, da se bodo stvari premaknile na bolje?

Veste, s tem zakonom je tako: Slovenci brez državljanstva imajo lahko privilegije, če to ustreza administrativnim organom, kolikor pa bi slednji imeli zadržke, potem ti privilegiji oziroma olajšave izginejo. Mislim, da je vsak zakon, v katerem je končna odločba odvisna od administrativnih organov, slab. Če so kakšne ugodnosti, ki naj bi jih Slovenci v izseljenstvu uživali, bi moralo to biti urejeno z zakonom, kar pa ni. Če na primer nekdo kritizira določene politične poteze, se neki uradnik odloči, da ta oseba ne bo deležna olajšav. Mislim torej, da je bilo tukaj veliko govorjenja, vendar je zakon slab. Poslan je bil sicer v komentar izseljencem, vendar določila o tem, kako in kdo naj ga komentira, in končno, kaj bodo s temi komentarji naredili, niso bila podana.

Praktičnih ovir je veliko. Nekateri slovenski rojaki na Novi Zelandiji, ki so imeli slovenske potne liste, niso mogli, potem ko

so svoje potne liste zamenjali, od častnega konzula dobiti novih potnih listov. Prav tako ne vem, ali bi jih lahko dobili na slovenskem veleposlaništvu v Avstraliji. Ampak že od Avstralije do Nove Zelandije je zelo dolga pot in ti rojaki so rekli, da bodo pač postali novozelandski državljani in bodo potovali z novozelandskimi dokumenti.

**Pred nedavnim smo se tudi v Demokraciji spomnili pokola nad pripadniki slovenske nacionalne ilegale (Plave garde) na Grčari-
cah. Kljub neovrgljivim dokazom slovenski parlament do danes ni sprejel zakona o žrtvah vojnega nasilja med 2. svetovno vojno. Kje vidite glavno oviro za to?**

Glavni problem je po moje v tem, da je srednji sloj še vedno v rokah ljudi, ki so orientirani v skladu z dediščino komunizma, kot jo imenuje Svet Evrope v svoji resoluciji 1096 (gre za Resolucijo Sveta Evrope št. 1096 iz leta 1996 s pomenljivim naslovom O ukrepih za razgradnjo dediščine nekdanjih komunističnih totalitarnih sistemov, op. ur.). Mislim, da gre za zadevo, za katero ni politične volje, da bi jo reševali.

Pred kratkim je izšla knjiga spominov vašega očeta Ladislava Bevca, ki ste jo uredili. O njej smo precej obširno poročali tudi v Demokraciji.

Da, zdaj tiskamo tudi angleško različico (slednja je že na razpolago, op. ur.).

Gre za precej pomembno spominsko delo, saj je bil vaš oče kot liberalec in član sokolskega gibanja posebna figura v okviru slovenske politične emigracije. Pisanje spominov je bilo doslej omogočeno samo članom katoliškega kroga.

Moj oče je bil član Jugoslovanske nacionalne stranke, ki se je kasneje v emigraciji preimenovala v Slovensko demokratsko stranko. Res je, predstavnikov tedanje Slovenske ljudske stranke je bilo v emigraciji več in so tudi imeli na razpolago sredstva, denimo za tisk. V Argentini je bila Slovenska kulturna akcija, katere predsednik je bil dr. Marijan Ajlec, in tam so tiskali Sodobno Slovenijo, ki jo je ▶

publiciral in urejal Miloš Stare. Liberalci so imeli en časopis – Domovino, a je izhajal le občasno, vsega skupaj pa je izšlo samo osem števil. Začeli so kmalu potem, ko je moj oče prišel v Ameriko, časopis pa je izhajal, mislim, kakšna štiri leta, potem pa je bilo čedalje manj aktivnih delavcev v stranki. Preprosto niso dosegali več kritične mase, ki je je bilo dovolj pri bolj konservativno orientiranih emigrantih. Nekateri liberalci, na primer dr. Ribnikar in dr. Božo Drnovšek, ki sta sodila med najaktivnejše in najefektivnejše, so šli svojo pot, ker so menili, da se s tem, ko so postali ameriški državljani, ne morejo vmešavati v politiko druge države. Dr. Bogumil Vošnjak, ki je bil v Washingtonu za Krekom eden najbolj aktivnih, je umrl. Tako ni ostalo skoraj nobenega več razen dr. Urbanca, moje-

ga očeta in Danice Petriček v Argentini, ki je bila tudi močno aktivna.

Vemo, da so ZDA dolgo podpirale enotno federativno Jugoslavijo in da so sponzorirale maršala Tita. Koliko so lahko slovenski emigranti vplivali na ameriško javno mnenje v zvezi s tem?

Dokler je bil zraven dr. Vošnjak, ki je imel dostop do časopisov, ki jih berejo člani kongresa, na primer New York Times, je morda obstajal vpliv. Na javno mnenje, kolikor jaz vem, ima mogoče vpliv Ameriška domovina v Clevelandu. Drugače pa so v revijalni obliki izhajali listi raznih drugih skupin. Mislim da je bil vpliv vendarle minimalen. Najbrž ste videli, da so imeli emigranti iz Vzhodne Evrope, iz Čehoslovaške, Poljske,

Bolgarije, Romunije in Madžarske, vsi svoje narodne odbore v sklopu t. i. Svobodne Evrope, Jugoslovani pa ne. Niso se mogli zediniti za ustanovitev jugoslovanskega narodnega odbora. Bil je Slovenski narodni odbor, Hrvatje so imeli Vladka Mačka (vodja predvojne Hrvaške kmečke stranke, op. ur.), Srbi so tudi imeli svojega moža, mislim, da je bil to Gavrilović. Nekaj časa je obstajalo upanje, da bo Kreku in Slovenskemu narodnemu odboru uspelo povezati vse odbore. Če bi se to zgodilo, bi dobili določena sredstva, da bi lahko svoja stališča tiskali in jih predstavili kongresu. Posamezni odbori so bili šibki. Hrvati so imeli še to dodatno težavo, da so jih imeli za ustaše, in niso prišli nikamor. Acheson (Dean, ameriški zunanji minister za časa predsednika Trumana, op. ur.) je potem rekel nekako takole, da Tito jezi Stalina in nekoliko omejuje Stalinov vpliv v Sredozemlju. Potem ko so likvidirali gverilo v Grčiji, so menili, da je Tito politik, s katerim lahko sodelujejo. Sicer pa boste videli, da se je ameriška zunanja politika dostikrat postavila v isto vrsto z režimi, ki bi jih mi obsodili kot diktatorske in zatiralske, vendar so pri tem prevladali pragmatični momenti.

Glavni problem (počasnega sprejemanja t. i. vojnih zakonov, op. ur.) je po moje v tem, da je srednji sloj še vedno v rokah ljudi, ki so orientirani v skladu z dediščino komunizma.

Vrniva se h knjigi. Vaš oče je bil zelo dejaven politični in družbeni delavec, med drugim kot član vodstva Demokratske stranke in med vojno član Sokolskega vojnega sveta. Kako ste doživljali očetove aktivnosti?

To je bilo pač otrokovo opažanje, ki se mi je zdelo čisto naravno. Včasih me je oče pospremil v šolo in tam sta si z učiteljem, ki je bil za majhnega fanta »bav bav«, segla v roko, pa sem si rekel: To pa je že nekaj! Tudi v kakšnih drugih primerih sem opazil, kolikšno spoštovanje je užival oče, mogoče še bolj, ko je šlo za ljudi, ko jim je kakšno stvar uredil. Na primer, če je prišel nekdo in rekel, da nima službe, in se je potem zadeva uredila.

Vaš oče je še konec tridesetih let stopil v bran sokolskega gibanja, v katerega so poskušali komunisti vnesti razdor. So komunisti torej že pred vojno snovali načrt za prevzem oblasti?

Nedvomno. V principu je bil to, da prevzamejo oblast, njihov cilj. Ampak niso imeli posebnega ugleda – ljudje so navsezadnje le vedeli, da je Stalin ljudi ubijal, celo tiste v lastni partiji. Po drugi strani so imeli sokoli zelo ugledno organizacijo. Komunisti so si tako mislili – če se ne motim, jim je celo Kardelj na Čebinah to naročil – da če ideološko zavzamejo Sokol in nastopajo kot sokoli, pri tem pa »pridigajo« svoje, komunistične cilje, bodo ljudje mislili, da mora biti nekaj dobrega v tem, če to govorijo sokoli. V resnici pa so bili v ozadju komunisti. Mnogo sokolov najbrž ni gojilo bog ve kakšne simpatije do bana Natlačena (sprva je veljalo tudi obratno); potem ko so med vojno Na-

tlučena umorili, so komunisti širili govornice, da je bil Natlačen tako ali tako zmeraj proti liberalnim idejam, pri čemer pa oni, komunisti, niso imeli z liberalstvom nič skupnega. Poglejte današnje stanje. Ljudje, ki se držijo miselnosti, ki je jaz ne morem razlikovati od komunizma, nosijo ime Liberalna demokracija Slovenije. Če bi hoteli biti direktni, bi jasno povedali, da stojijo na načelih Marxa in Engelsa, Stalina in Lenina in da mislijo to tradicijo nadaljevati. Ampak potem bi imeli najbrž zelo malo članov.

Do razdora v sokolskih vrstah je vendarle prišlo. Med vojno smo imeli sokole znotraj Jugoslovanske vojske v domovini (JVvD) in znotraj OF ...

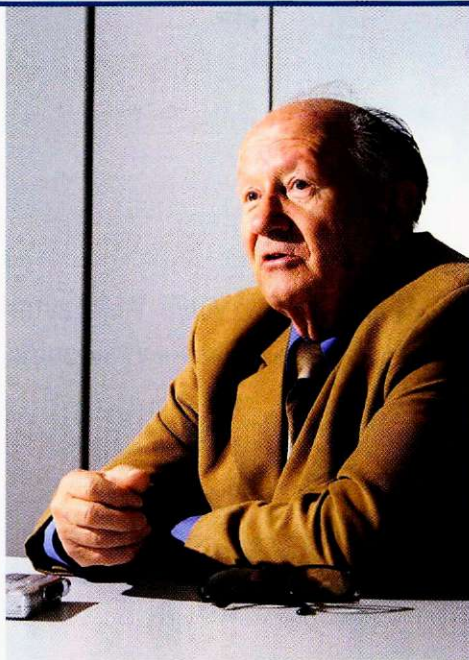
... nekdanje sokole. Imel sem dva strica, oba sta bila člana Sokola. Mislim, da sta bila oba daleč od vsake komunistične misli, ampak eden je potem šel k partizanom. Prepričan sem, da je mislil, da gre osvobajati narod.

Leta 1944 je bil vaš oče izvoljen v Slovenski narodni odbor, ki je imel glede samostojne Slovenije veliko pogumnejša stališča kot slovenski komunisti, čeprav danes mnogi slovensko državnost utemljujejo na delovanju tedanje komunistične partije.

Tudi kasneje, pravzaprav čisto do zadnjega je slovenska komunistična partija zagovarjala Jugoslavijo, kakršno so pač imeli, pri tem pa ni bilo nobenega govora o kakšni avtonomiji. Da so komunisti v Sloveniji privolili v osamosvojitve, je bilo dejanje obupa, saj, kot je meni znano, je hotel Milošević celotno garnituro preprosto zamenjati s srbsko komunistično, takšno pač, ki bi mu bila poslušna. Sploh ne vem, ali je mogoče govoriti o narodnostih v njihovi, komunistični shemi.

Vašemu očetu je po gestapovskem zaporu, begu iz domovine pred komunisti in tavanju po begunskih taboriščih leta 1949 vendarle uspelo, da je emigriral v Ameriko. Kako to, da ste se mu pridružili šele po desetih letih?

Ja, takrat preprosto ni bilo mogoče iti. Mama ni mogla vzeti kovčkov in iti v Italijo. Prečkati mejo je bilo tvegano, streljali so na ljudi. In navsezadnje, v taborišču je še oče komaj preživel. Družina bi se najbrž lahko nastanila, ampak, kot rečeno, fizično takrat ni bilo mogoče priti čez mejo. Bilo je tako, da so bili takrat Američani zelo neobčutljivi za usodo ljudi, ki so bežali pred komunizmom. Prva štiri leta so še vedno upali, da si bodo lahko s sovjetskimi zavezniki razdelili oblast nad svetom, ampak s Stalinom to ni bilo mogoče. V Ameriko je v tistem času smelo priti do 933 Jugoslovancev na leto, pa na primer samo 500 Kitajcev. Potem pa so sprejeli zakon, po katerem naj bi Amerika sprejemala begunce, in tako je zadeva počasi stekla, vendar z ovirami. Henry Cabot Lodge (ameriški ambasador pri

skoval v laboratoriju za elektronske raziskave, ki je prejemal ogromna sredstva od letalstva in obrambnega ministrstva. Končno sem po doktoratu dobil štipendijo, ki jo je financiralo delno ameriško letalstvo, delno pa Nacionalni raziskovalni svet, in odšel v Oxford.

V predgovoru h knjigi ste poudarili, da je za izdajo tovrstnih spominov v Sloveniji potreben pogum. Ali to pomeni, da so bili pritiski ob njeni izdaji?

Ne, ne gre za to. Najprej sem mislil, da se bo dalo knjigo objaviti samo v tujini, in sem zato poskusil pri Slovenski kulturni akciji v Argentini. Tam so rekli, da bi jo bili pripravljene izdati, vendar prav takrat niso imeli dovolj sredstev. Predsednik akcije me je povezal z Mladinsko knjigo oziroma z Aleksandrom Zornom, ta pa mi je zagotovil, da jo bodo objavili. Štiri ali pet let me je vlekel za nos; enkrat je bil izgovor, da je predvidena v pro-

V Ameriko je v tistem času (neposredno po koncu 2. svetovne vojne, op. ur.) smelo priti do 933 Jugoslovancev na leto in na primer samo 500 Kitajcev.

OZN od leta 1953, op. ur.) je bil Eisenhowerjev svetovalec in je zelo nasprotoval temu, da jemljejo priseljence iz slovanskih dežel.

Kako ste potem doživljali Ameriko? Na neki način vam je uspelo. Študirali ste na slovitih Berkeleyju.

Ja, na neki način gotovo. Ko sem prišel, sem bil seveda ves prevzet od razlik, ki sem jih doživljal v primerjavi z Jugoslavijo. Z očetom sva lahko govorila o vsem, pisala o vsem, informacije so bile povsod dostopne. Kar je bilo zame zelo presenetljivo in opogumljajoče, je bilo dejstvo, da so bili profesorji dobesedno tovariški do študentov in se je videlo, da imajo interes, da si pri njihovem predmetu uspešen. Pri predavanjih so bila seveda dovoljena vprašanja, ki so se včasih razvila v kar lepe diskusije. Profesorji so bili zmeraj dostopni v svojih uradih, če si obtičal pri reševanju kakšnih problemov, so ti pomagali. Potem so bile tu na razpolago štipendije. Prejel sem pismo dekana, v katerem je pisal nekako takole: Zdaj ste diplomirali in mislim, da bi v vašem primeru bilo dobro, da pomislite na podiplomski študij. Imamo na voljo tudi nekaj asistentskih mest, če se želite za to prijaviti. In seveda sem se prijavil. Takrat stariši niso imeli toliko denarja. Pri asistentskem delu pa je šlo v glavnem samo za nadzor na vaje v laboratoriju. Treba se je bilo pripraviti na vaje – prej si jih itak že opravil kot študent –, potem pa si pomagal drugim študentom. Če kaj ni šlo, si takoj lahko odšel k profesorju. Kasneje sem za svojo doktorsko disertacijo razi-

gramu za prihodnje leto, ampak vsa ta zagotovila so bila podana samo po telefonu, nič pisnega ni bilo. Celo dr. Ljubo Sircu je izjavil, da bodo knjigo izdali. Nazadnje sem Zorna vprašal, ali mislijo knjigo objaviti ali ne. In mi je odvrnil, da ne more natisniti knjige, ki bo ležala v skladišču in je ne bo nihče kupil. Končno sem videl, koliko je ura. Potem mi je prijatelj priporočil še eno založbo in tukaj se je zgodba ponovila. Potem sem poskusil z Mohorjevo družbo, pa ni bilo iz tega nič. Končno me je moj dobri prijatelj dr. Jože Rant priporočil založbi Jutro, kjer so mi direktno povedali, da si v glavnem služijo kruh z izdajanjem učbenikov, priročnikov in podobnih stvari. V izdajo očetovih spominov pa so šli, kako bi rekel, za narodov blagor, da bodo ljudje izvedeli nekaj, česar sicer ne bi. In založnik upa, da bo na ta način prebil neznanje in nezainteresiranost za ta del slovenske zgodovine. In to, mislim, je gospodarski pogum, saj se založnik lahko zaradi te knjige sooči s finančno izgubo in se slabo zapiše v nekaterih krogih.

Kako ocenjujete sedanje politično stanje v Sloveniji?

Mislim, da upanje vedno ostaja in da v daljšem teku prevlada dobra stran. So zadržki, vendar opažam spremembe v stikih z ljudmi. Ko imam na primer kakšno dnevno javilo, se mi zdijo ljudje bolj vljudni, prijazni, strokovni in željni pomagati, naj bo to v knjigarlah, knjižnicah, uradih itn. In mislim, da je tak odnos dober in da bo tega vedno več. ▣

V krempljih Udbe

V. M., Foto: arhiv Demokracije

Založba Nova obzorja je izdala knjigo Viktorja Miklavčiča *Pričevanja*. V njej avtor opisuje težko mladost v Goriških brdih med obema vojnama, mobilizacijo v italijansko vojsko, sodelovanje v zavezniški vojski in povojne težave z Udbo.

Knjigo je razdelil v dva dela. Prvi ima dvanajst poglavij: *Otroštvo, Vojaščina, V Afriki, Pod letalskim ognjem, Po porazu Italije, V angleškem ujetniškem taborišču, Spet svobodni: prehod v zavezniško vojsko, Prvo srečanje z jugoslovansko vojsko, Na ladji, Radiotelegrafist zavezniške armade, Zaključne operacije, Osvoboditev*. Drugi del ima pet poglavij: *Vrnitev domov, Udbovski zapor, Pred sodnikom, Nedolžen!, Teror se nadaljuje*. V dveh delih bomo objavili nekaj odlomkov.

Obisk udbovca Bila je pomlad 1952. Bil sem že močno utrujen od nočnih izmen in nadur. Sklepnil sem, da vzamem malo dopusta; pozneje bi ga namreč težko dobil. Tudi takrat so vsi hoteli imeti dopust le poleti. Žena je bila potrebna počitka, zaznala je namreč prve znake nosečnosti.

Tako smo bili nekaj dni kar doma. Nekega dne konec marca sva se odpravljala v mesto po opravkih. Bilo je okrog osmih zjutraj. Na vrata je potrkal neznanec, lepo oblečen, gosposkega videza, velik, močan, na pogled blizu petintridesetim.

»Dober dan,« je dejal, »je li ovdje Miklavčič?«

Ko smo mu pritrdili, nam je izročil kos papirja, na katerem je bilo napisano, da se M. V. poziva na Reko na upravo UDB.

»Dobro,« sem rekel, ne vedoč, za kaj gre, »saj se ravno odpravljava na Reko po opravkih, pa bova šla še pogledat, kaj hočejo od mene.«

Človek pa je odgovoril:

»Ti ideš samnom!«

To mi je dalo misliti, nisem pa hotel, da mi pojasni, saj se je vedel kot nekdo, ki ima avtoriteto in opravlja delo dosledno, natančno, kot agent tajne policije. Žena je

Spomenik revolucije v Kočevju

ostala odprtih ust, mati je nekaj časa samo gledala, potem je rekla:

»Bože pomози, kaj je sedaj to?«

Ženina sestra je samo gledala, rekla ni nič; pozneje se je spominjala: »Kako sem bila prestrašena, ko sem gledala tega človeka.«

»Vidimo se zvečer« Možak je stal v veži, imel je strog, ukazovalen obraz, čakal je samo na to, da

se odpraviva. Nič ni rekel o prtljagi ali kakšnih osebnih dokumentih, ki bi jih utegnil potrebovati. Čakal je, napeto gledal v nas, ni hotel sesti, bil je oblečen v svetlo sivo civilno obleko, imel je rdeče lase, brez pokrivala, oči okrogle, sive, meni so se zdele brezbarvne, hudobne. Žena je odšla v sobo, da bi vzela torbico in še nekaj drugih stvari, jaz sem čakal v kuhinji,

možak pa me je opazoval, bil je pozoren na vsak moj korak.

Odpravili smo se iz hiše kot vsak dan.

»Vidimo se zvečer,« sva rekla materi in sestri.

Šli smo skozi vas kot trije znanci, vsaj tako naj bi mislili vaščani, vendar so slutili, kaj se dogaja. Bili so vajeni takih dogodkov, saj je bilo takrat dosti takih primerov. Pešačili smo eno uro do železniške postaje; nihče naj ne bi slutil, kaj se v resnici dogaja. Po poti sem opazoval možakarja, da bi ugotovil, kaj se dogaja in kaj naklepa. Zdel se mi je človek, ki opravlja svojo službo dosledno, neusmiljeno. Prepričan sem bil tudi, da ima pri sebi orožje, ki bi ga uporabil, če bi bilo treba.

Bilo je pomladno vreme, trava in grmovje je že zelenelo, sonce je tudi že kar dobro gredo. Meni je srce čedalje močneje razbijalo, usta so se mi osušila. Porajati so se mi začele strašne slutnje. Začel sem razmišljati, kje sem naredil napako, kje naj bi bili vzroki za vse to. Vse življenje sem bil pošten, moja vzgoja je bila stroga, kradel nisem nikoli, sleparil tudi ne, z denarjem železnice sem vedno pošteno ravnal. Torej sem imel čisto vest, a kljub temu se je nekaj dogajalo, pa nisem vedel kaj.

Udbovski spremljevalec Pri bliževali smo se železniški postaji, znanci so me pozdravljali, odzdravljaj sem kot običajno. Zavili smo v čakalnico. Tu so me skoraj vsi poznali, poleg običajnih pozdravov se je razvil tudi pogovor. Spraševali so me, kam grem, ali grem na Reko in ali lahko gremo skupaj. Moj spremljevalec je bil stalno tesno ob meni, delal sem se, kot da smo skupaj, da name ravamo tudi skupaj potovati.

Ker mi ni izrecno rekel, kaj smem početi in česa ne, sem za po-

skus odšel iz čakalnice v prometno pisarno, kjer mi je bilo domače, saj sem tam dolga leta služboval. Moj varuh je bil kmalu za menoj. Pogovarjal sem se z ljudmi kot običajno, prav nič o tem, kaj se ta čas dogaja. Nekaj časa sem se zadržal v pisarni, žena je bila še vedno v čakalnici, klepetala z ljudmi, a ravno tako o trenutnem dogajanju ni ničesar rekla. Vse pa je tudi kazalo, da nihče ničesar ne sluti. Odšel sem iz pisarne v stranišče. Ko sem se vrnil, je bil moj spremljevalec pred vrati, videti je bilo, da straži.

Odšel sem k ženi, ki je bila močno zaskrbljena. Takrat so bili namreč taki časi, da si lahko bil pošten, kolikor si hotel, pa si vseeno končal za zapahi. To je ona najbolje vedela, jaz nisem bil toliko seznanjen s temi stvarmi in nisem verjel, da bi lahko človeka brez vzroka vtaknili v zapor. O tem sploh nisva govorila, mislila pa sva vsak svoje.

Vlak je prispel, razporedili smo se po vagonih. Ni mi bilo treba skrbeti, kje je moj spremljevalec, saj je bil stalno ob meni, sedel je meni nasproti, tako da sem ga moral še gledati. Brez besed smo se peljali proti Reki. Tam sva se z ženo pogovorila. Ona naj bi odšla po opravkih, jaz pa s tem 'tovarišem' na UDB pogledat, kaj hočejo. 'Tovariš' je najin pogovor poslušal, toda z njegovega obraza se je lahko razbralo, da po vsej verjetnosti stvari ne bodo potekale tako, kot sem si predstavljal. Z ženo sva se pozdravila, kot da se bova videla že čez nekaj ur.

Čakanje na usodo S svojim spremljevalcem sem brez besed odšel na drugo stran železniške postaje in tam sva čakala trolejbus. Trolejbus je prispel, vstopila sva, vse je potekalo 'avtomatično', samo s prstom mi je pokazal, kam naj sedem. Sedel sem na sedež pred njim. Imel sem občutek, da me nadzoruje. Kupil je karti za oba in tudi sam plačal. Verjetno je

Viktor Miklavčič

bilo vključeno v stroške tega ne navadnega vabila. Nisem vedel, v katero smer gremo niti kje je najin cilj. Toda bil sem lahko brez skrbi, saj je moj spremljevalec to točno vedel. Ko sva prispela, sem moral hoditi pred svojim varuhom. Tam je bila vratarnica, pogledal sem malo naokoli in navzgor. Znašla sva se pred veliko palačo, v vratarnici pa je sedel vratar v vojaški uniformi s črnimi našitki. Moj spremljevalec je vratarju nekaj rekel, nato me je pospremil v nekakšno čakalnico v prvem nadstropju. Ko sem pogledal skozi okno, sem videl, da sem precej visoko. Polkna so bila odprta, tako se je lahko videlo na ulico. Imel sem pregled nad delom ulice. Mislil sem, da bom na ta način lahko videl ženo, če bo prišla pome.

Čakalnica je bila grozljivo pušta, stene so bile popolnoma gole, nobene mize ali stolice ni bilo.

Začel sem hoditi sem in tja, v vratu in po vsem telesu sem čutil, da se nekaj dogaja, v grlu sem čutil utrip srca. Ljudje so hodili sem in tja po tistem delu ulice, nad katerim sem imel pregled, bilo je tudi nekaj avtomobilov in trolejbus, ki je zganjal velik hrup.

Bila je že ena popoldne, pa še nihče ni prišel pogledat, kaj je z menoj, kaj delam, po kaj sem pravzaprav prišel. Še vedno sem hodil sem in tja, ko sem nenadoma zagledal svojo ženo, kako se po pločniku vsa objokana približuje palači. Počakal sem ob oknu, da se vrne nazaj po tistem delu ulice, kajti spoznal sem, kakšen je položaj, ko sem videl ženo v takem stanju. Takrat je namreč šla

že drugič k vratarju, da bi izvedela kaj o meni, da bi znala ravnati naprej. Toda vratar, ki je bil videti kot oficir, je vsakokrat zatrdil, da ne pozna nikogar s takim imenom. Nenadoma sem zagledal ženo na nasprotnem pločniku, opazila me je pri oknu, pomahal sem z roko in me je nekaj spraševala. Oglasil sem se, potem me je vprašala: »Kaj je, kdaj prideš?«

»Ne vem,« sem odgovoril.

V tem trenutku zakriči glas tik za menoj: »Ne možeš sa nikome da govoriš!«

V negotovosti Ta glas je bil prej zverinski kot človeški, doslej še nisem slišal takega glasu razen v nekaj filmih. Moral sem se takoj obrniti, se umakniti od okna, niti tega mi ni dovolil, da bi pozdravil ženo. To je bil vratar, ki je ženi zatrjeval, da me ne pozna. Žena je seveda ugotovila, kaj se dogaja, odšla je v neko trgovino, kupila sendvič s salamo in mi ga poslala prek vratarja. V čakalnici sem bil že približno dve uri, bil sem res že malo lačen, sendvič sem pojedel kar na suho, saj nisem mogel do

vode. Kje bi si pa upal prositi ti-stega človeka oziroma zver v podobni človeka za karkoli! Na srečo mi je žena poleg sendviča poslala tudi časopis Riječki list. Tako sem začel prebirati časopis, kar je malo ublažilo mojo stisko, saj sem bil duševno že tako zmeden, da nisem videl rešitve, na drugi strani pa si nisem mogel zamisliti, da bi me lahko za karkoli bremenili.

Ura je bila štiri, ko se je naposled pojavil človek, ki me je tja pripeljal. Strogo in sovražno me je pogledal in mi ukazal, naj grem pred njim v sobo, v kateri je neka ženska sedela za pisalnim strojem in čakala. Pri steni nasproti pisalne mize je bil stol. Moral sem sestiti nanj in čakati, kaj se bo zgodilo. Ogledal sem si sobo, okna, ugotavljal sem, da sem v drugem nadstropju, porajale so se mi čudne misli: kaj če bi zbežal, naredil kaj takega kot v filmih, se povzpel na okno, si ogledal višino in potem izginil nekje v globini, morda skočil na kakšno streho, da bi ublažil padec. To so bile le misli in želje, za katere vsakdo ve, da se ne morejo uresničiti. **D**

www.demokracija.si/knjigarna

Ladislav Bevc: SPOMINI

Obseg: 312 strani.

Zanimiva spominska pripoved gradbenega inženirja Ladislava Bevca, ki je bil že pred drugo svetovno vojno zelo dejaven na različnih področjih in v slovenski javnosti dobro znan.

Med drugo svetovno vojno je bil član Sokolskega vojnega sveta, ki je organiziral odpor proti italijanski in nemški okupaciji, ter član vodstva Demokratske stranke v Ljubljani. Leta 1944 je bil izvoljen v slovenski narodni odbor, katerega član je bil do smrti. Kot član Narodnega odbora je zapustil domovino, preden so jo okupirali komunisti. Iz Evrope ga je življenjska pot vodila v ZDA.

**Cena knjige za bralce tednika Demokracija je
4.990,00 SIT / 20,82 EUR.**

Redna cena knjige je 5.800,00 SIT / 24,20 EUR. Naročila sprejemamo po e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 230 06 66.

**knjigarna
DEMOKRACIJA**

Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV. Informativne cene v evrih so preračunane iz tolarskih cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR je 239,64 SIT.

Knjigo Pričevanja

lahko naročite pri založbi
Nova obzorja d.o.o., in sicer na:
tel.: 01/23 00 666
faks: 01/23 00 661
e-mail: knjigarna@demokracija.si

Raziskovalec samostanov

V. M.

Akademik prof. dr. Jože Mlinarič velja za enega najuglednejših slovenskih zgodovinarjev. Napisal je obsežne monografije o slovenskih samostanih. *Studia Historica Slovenica* je ob njegovi sedemdesetletnici izšla kot obsežen zbornik.

Dr. Jože Mlinarič je nedavno praznoval sedemdesetletnico svojega bogatega, predvsem raziskovalnega dela. Rojen je bil leta 1935 v Mariboru, kjer je obiskoval osnovno šolo in klasično gimnazijo. Po maturi se je posvetil študiju klasičnih jezikov in leta 1961 diplomiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani, leta 1969 je diplomiral še iz zgodovine. Za diplomsko nalogo o posesti kostanjeviške gosposčine je dobil študentsko Prešernovo nagrado.

Profesor in arhivar Kot absolvent je začel s poučevanjem latinščine, nemščine in zgodovine na gimnaziji na Ravnah na Koroškem. Iste predmete je nato kot profesor poučeval od leta 1962 do 1965 na gimnaziji v Novem mestu. Od 1965 do 1971 je bil arhivar v Dolenjskem muzeju v Novem mestu, od 1971 do 1990 pa v Pokrajinskem arhivu v Mariboru, kjer je vodil oddelek za starejše gradivo – izpred leta 1850. V letu 1972 je opravil

strokovni izpit za arhivista in naslednje leto izpit za arhivskega svetovalca. Leta 1977 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani zagovarjal doktorsko disertacijo z naslovom *Srednjeveški latinski epos Vita Mariae metrica – tekstno kritična, historiografska in literarna analiza*.

Od oktobra 1990 do oktobra 2002 je bil zaposlen kot redni profesor za zgodovino fevdalizma in pomožne zgodovinske vede na oddelku za zgodovino Pedagoške fakultete v Mariboru. Leta 2004 je bil izvoljen za zaslužnega profesorja Univerze v Mariboru.

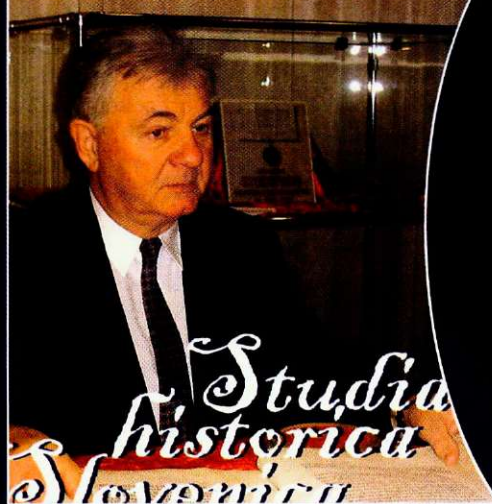
Obsežne monografije Kot arhivar v Pokrajinskem arhivu Maribor je začel sistematično zbirati gradivo, ki zadeva preteklost Maribora do konca 18. stoletja. Doslej je transkribiral več kot 3.000 listin, h katerim je pripravil obširne opombe. Od leta 1975 do 2005 je pripravil 30 zvezkov *Gradiva za zgodovino Maribora*.

Akademik dr. Mlinarič je avtor številnih prispevkov, ki so izšli tako v domačih kot tujih strokovnih revijah in zadevajo predvsem gospodarsko zgodovino fevdalizma, obrti, cehe, zgodovino samostanov, krajevno zgodovino, gorsko pravo na Štajerskem, kulturno zgodovino, zgodovino vinogradništva in protireformacije. Podobno tematiko zajemajo njegova predavanja in referati na simpozijih tako doma kot v tujini.

Svoje zgodnejše raziskovalno delo je posvetil Dolenjski. V kasnejših letih je poleg izdajanja virov za zgodovino Maribora objavil veliko raziskav o zgodovini številnih zemljiških gospodstev in župnij v Mariboru in njegovi okolici. Že ob teh raziskavah se je srečeval z zgodovino samostanov. Njegovo razi-

Studia Historica Slovenica

Mlinaričev zbornik II.

Časopis za humanistične in družboslovne študije
Humanities and Social Studies Review

2006

1

skovanje preteklosti starejših samostanov na Slovenskem je prineslo več obsežnih monografij: *Kartuzija Pleterje 1403–1595*, *Kostanjeviška opatija 1234–1786*, *Kartuzija Žiče 1595–1782*, *Stiška opatija 1136–1784*, *Marenberški dominikanski samostan 1251–1782*, *Kartuzija Bistra (1251–1782)* in *Studeniški dominikanski samostan (ok. 1245–1782)*.

Zelo spoštovan Bogato znanje in modrost izkušenega učitelja odlikujeta tudi njegovo pedagoško delo. Bil je mentor številnim

diplomantom zgodovine, prav tako številnim doktorandom. Posebej ga odlikujejo vrline, kot so delavnost, vztrajnost, osebna in strokovna poštenost, pravičnost in skromnost, zaradi katerih je med študenti in sodelavci izjemno priljubljen. Na Pedagoški fakulteti in Univerzi v Mariboru je opravljal vrsto pomembnih funkcij. Bil je dolgoletni predstojnik oddelka za zgodovino, član senata itd. Je soavtor prenovljene dvopredmetnega študijskega programa zgodovina in enopred-

FM 102.1
99.5 stereo RDS
Radio VIVA
M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Mlinaričev zbornik

Studia Historica Slovenica, časopis za humanistične in družboslovne študije (urednik je dr. Darko Friš), ki ga izdaja Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča v Mariboru, je vse tri številke petega letnika (2005) združila v obsežen (863 strani) *Mlinaričev zbornik*, v katerem je objavljenih 38 prispevkov z najrazličnejšo, predvsem zgodovinsko tematiko: *Proces povezovanja templja prednikov z grobnim območjem cesarja v času od obdobja Vojskujočih se držav do dinastije Vzhodni Han* (Nataša Vampelj Suhadolnik), *Mučeništva z utopitvijo v času Dioklecijanovega preganjanja kristjanov* (Rajko Bratož), *Zgodovinske srednjega veka* (Oto Luthar), *Poglavje iz nacionalizirane zgodovine ali O zgodnjerednjeveških začetkih zgodovine Slovencev* (Peter Štih), *Redovništvo v Primorju* (Metod Benedik), *Eberhard III. Vrbovski, ustanovitelj avguštinskega samostana v Judenburgu* (Tone Ravnihar), *Jožef skrbi za Petra – dajatve prelato Svetemu sedežu v 14. in 15. stoletju* (Tone Ožinger), *Celjske zvezde* (Igor Grdina), *K problemu novoveških privilegijev zahodnoogrskih utrjenih trgov/podeželskih mest: privilegij Dolnje Lendave iz leta 1595* (Andrej Hozjan), *Upravna dejavnost mestnega sveta Ptuj v času 1653–1655* (Marija Hernja Masten), *Gospodstvo Štatenberg v zadnjem desetletju 17. stoletja* (Dejan Zadavec), *Oris zgodovine zdravstva v Kopru* (Darko Darovec), *Križev dvor (Kreuzhof) v Mariboru* (Bruno Hartman), *Usoda Bajnofa po sekularizaciji* (Stane Granda), *Laibacher Kirchenzeitung (1848)* (Marija Mojca Peternel), *Mariborska društva pred drugo svetovno vojno* (Dragan Potočnik), »Slovenia docet«: politične vezi med slovenskim in hrvaškim katoliškim gibanjem pred prvo svetovno vojno (Andrej Rahten).

Člani Slovenske matice ter članstvo in odborniki Družbe sv. Cirila in Metoda v Novem mestu in okolici do prve svetovne vojne (Andrej Vovko), *Krutost na Okrožnem sodišču v Mariboru* (Jelka Melik), *'Neizbežnost' razpada habsburške monarhije – slovenski pogled* (Janez Cvirn, Jure Gašparič), *Delovanje slovenskih frančiškanov v ZDA pred II. svetovno vojno – »Ljubi Bog je poslal frančiškane v Ameriko«* (Darko Friš), *Odmevi stockholmske konference v slovenskem tisku* (Franc Rozman), *Slovenska ljudska stranka na Štajerskem med letoma 1923 in 1929* (Mateja Ratej), *Ofenzivne akcije enot Slovenskega domobranstva* (Tomaž Kladnik), *Halo, tu Radio Maribor!* (Mateja Čoh), *Kmetijske obdelovalne zadruge (KOZ) in njihovo mesto v načrtovanju kmetijske politike* (Slavica Tovšak), *Delovanje makedonskih izseljencev v ZDA in Kanade za neodvisnost in mednarodno priznanje Makedonije* (Matjaž Klemenčič), *Župnijski arhivi* (France M. Dolinar), *O rezultatih topografske analize mariborske mestne okolice* (Jože Curk), »Moči pešajo, ker upa skoro ni več, ta umetnost, kaj je umetnost?« – Beda in trpljenje kiparja Franca Bernekerja (Mateja Matjašič Friš).

Japonska izkušnja v opusu Bojana Golije (Marjeta Ciglenceki), *Žage in žagarstvo na severnem Pohorju* (Tone Petek), *Akvinčeva rešitev problema ontologije dveh svetov* (Bojan Borstner), *Slovenske anakreontike od Valentina Vodnika do Jožeta Mlinariča* (Kajetan Gantar), *Odsev zgodovine v liriki – Pesmi s poantiranimi izpovedmi o človeštvu in slovenstvu pri Srečku Kosovelu* (Mirko Križman), *Vzhodnoštajersko in kajkavsko besedje v slovenskem prevodu Parhamer-*

jevega katekizma (Marko Jesensek), *Štajersko-panonska glasoslovna narečna prepletanja* (Štatenberg, Zgornja Sveča, Strmec, Zahenberc) (Zinka Zorko), *Članek Lamberta Ehrlicha 'Opomin koroškim Slovincem za plebiscit'* (Jurij Perovšek).

Mlinaričev zbornik II.

Toda to še ni vse. Kot prva številka omenjenega časopisa za leto 2006 je izšel še *Mlinaričev zbornik II.*, vendar so prispevki v njem objavljeni v celoti v angleščini (le s kratkimi slovenskimi povzetki), pri čemer se ponavlja praksa objavljanja slovenskih strokovnih prispevkov v neslovenskem jeziku (kar je ob možnostih, ki jih ponuja internet, nerazumljivo). V njem je objavljenih deset prispevkov: *Spodnještajerci kot začetniki zgodnje sodobne znanosti* (Stanislav Južnič), *Pouk zgodovine in učbeniki v slovenski zgodovini* (Božo Repe), *Odnos do Taaffejeve vlade in politične razmere na Slovenskem (in še posebej na Spodnjem Štajerskem) na začetku nove ere* (Filip Čuček), *Državnopravna razmišljanja Slovencev v času Taaffejeve vlade (1879–1893)* (Nataša Podgoršek), *Vpliv prve svetovne vojne na salezijanske dejavnosti na Slovenskem* (Bogdan Kolar), *Vojaško usposabljanje in vojaške operacije v Narodnoosvobodilni vojski in partizanskih odredih Slovenije ter v Slovenskem domobranstvu* (Tomaž Kladnik), *Ljudska oblast' in Katoliška cerkev na Slovenskem 1945–1960* (Tamara Giesser Pečar), *Johann Chrysost Ponzier iz Dolenjske (1778–1861) – Upravitelj, uradnik in bidermajerski ljubiteljski slikar* (Walter Brunner), *Zgodovinska – kult – duhovnost* (Janez Hollenstein).

metnega nepedagoškega študijskega programa zgodovina, ki predstavlja temelj prihodnjega študija humanistike v Mariboru.

Za svoje delo in znanstvene dosežke je prejel številna priznanja in nagrade, med drugim leta 2003 nagrado mesta Maribora za življenjsko delo. Slovenska

akademija znanosti in umetnosti ga je leta 1995 izvolila za izrednega, leta 2001 pa za rednega člana. Ob njegovi sedemdesetletnici ga je Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča v Mariboru, katerega soustanovitelj in ustanovni predsednik je bil, izvolilo za častnega predsednika. **D**

Radio Ognjišče, Trg Brolo 11, Koper

12. gala koncert Radia Ognjišče

Nedelja, 19. november, ob 15h in 19h
Gallusova dvorana Cankarjevega doma v Ljubljani

Nastopili bodo:
Zbor sv. Nikolaja iz Litiije
Vokalna skupina Krila
Folklorna skupina Tine Rožanc

Nuša Derenda
Irena Vrčkovnik
Alexia
Alfi Nipič
Gianni Rijavec
Andrej Šifrer

Tone Kuntner, igravec
Pavle Ravnohrib, igravec
Gregor Čušin, igravec

Radijski voditeljji
Nataša Ličen, Ida Baš, Matjaž Merljak, Jure Sešek

Lepo povabljeni tudi vi!
Vstopnice v predprodaji (parter in 1. balkon 2.500 sit, 2. balkon 2.000) od 2.11. dalje v tajništvu
Radia Ognjišče ali na telefonu 01 512 11 26.

RADIO OGNJIŠČE

Kobilje

Petra Janša, foto: arhiv KD Poslanstvo Sv. Martina, STO/ Bobo, A. Fevžer

Kobilje leži na skrajnem SV Slovenije, v prekrasni dolini vzdolž **Kobiljanskega potoka**, obkroženi z gozdovi, vinorodnimi griči in ne nazadnje s polji, ki kažejo delo pridnih, vztrajnih, potrpežljivih ter vsekakor tudi prijaznih in veselih domačinov. Razprostira se na 19 km² površine in šteje okrog 650 prebivalcev. Od leta 2003 je tudi del območja **Krajinskega parka Goričko**, saj je v Kobilju veliko naravnih in kulturnih zanimivosti.

Slovenski otok v madžarskem morju Številne najdbe pričajo o tem, da je bilo Kobilje naseljeno že v novejši kameni dobi. Tudi v rimskih časih so tukaj živeli ljudje, ve pa se tudi, da je iz Dobrovnika mimo Kobilja proti Cseztregu vodila stara rimska cesta.

Ime Kobilje najdemo že v srednjeveških listinah, in sicer leta 1208 kot **Kobula**, Kebela leta 1236, Kebelie leta 1338. Vas so imenovali **Kebeleszent-márton**, Kobiljanski sv. Martin.

Razvila se je ob cerkvi sv. Martina na vzpetini, približno kilometer stran od sedanje župnijske cerkve. Ta hrib še vedno imenujejo Breg sv. Martina, medtem ko je središče župnije zdaj **ob potoku Kobilje**.

Zelo verjetno je, da so na kobiljanskem ozemlju **živeli Slovenci**, a se je z leti prebivalstvo narodnostno mešalo. Kralj Ladislav je priključil naše kraje **madžarski kroni**, cerkveno pa jih je priključil zagrebški škofiji vse do leta 1777. Listine iz **leta 1271** omenjajo, da je bila takrat na Kobilju že cerkev in da je bila zidana. Takrat je bil na Kobilju tudi večji župnijski sedež in benediktinski samostan.

Vas je bila 180 let nenaseljena Nekdanje Kobilje je izginilo nekje za časa tridesetletne vojne (1618–1648), ko so Turki po zavzetju Kaniže napadali naše kraje in silili proti Dunaju. Ime kobiljanskega ozemlja »töröktemetés« spominja na ta pohod. Izročilo pravi, da so Turki na Bregu sv. Martina pokopali nekega turškega poveljnika, ko so se po bitki vračali domov. Ljudsko izročilo pravi, da je na Bregu sv. Martina stal železni stolp, ki je bil visok 25 m, tako da je bil opazen že od daleč.

V 18. stoletju so lendavski veleposestniki želeli puste in opustošene kraje naseliti. Na novo se je naselilo 37 družin, vsaka je dobila nekaj zemlje, vsaka si je postavila svojo hišo, bili pa so podložniki lendavskega veleposestva Eszterházyjevih. Prišli so iz Bukovnice, Bogojine, Filovcev in Strehovcev. Veliko število na novo naseljenih ljudi je bilo po rodu in jeziku **Slovencev**, vključenih pod župnijo Bogojina, na katero jih je vezala rodbinska vez. Že štiri leta po naselitvi, leta 1752, so si zgradili sredi vasi leseno kapelo z zvonikom, ker so hoteli slišati zvon. Kobilje se je mirno razvijalo, število prebival-

cev je naraščalo, krčili so gozdove in širili njive, veliko ljudi se je ukvarjalo tudi z **lončarstvom**. Stari zapisi navajajo, da je bilo na Kobilju 10 mlinov. Ker je bilo zemlje premalo, ljudi pa veliko, so tako kot od drugod iz Prekmurja tudi iz Kobilja začeli hoditi na sezonsko delo.

Kranjci v Prekmurju Po prvi svetovni vojni se je meja proti Madžarski zaprla in sezonsko delo se je preusmerilo v jugoslovansko Bačko in Baranjo, pozneje pa tudi v Francijo, Nemčijo in Avstrijo, tako da je število prebivalcev padlo s 1109 leta 1910 na 865 leta 1968.

Zaradi velikih gozdov so v Kobilje **poklicali Kranjce**, ki so bili strokovnjaki za sekanje gozdov. Kranjci so si napravili v gozdu barake, kjer so si sami kuhali, vendar so zahajali tudi v vas, zato je popolnoma naravno, da so si Kranjci med kobiljanskimi dekleti poiskali žene. Samo na en dan, 27. 7. 1901 se je kar 8 Kranjcev poročilo s kobiljanskimi dekleti. Kranjci so Kobiljane preusmerili **od lončarstva k tesarstvu**, ker je delo donosnejše in se dela pozimi, ko poljsko delo počiva.

Prvo šolo, najprej leseno, so na Kobilju dobili leta 1873. Takrat je na Kobilje prišel tudi prvi trgovec (Jud) iz Lendave, drugi Jud pa je postavil opekarno. V šoli so se otroci učili v madžarščini vse do leta 1920, ko je prišla v vas mednarodna razmejitvena komisija. Pripeljala se je z avtomobili, ki so jih nekateri takrat prvič videli. Vaščane je zastopnik vprašal, kaj so. Odgovor je bil: **»Mi smo ovak Vogri, gučimo pa slovenski!«**

Zavetnik sv. Martin Leta 1835 se je Kobilje odcepilo od bogojinske župnije in se priključilo Dobrovniku, tako da je bila maša v celoti v madžarščini. Šele ko je leta 1935 prišel na Kobilje kaplan g. Lejko Štefan, je uvedel slovenske pridige, in to v **cerkvi**, ki so jo zgradili oz. blagoslovili **leta 1925**. Prvo prošenje sv. Martina je bilo v slovenskem jeziku 15. 11. 1937.

Zavetnik **sv. Martin Tourski**, velik popotnik, ki je v četrtem stoletju peš ali na oslu po dolgem in počez preokročil sedanje ozemlje Evrope, je v zgodovini najbolj znan po svoji dobrotni gesti, ko je – tedaj še kot rimski vojak – v me-

Kobiljske lepote Novozgrajena župnijska cerkev se ponaša z izredno lepimi osmimi vitraži, ki so delo Staneta Kregarja. Stoji sredi vasi v senci mogočnega breka (*Sorbus torminalis*), ki je največje in najstarejše drevo te vrste v Sloveniji, saj raste tu že od 17. stoletja dalje.

Poseben biser kobiljskih gorc je »skoriš« (skorš – *Sorbus domestica*), 200 let staro sadno drevo, ki raste na Bregu sv. Martina, od koder je lep razgled na okolico. Njegovi sadeži, pomešani z jabolki, dajejo okusen jabolčnik. Domačini mu pravijo »skorševo vino«, ki ga je vsekakor vrednookusiti. Vinske gorice, lepote neokrnjene narave v gozdnem rezervatu Zgornje Kobilje, rastišča raznovrstnih gob in drugih gozdnih sadežev so pravi raj za lovce, fotografe in za vse ljubitelje narave, saj ponujajo obilo možnosti tako za telesno kot tudi za duševno sprostitve. Pa tudi za ljubitelje dobre hrane (kisla juha, dödöli, bujta repa, domače koline, retaši, perece, ocvirkovke pogače ...) in žlahtne kapljice znajo Kobiljani prav dobro poskrbeti. V teh prazničnih dneh pripravljala Turistično društvo Kobilje tradicionalno martinovanje na Martinovem bregu, ki bo v soboto, 4. 11. 2006.

Tudi Ritlopova hiša, ki je sedaj urejena in velja za biser panonske arhitekture, je vsekakor vredna ogleda. V njej je tudi nameščena prva telehiša v Sloveniji, turistično-informacijski center, v načrtih imajo tudi ureditev vinoteke, splošni razstavnih prostor in vzorčne kuhinje.

»Širom krajine te, / bivajo moji ljudje vse-naokoli. Sredi ravnine nekje utripa moje srce / poje in moli.« Takšen napis krasi spomenik znanega Kobiljana patra Pavla Berdena (1915–1981), prvega jezuitskega provinciala, misijonarja, pesnika in raziskovalca kobiljske zgodovine, ki je v občini veliko pripomogel k ohranjanju bogate kulturne dediščine. Vizionarstvo je 25. 9. 1968 zapisal: »Dolga veriga preteklosti nas je pripeljala do vrat prihodnosti. Upamo, da bodo ta vrata vodila spet v lepo in veliko dobo, ki se je že vnaprej veselimo. Svet je namreč postal majhen in ljudje iz skromnih vasi lahko posegajo v svetovne dogodke.«

Na bregu sv. Martina je na kraju današnje kapele stala stara kobiljska cerkev.

Kobilje, najmanjša občina v Prekmurju

Župnijska cerkev sv. Martina

Spomenik jezuitu Pavlu Berdenu

Ritlopova hiša, danes muzej, je primer panonske hiše.

Sadež skorija

Biser kobiljskih gorc je dvestoletno sadno drevo skorš.

stu Amiens premraženemu beraču odrezal pol svojega plašča, da se je z njim ogrnil. V Sloveniji pa je bolj kot dobrotnik znan kot zavetnik vinarjev in vina; je tisti, ki »iz mošta dela vin«.

Dve leti po blagoslovitvi cerkve je oživelo prosvetno društvo, ustanovljen je bil Fantovski odsek in odprta knjižnica. Leta 1937 je bil na Kobilju velik prosvetni tabor. Šest let zatem je bila imenovana redna župnija.

Sv. Martin, dobrotnik in zavetnik vinarjev

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), Kulturno Društvo Poslanstvo sv. Martina (Jasmina Arambašič, predsednica)

Mislinjska dolina

1.

Slovenj Gradec in Mislinja

Občini Slovenj Gradec in Mislinja sta izdali obsežen turistični vodnik *Slovenj Gradec in Mislinjska dolina*, ki sta ga napisala Stane Berzelak in Karla Zajc Berzelak. Avtorja sta snov razdelila v pet poglavij. V prvem na kratko prikažeta zgodovino Mislinjske doline ter etnološke posebnosti, naravne znamenitosti, kulinariko, šport in rekreacijo ter koledar prireditvev. Drugo poglavje je posvečeno Slovenj Gradcu, tretje Mislinji in okolici, četrto pa okolici Slovenj Gradca. V obširnem dodatku so prikazani ljudje Mislinjske doline, častni občani, partnerska mesta, kulturne ustanove, turistične informacije, domača in umetnostna obrt ter nujni naslovi. Vodnik, ki ima kar 256 strani, je izjemno bogato opremljen z mojstrskimi fotografijami, ki jih je v večini posnel Tomo Jeseničnik.

Grintovci

Planinska zveza Slovenije

Planinska zveza Slovenije je izdala karto *Grintovci*, ki bo poslej vsakemu, ki bo obiskal naravo ali nižje ter najvišje vrhove na območju, ki ga karta zajema, v veliko pomoč. Izdana je v merilu 1 : 25.000, kar omogoča veliko natančnost. Na JZ sega do Velesovega, na SZ do Virnikovega Grintovca nad Jezerskim, na SV do Raduhe in na JV do Dola pri Gornjem Gradu. Karta bo obvezen pripomoček predvsem za hribolazce, ki bodo obiskovali Grintovce (ali Kamniško-Savinjske Alpe), saj so poleg natančnega reliefa vrisane vse označene planinske poti, poudarjeno so označene planinske kočice, bivaki in številni drugi nujni podatki, ki jim bodo koristili pri načrtovanju in izvedbi planinskih pohodov.

Napoleon in Slovenka

2.

Založba Mladinska knjiga

Zgodovinski roman Bogdana Novaka *Pasja grofica* je čustven in napet roman o Napoleonu in Idričanki Emiliji Ceciliji Evi Kraus. Spoznala sta se na Dunaju in rodila se je ljubezen. Zgodba govori o cesarju, ki je pred dvesto leti stremel k združenju Evrope (na osvajalskih, ne na ekonomskih in političnih temeljih) in ki si je želel ljubezni ženske, ki ga je vse življenje oboževala ne glede na to, kaj je počel. Emilija, po materi Slovenka in po očetu Nemka, je cesarja Napoleona spremljala v bitkah na fronti in je bila stalnica v njegovem življenju. Bogdan Novak v naslovni junakinji uteleša kleno slovensko de-

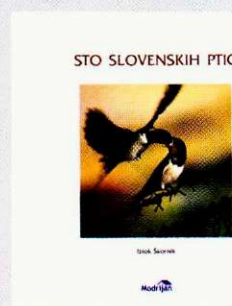
1.

2.

3.

4.

kle, ki Napoleonu vse pove v brk, a je hkrati očarana nad njegovo veličino, zaradi katere se mu ljubeče vdaja. Knjiga vsebuje precej zgodovinskega ozadja.

Slovenski psihiatri

Didakta, Radovljica

Knjiga *Slovenski psihiatri* govori predvsem o zgodovini slovenske psihiatrije. V prvem delu je objavljenih šestnajst portretov pokojnih psihiatrov: Karla Bleiweisa, Frana Göstla, Steva Divjaka, Ivana Robide, Alfreda Šerka, Franca Gerloviča, Mihaela Kamina, Bogomirja Magajne, Janeza Kanonija, Jožeta Munde, Marijana Borštnarja in Momčila Vitoroviča. V skupnem portretu so predstavljeni štirje psihiatri: Niko Vončina, Dušan Berce ter Janez Zlokarnik in Milan Miklavčič. V drugem delu knjige je objavljenih šest prispevkov iz zgodovine slovenske psihiatrije: *Zgodovinski pregled o razvitku psihiatrije* (Fran Göstl), *Pogled na mariborsko psihiatrijo* ter *Psihiatrična bolnica Begunje* (Janko Kostnapfel), *Razmišljanje ob tridesetletnici Bolnišnice Idrija* (Milan Miklavčič), *Alkoholizem pri nas* (Dušan Berce), *V kraljestvu meskalina* (Bogomir Magajna).

Kako z alergijami

3.

Tehniška založba Slovenije

Knjiga *Življenje brez alergij* je dragocen pripomoček ljudem, ki bolehalo za astmo, kontaktnimi alergijami, senenim nahodom in drugimi alergijskimi obolenji. Avtorja dr. Peter Howarth in Anita Reid ponujata jasne in preproste nasvete ter pojasnila za ureditev posameznih prostorov s številnimi uokvirjenimi kratkimi navodili in sezname potrebnih ukrepov. Opisujeta praktične nasvete za ohranitev zdravja vseh članov družine. V knjigi dobimo izčrpna navodila za ureditev doma za zdravo življenje brez alergij – od dekoriranja in opremljanja doma do nasvetov glede vsakodnevnega čiščenja in vzdrževanja.

Fondi in vok

Založba Karantanija

Vok je del vsakdanje podobe kuhinj stojnic v Hongkongu, s pomočjo katerega v nekaj minutah pripravijo kaj za pod zob. Beseda fondi prihaja iz francoskega glagola »fondre« (topiti se). Prvotno so v fondijih grelj topljen sir in vanj namakali hrustljave kruhove kocke. Toda človek je iznajdljiv in tako je sčasoma ustvaril številne slastne okuse iz »velikega lonca«. Založba Karantanija je izdala knjigo *Fondi, vok in ognjeni lonci*, v kateri so predstavljeni številni recepti za »veliki lonci«: klasični sirovi fondiji, fondi s klobaso in vražjo omako, mešan ribji fondi, fondiji s sadjem in zelenjavo, mongolski lonci, kitajski ognjeni lonci z žlikrofi jiaozji, goveji file z brokolijem, govedina z zelenjavo, pražena govedina s česnom, sladko-kisla svinjina, piščanec s curryjem, sladko-kisla jagnjetina, riž iz voka, tofu z zelenjavo, ribji file z gobami, zelenjavna ponev, piščančje prsi z arašidi itd.

Sto slovenskih ptic

4.

Založba Modrijan

Ptice so ena najljubkejših in najzanimivejših bitij živalskega kraljestva. Navdušujejo nas njihove barve, let, petje, selitvene in gnezditvene navade, mnoge pa lahko občudujemo tako rekoč doma, ko se pozimi prihajajo hraniti v krmilnice. Toda že več kot 1.000 izmed okoli 9.300 vrst ptic, kolikor jih živi na svetu, je na robu izumrtja. Človek, ki jih je po eni strani občudoval, jih je namreč tudi neusmiljeno lovil ter uničeval in zlorabljal njihovo življenjsko okolje, zlasti mokrišča in deževni pragozd. Na to želi bralce opozoriti avtor knjige *Sto slovenskih ptic* Iztok Škornik. Knjiga je galerija 118 vrhunskih posnetkov krilatih in pernatih lepotic, ki na Slovenskem bodisi živijo in gnezdijo ali pa k nam prihajajo le prezimovat. Osemnajst skupin (redov) ptic – od slapnikov do pevcev – je predstavljenih s celostransko fotografijo značilnega predstavnika reda ter krajšim opisom, vrste pa z izbrano fotografijo ter opisom značilnosti, razširjenosti in ogroženosti ter gnezditvenih navad in pojavljanja pri nas.

VELIKA JESENSKA AKCIJA

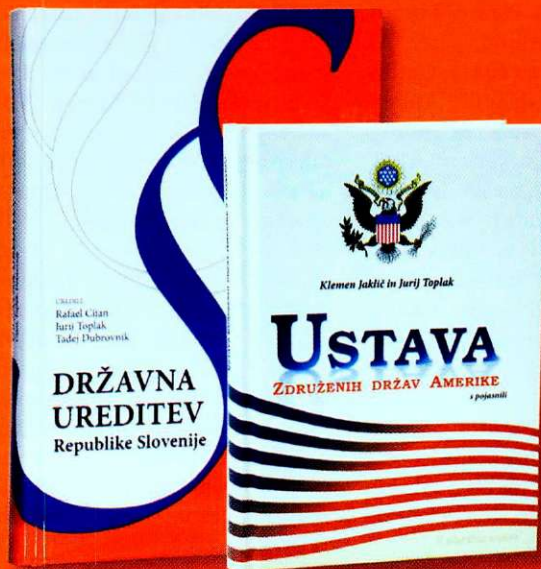
USPEŠNICI

Državna ureditev Republike Slovenije

Uredniki: prof. dr. Rafael Cijan, mag. Jurij Toplak,
Tadej Dubrovnik

Obseg: 376 strani, format: 17x24,5 cm, trda vezava

Knjiga prinaša aktualen pregled zakonodaje s področja države in ustavne ureditve Republike Slovenije. Poleg besedila najpomembnejših predpisov s področja državne ureditve, organov oblasti, človekovih pravic, volitev in referendumov ter ustavnega sodstva daje tudi pregled nad postopkom pred ustavnim sodiščem in nekaterimi njegovimi odločitvami. Knjiga je opremljena tudi z vzorci vlog pred ustavnim sodiščem in z uvodnimi pojasnili prof. dr. Rafaela Cijana, mag. Jurija Toplaka in Tadeja Dubrovnika.

Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili

Avtor: mag. Klemen Jaklič in mag. Jurij Toplak

Obseg: 144 strani. Format: 11x16 cm. Trda vezava.

Ustava ZDA je najstarejša veljavna pisana ustava v svetu, pa tudi najpomembnejše, najvplivnejše in najbolj študirano pravno besedilo, kar jih je bilo napisanih. Po več kot dveh stoletjih se še danes uporablja v domala nespremenjeni obliki. Neizmeren je tudi njen vpliv na ustavni razvoj v Evropi in drugod po svetu, saj je rabila kot podlaga številnim piscem ustav in mednarodnih dokumentov. Interpretacijo ameriške ustave, še posebno tisto od ameriškega vrhovnega sodišča, študirajo pravni strokovnjaki po vsem svetu in neredko rabi kot pripomoček pri interpretiranju ustav drugih držav, tudi slovenske. Navsezadnje se je na podlagi te ustave v ZDA izoblikovala ena najstabilnejših demokratičnih oblik vladavine z zavirljivo stopnjo spoštovanja človekovih pravic. To so le nekateri izmed razlogov, zaradi katerih je fenomen ameriške ustave vredno študirati in raziskovati.

Knjiga vsebuje prvi prevod ameriške ustave, ki je delo mag. Klemena Jakliča. Prevod je opremljen tudi z razlagalnimi pojasnili v obliki opomb. Poleg slovenskega prevoda ameriške ustave knjiga vsebuje obširno uvodno poglavje mag. Jurija Toplaka, v katerem je predstavljen nastanek ameriške ustave ter njene najpomembnejše značilnosti in načela.

Akcijska cena:

10.000,00 SIT / 41,73 €

Redna cena: 13.490,00 SIT / 56,30 €.

Akcijska ponudba velja do 21. decembra 2006 oz. do razprodaje zaloga. Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritemem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Naročam komplet knjig Ustava Združenih držav Amerike in Državna ureditev Republike Slovenije

Število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: **Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 230 06 61.**Naročila sprejemamo tudi po **e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 230 06 66.***Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.*

Pogovor o ljubezni

Lucija Horvat, foto: Miha Fras

Saj res, o čem pravzaprav govorimo, kadar se pogovarjamo o ljubezni med moškim in žensko? O temi, ki si je vsi želimo, o kateri vsi sanjamo in se je vsi nekako – bojimo?

Prejšnji četrtek in petek so v MGL premierno predstavili novo glasbenogledališko uprizoritev z naslovom *O čem govorimo, kadar govorimo o ljubezni?* Predstavo v slogu ameriškega kabareta je režirala in zanjo pripravila scenografijo Ivana Djilas, ki je po študiju gledališke in radijske režije na Fakulteti za dramske umetnosti v Beogradu podiplomsko študirala gledališko režijo na ljubljanski AGRFT in je doslej delovala na zelo različnih področjih: pripravlja klasične gledališke predstave, priredbe romanov, in jih tudi režira. Privpravila je lutkovne predstave in gledališke predstave za otroke ter vrsto eksperimentalnih projektov.

Delo izpod peresa rokgre Besedilo k predstavi je napisal rokgre, pisatelj s psevdonimom, ki je med drugim napisal slovenska besedila za Neisho. Za svoje delo

je dobil Grumovo nagrado, je tudi avtor monodrame *Kleščar*, iz katere poznamo Dušana Vapotiča, monodrame *Pavlek*, ki je zmagala na 5. festivalu monodrame na Ptuj, *Vesoljskih pravljič*, romana *Mali ali Kdo si je življenje zmislo?*, pesniške zbirke *Sanje*, letos pa je izšel njegov roman *Deset let razmišljanja*. Predstava *O čem govorimo, kadar govorimo o ljubezni?* je žanrsko opredeljena kot burleska, igralsko pa so jo oživili Boštjan Gombač, Andraž Mazi, Sergej Randjelović in Petra Veber Rojnik, prvi trije so k predstavi napisali tudi glasbo, za kostume pa je poskrbela Jelena Proković. Uprizorjena burleska je nastala po motivih zgodb Raymonda Carverja (1939–1988), pesnika, esejista ter predavatelja angleščine in kreativnega pisanja, zlasti pa avtorja kratkih zgodb. Te so zbrane so v knjigah *Will You*

Please Be Quiet, Please? (1979), *What We Talk About When We Talk About Love* (1981), *Cathedral* (1983) in drugih. Ameriška književnost se sicer ne deli na tisto pred Carverjem in tisto po njem, res pa je, da umetnost pisanja kratkih zgodb po Raymondu Carverju ni več to, kar je bila pred njim. Aleš Debeljak je v spremni besedi h knjigi Raymonda Carverja *Kolesa*, mišice, cigarete zapisal, da je njegov slog osrednja britanska revija za književnost Granta poimenovala »umazani realizem«, ki obsesivno vztraja »na malih pobliskih resničnosti, ki se pojavljajo iz globin medsebojnega človeškega nerazumevanja«.

Obdobja in smisel ljubezni

V središču zgodbe sta moški in ženska, ujeta v skupnem času, v odnosu, v katerem sta drug drugemu uničila življenje. Prizorišče

je zakajen klub s konca 20. stoletja, v katerem se gnetejo in dobesedno živijo utrujeni alkoholiki, kadilci, eksistencialisti in filozofi življenja. Med glasbeno spremljavo klarineta, bobnov, kitare, harmonike, orglic in pianina se odvijajo počasne balade o velikem svetu in malih, v njem izgubljenih ljudeh, ki se utapljuje v prepletajočih se glasbenih stilih: bluzu, džezu, kantriju. Skozi zaveso blišča, razgaljenih plesalk in perja se prebijata revščina in beda, ki ustvarjata vtis grotesknosti življenja. Predstava je sestavljena in niza pesmi o obdobjih in smislu ljubezni. Moško-ženski dialogi skozi zvok, glasbo in besede na različne načine raziskujejo nekomunikacijo in nerazumevanje med moškim in žensko. Moški glas je zelo globok in na trenutke nerazumljiv, ženski pa nežen in melodičen ter se včasih približuje pripovedovanju. ■

KD Ivan Trinko

Predsednik republike Janez Drnovšek je Kulturno društvo Ivan Trinko odlikoval z zlatim redom za zasluge, in sicer za dolgoletno plodno in pogumno delo ter za ohranitev in razvoj slovenskega jezika in kulture med Slovenci Videmske pokrajine. V sodelovanju z drugimi slovenskimi dejavniki v Videmski pokrajini KD Ivan Trinko bogati življenje in delovanje slovenske manjšine ter goji dialog s furlansko skupnostjo in italijanskimi sosedi. Uveljavlja se kot čedajsko okno za slovensko kulturo v Benečiji pa tudi v širšem slovenskem okolju. Na ustanovnem občnem zboru prvega slovenskega kulturno-prosvetnega društva v Videmski pokrajini se je 2. oktobra leta 1955, nekaj mesecev po smrti velikega narodnega buditelja msgr. Ivana Trinka, »brez hrupa in ne brez osebnega tveganja« v Vidmu zbrala skupnica beneških političnih delavcev, študentov, kmetov in delavcev. KD Ivan Trinko je nastalo iz potrebe po ohranjanju in vrednotenju slovenskega jezika ter potrjevanju večstoletne slovenske navzočnosti v dolinah ob slovensko-italijanski meji. Beneški kulturni delavci so bili zaradi svojega narodnega, kulturnega in političnega dela pogosto preganjani, politično in socialno odrinjeni ter celo zaprti. KD Ivan Trinko je bilo v grozečem družbenem ozračju matično jedro, iz katerega so se v šestdesetih in sedemdesetih letih začele razvijati druge kulturne, izobraževalne, raziskovalne in socialne pobude v Benečiji. L. H.

Narodni buditelj Ivan Trinko

Borštnikove nagrade

S tradicionalnim dnevom gledaliških ustvarjalcev in sklepno slovesnostjo s podelitvijo nagrad se je prejšnjo sredo zvečer v SNG Maribor končalo 41. Borštnikovo srečanje, ki je ponudilo deset tekmovalnih in pet spremljevalnih predstav. Kot je odločila strokovna žirija v sestavi Mojca Kreft, Bine Matoh in Tone Partljič, je letos Borštnikov prstan za življenjsko delo dobil igralec mariborske Drame Peter Ternovšek. Strokovna žirija v sestavi Iva Zupančič, Majda Križaj, Petra Pogorevc, Rok Vevar in Aleksandar Milosavljevič je podelila nagrado za najboljšo predstavo v celoti, nagrado za režijo, pet enakovrednih igralskih nagrad, nagrado za mladega igralca ali igralko, tri nagrade za scenografijo, kostumografijo ali druge gledališke prvine, nagrado Dominik Smole za izvirno dramsko besedilo

Igralec
Peter Ternovšek

ali prevod, dramatisacijo, jezikovno priredbo oz. lektorski dosežek ter nagrado za inovacije in estetski preboj. Selektor Matej Bogataj je v tekmovalni program uvrstil predstave Kobilice ali Moj oče igra loto v režiji Eduarda Milerja in v izvedbi SNG Nova Gorica, Alica v režiji Janusza Kice in v izvedbi SNG Nova Gorica, Fužinski bluz v režiji Ivane Djilas in izvedbi SNG Drama Ljubljana ter v koprodukciji s Kulturnim društvom B-51, Bolezen mladosti v režiji Mateje Koležnik in izvedbi SNG Drama Ljubljana ter Za zdaj nikjer v režiji Aleksandra Popovskega in prav tako v izvedbi SNG Drama Ljubljana. V tekmovalni program srečanja so bile uvrščene tudi predstave Kvartet, Severni sij, Ep o Gilgamešu, Fragile! ter Ena in druga. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 2. 11. 2006

19.30 SNG Drama:

Ivo Svetina: Ojdip v Korintu. Pred skoraj dvema desetletjema napisana in še neuprizorjena Svetinova drama govori o tem, kaj se je dogajalo z Ojdipom, preden je srečal in ubil svojega očeta, rešil Tebe pred kugo, se poročil z lastno materjo, ne da bi se zavedal, kako dosledno se uresničuje strašna prerokba, izrečena že ob njegovem rojstvu.

20.00 Cankarjev dom: Drugačni občutki – altre emozioni, večer kanavtorske glasbe. Na koncertu bodo kanavtorji predstavili skladbe enega najbolj znanih in priljubljenih italijanskih kantavtorjev Sergia Endriga, ki je na svojo glasbeno nadarjenost opozoril v šestdesetih letih z več uspešnicami.

PETEK, 3. 11. 2006

19.30 SNG Drama: Ivo Svetina: Ojdip v Korintu

19.30 Mini teater Ljubljana: Neil LaBute: Razsutje / Igre poslednjih dni

19.30 MGL: Boris A. Novak: Lipicanci gredo v Strasbourg

SOBOTA, 4. 11. 2006

19.00 Slovensko mladinsko gledališče: B. Strauss: Ena in druga

19.30 SNG Drama: C. Marlowe: Edvard Drugi

20.00 SNG Drama: Črimekundan ali brezmadežni - Tibetanski misterij

NEDELJA, 5. 11. 2006

20.15 Cankarjev dom: Igor Lumpert & Innertextures (Slovenija/ZDA), Ganelin Trio Priority (Rusija/Litva) – džez. Igor Lumpert & Innertextures so zasedba, ki jo vodi slovenski saksofonist in skladatelj, ki živi in ustvarja v Nev Yorku.

PONEDELJEK, 6. 11. 2006

20.00 Cankarjev dom: Josef Nadj: Igra / Asobu – gledališki performance. Josef Nadj, ki je letos prejel evropsko gledališko nagrado, je bil osrednja osebnost letošnjega gledališkega festivala v Avignonu. Odprl ga je s predstavo, poimenovano japonsko Asobu (Igra).

TOREK, 7. 11. 2006

19.30 Slovenska filharmonija: Bernardo Brizani, violončelo (Slovenija), Godalni kvartet Allegria (Slovenia) – klasična glasba

19.30 Slovensko mladinsko gledališče: A. Dumas, S. Fišer: Kraljica Margot

SREDA, 8. 11. 2006

16.00 Cankarjev dom: Komorni orkester solistov Društva slovenskih skladateljev – klasična glasba

20.00 MGL: Denise Chalem: Reci moji hčeri, da sem šla na potovanje

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Osvajanje vrednot

Monika Maljevič

Čprav je Kazahstan na svoj način veličastna dežela, mora novinar Borat po vladnem naročilu odpotovati v ZDA, da bi se naučil pomembnih lekcij o ljudeh in kulturi.

Po prihodu v New York Borat na televiziji uzre Pamela Anderson, žensko svojih sanj. Da bi jo našel, se odpravi na čudaško pot prek države, na kateri na svoj izzivalni in hkrati zabavni način ugotovi, da si vsaj po miselnosti Američani in Kazahstanci sploh niso tako zelo različni.

Jagšemaš! Sacha Baron Cohen, zvezda in avtor oddaje Da Ali G Show, nam na velikem platnu prvič predstavlja lik kazahstanskega novinarja Borata Sagdiyeva. Borat iz rodnega Kazahstana odpotuje v Ameriko, da bi o njej posnel dokumentarec. Med križarjenjem po deželi spoznava resnične ljudi v resničnih situacijah s histeričnimi posledicami. Njegovo drugačno obnašanje poraja ostre reakcije, razgalja predsodke in hinavščino ameriške kulture. V nekaterih primerih Boratovi intervjuvanci sprejmejo njegove nezaslišane poglede na rase in spolnost ter se z njim strinjajo, medtem ko mu drugi poskušajo dati patriotsko lekcijo iz zahodnih vrednot.

Blazno smešen Nevaren. Prevratniški. Borata, satirično kazahstansko novinarsko karikaturu, ki si jo je zamislil in upodobil Sacha Baron Cohen, so zmerjali z vsem naštetim – in še več. Borat je v Veliki Britaniji postal fenomen s komično serijo Da Ali G Show. Baron Cohenov nenavadni humor in kot britvica ostra satira o antisemitizmu, rasizmu in sovraštvu do žensk sta oživela s pomočjo Boratovega čudnega obnašanja in intervjujev.

Baron Cohenu je njegovo inovativno in edinstveno ustvarjanje prineslo dve nagradi bafta. Da Ali G Show je bil svetovni fenomen. Baron Cohen je edini, ki je dvakrat vodil podelitev nagrad evropske MTV. Angleški slovarji so dodali dve besedi, ki sta ju do-

Borat

Režija: Larry Charles

Scenarij: Sacha Baron Cohen, Peter Baynham, Anthony Hines, Dan Mazer

Produkcija: Monica Levinson, Dan Mazer, Jay Roach

Igrajo: Sacha Baron Cohen, Daniel Castro

Premiera: 2. 11. 2006

Distribucija: Continental Film

miselno uporabljala njegova lika in celo kraljica mati je bila njegova oboževalka.

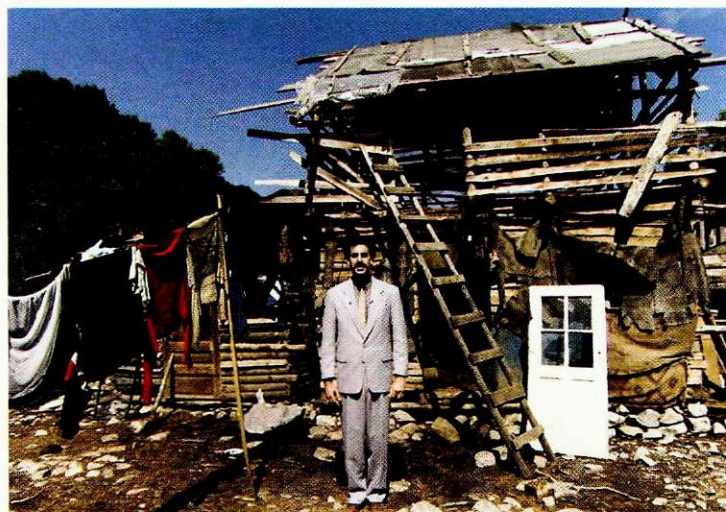
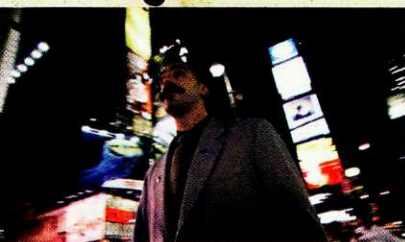
Poleg tega je Baron Cohen požel pohvale kritikov za svojo vlogo ob Willu Ferrellu v komični uspešnici letošnjega poletja Kralji hitrosti: zgodba o Rickyju Bobbyju. Posodil je tudi glas kralju lemurjev v animiranem filmu Madagaskar.

Še pred prihodom v kino so kritiki razglašali Borata za enega najbolj smešnih filmov vseh časov, postal je najbolje ocenjena komedija na spletni strani Internet Movie Database (IMDB.com). Za humor in pohvale je zaslužna sanjska filmska ekipa: Sacha Baron Cohen, Larry Charles iz Seinfelda in Jay Roach, režiser filmov o Austinu Po-

wersu. Baron Cohen in Roach sta producenta, Charles je režiser.

Snemanje Borata – kot je za projekt, ki se osredinja na lik, pričakovati – je bilo nekaj edinstvene. Baron Cohen, čigar predanost vlogi je bila nepopisna, je v liku ostal skozi celotno snemanje. Odločil se je, da bo tudi med predstavljanjem filma ostal Borat.

Peter Baynham, Anthony Hines in Dan Mazer so napisali okvirno zgodbo filma. Scenarija ni bilo. Film je eksperiment – nova forma filmskega ustvarjanja za dobo, ko realnost in zabava postajata čedalje bolj prepleteni. Pravi dogodki s pravimi ljudi ženejo fiktivno filmsko zgodbo, in ko so se prizori odvili nepričakovano, je Baron Cohen s sodelavci spremenil osnutek. **D**

v sredo, 8. novembra

3 v 1

dva filma in risanka
na enem DVD-ju

za 990 SIT ob nakupu 7 dni

Filma Odpadnika in Polnočna vročica ter risanka Napad vesoljske kače na DVD-ju samo za bralce tednika 7 dni

Izšli bodo še naslednji DVD-ji:

- Naj živi smrt ... tvoja, Poveljnik Hamilton in risanka (15. 11.)
- Išče se živ ali mrtev, Bojevniki in risanka (22. 11.)
- El Roja, Mach 2 in risanka (29. 11.)

Naročniki tednika 7 dni si lahko DVD-je zagotovite z naročilom po telefonu: 02/23 53 326, 02/23 53 427 ali 02/23 53 500, e-mailu: knjiga@vecer.com, spletni trgovini www.vecer.com/trgovina ali po pošti na naslov: ČZP Večer, 2504 Maribor. DVD-je vam bo raznašalec prinesel na dom, plačilo po položnicah za 7 dni. Zaloge so omejene.

7dni

Rešilna bilka

Miha Dovč, foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Fiat grande punto 1,4 16V dynamic

Italijanski avtomobilski velikan je bil v krizi, zato so bili pri Fiatu primorani ustvariti ljudski avto, ki bo spet privabil množice kupcev in s tem potegnil tovarno iz rdečih števil. Recept za to je bil, da ponudijo kupcem avtomobil, ki bi se prodajal kot vroče žemljice. Veliko so stavili na dizajn, kjer so bili

prav ga poganja ta čas najmočnejši bencinski agregat. Gre za 'le' 1,4-litrski štirivaljni s po štiri ventili na valj, kar pod črto znese 95 'kavalov'. Ni veliko, res ne, ampak dokler se vozimo po mestu in avtocestah, niti ne pogrešamo močnejše motorizacije, saj je omenjeni agregat izvrstno uigran z ročnim šeststopenjskim

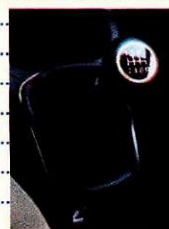

Italijani, roko na srce, vedno pravi mojstri, in v celem jim je kar dobro uspelo.

Zelo privlačen Živo rdeč z Giugiarovim emblemom na obeh straneh. Ni ferrari niti maserati, čeprav je slednjemu kar podoben pri pogledu 'od spredaj'. Tudi bočna linija je privlačna za oko, le na zadku avtomobila je bolj pusto, če je v takšni barvi kot testni model, saj mu manjka kakšen detajl, ki bi poživil enoličnost. Škoda le, da motor ni povsem dorasel vrhunskemu dizajnu, ki so ga Italijani namenili 'velikemu' puntu, če-

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	FIAT GRANDE PUNTO 1,4 16V
vrsta motorja	bencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1368
moč v kW (KM) pri vrt./min	70 (95) pri 6000
največji navor v Nm pri vrt./min	125 pri 4500
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4030 x 1687 x 1490
medosna razdalja v mm	2510
prtljažnik v litrih	275/1030
masa praznega vozila v kg	1150
največja hitrost v km/h	178
pospešek 0-100 km/h v s	11,4
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,7/5,2/6,0
poraba na testu v l/100 km	6,4
cena vozila v SIT	2,929.000

menjalnikom, ki mu poveljuje ročica, ki ne mara hitrih prestavljanj. Pri pospeševanju nad 120 km/h ali pri vožnji v klanec pa čutimo pomanjkanje, zaradi česar moramo večkrat poseči po ročici menjalnika in izbrati nižjo prestavo. Vendar tudi menjalnik ne dela čudežev, in če je moči premalo, se je s tem treba sprijazniti in pričakovati povečan hrup. Dobra stran majhnih agregatov je seveda nizka poraba in tudi grande punto pri tem ni nobena izjema, saj se je med testom zadovoljil že z dobrimi šestimi litri bencina na 100 prevoženih kilometrov. Kdor si bo želel več moči pod motornim

pokrovom, bo tako moral izbirati med dizelskimi agregati, kjer je prvi tisti, ki iz 1,9 litra s pomočjo turbine iztisne 130 KM.

Prostora in uporaben Da je rekordno velik v svojem velikostnem razredu, se pri grande punktu pozna na sprednjih sedežih in na zadnji klopi, manj pa v prtljažnem prostoru. Odlagalnih mest je dovolj, prostora za višje rasle potnike prav tako. Grajo si zasluži le kakovost izdelave in nabor materialov na armaturni plošči. Preveč je cenene plastike. Tudi na volanu. Če že oprema 'dynamic' nakazuje, da je ta nabor namenjen bolj dinamičnim voznikom, bi vsaj volanu lahko namenili kakšno usnjeno prevleko. Sicer pa na seznamu serijske opreme najdemo ročno klimatsko napravo, potovalni računalnik, osrednje zaklepanje z daljinskim upravljanjem, voznikov sedež z električnim nastavljanjem trdote ledvenega dela in meglenke. Ne manjka niti servoojačevalnik, ki s posebnim gumbom pomaga, da je volan še lažje vrtljiv pri manjših

hitrostih. Sistem sam po sebi ni nikakršna novost, vendar ženske še vedno pojejo hvalnico temu izumu. Zato pa si črno piko zasluži sam mehanizem, saj ne daje dovolj povratnih informacij. Podvozje udobno požira neravnine, vendar je tudi med hitreje odpeljanimi ovinki dovolj domače. Če je vrat petero, vam bodo za to najbolj hvaležni potniki na zadnji klopi, saj je dostop do nje tako močno olajšan. Prostora je tam načeloma dovolj za tri povprečno rasle Zemljane in sedenje dvema ne daje občutka utesnenosti. Prtljažnik je povprečno velik in zgledno obdelan, vrata pa lahko odpremo samo s pritiskoma na tipko v kabini ali na ključu. Od zunaj se na žalost ne da odpreti, kar je značilnost vseh puntov in grande punktu pri tem ni nikakršna izjema. In nasprotno je tank za gorivo mogoče odpreti le s ključem. Fiatovi inženirji, čas je, da se to spremeni, saj odpiranje pokrovčka za tank s ključem že dolgo ni več v modi. In če kdo kaj ve o modi, so to Italijani.

Nekaj kompromisov Grande punktu ponuja očarljiv italijanski dizajn in vse Fiatove lastnosti – dobre ali slabe. Če ste pripravljeni sprejeti ta kompromis, je ta avtomobil prava izbira, saj boste pripravljeni prezreti nekaj malenkosti zaradi navdušenja nad zunanjim videzom in v splošnem dobro mehaniko. Pri nas se je dobro prijel, saj v svojem razredu po prodajnih številkah zaostaja le za 'ljudskim' cliom.

Novica

FIAT DUCATO Že 25 uspešnih let je za Fiatovim ducatom, saj je bilo od leta 1971 do danes izdelanih že 1,7 milijona vozil s tem nazivom. V Evropi je po prodaji drugi v segmentu, medtem ko v kategoriji za nadaljnje predelave (avtodomi) prepričljivo vodi, saj sta kar dva od treh avtodomov izdelana na osnovi ducata. Novi model je sicer eden od trojčkov, ki so skupni projekt skupine PSA in Fiat. Tudi novi ducato obstaja v dveh različicah; večja je dodatno imenovana 'maxi' in je namenjena prevozu tovora z maso do dveh ton, sicer pa je vseh različic malo moreje. Novost predstavlja še motorna paleta, kjer lahko izbirate med tremi sodobnimi turbodizli, ki ustrezajo emisijskim normam Euro4. Cena vstopnega modela s kratko medosno razdaljo, nizko streho in motorjem 2,2 JTD 100 znaša 5,050.000 SIT, že takoj na začetku pa je za vse različice na voljo popust v višini 850.000 tolarjev.

**SREDNJA
POKLICNA IN
STROKOVNA
ŠOLA
BEŽIGRAD
LJUBLJANA**

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Vpisujemo v programe:

SPSŠB, Na prudu 2, Ljubljana; tel.: 01 537 13 88

- prometni tehnik (PTI)
- voznik
- učitelj vožnje
- pridobitev vozniškega dovoljenja: A, B, C, D, E kat.

SPSŠB, Ptujška ul. 6, Ljubljana; tel.: 01 280 53 00

- PTI: strojni tehnik, konfekcijski modelar
- SPI: avtomehanik, avtoelektrikar, avtoklepar, orodjar, avtoličar, strojni mehanik, oblikovalec kovin, šivilja - krojač
- NPI: ličar, obdelovalec kovin, pomočnik konfekcionarja

Radio Krka
106.6 MHz

Kanal, ki je ločil Ameriki

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Prebivalci medcelinske države Paname so na referendumu množično podprli širitev Panamskega prekopa, ki letno precej skrajša pot okoli 14.000 ladjam. Prekop naj bi bil razširjen do leta 2015, dela pa naj bi stala 5,25 milijarde dolarjev.

Ko bo prekop razširjen, bodo lahko po njem plule dvakrat večje ladje.

Sanje o prekopu prek ene od ožin v Srednji Ameriki so se prvič pojavile v začetku devetnajstega stoletja prejšnjega tisočletja, ko se je zaradi naraščanja ladijskega prometa pojavila potreba po skrajšanju poti med obema ameriškima celinama in Azijo. Pred tem so morale namreč ladje, ki so plule v Azijo ali samo na drugo stran Srednje Amerike, pluti okoli Južne Amerike, kar ni bilo le zamudno in drago, ampak zaradi viharnega rta Horn tudi nevarno.

Zgodovina prekopa Okoli leta 1820 so se tako prvič pojavile resne razprave o tem, kako bi to pot skrajšali. Kot možnosti so se omenjale Tehuantepeška ožina v Mehiki, ki je najožji del Mehike, ožina med Mehiko in Nikaragvo in pot, kjer Panamski prekop poteka danes. O najprimernejši lokaciji so na mednarodnem kongresu maja

1879 razpravljali delegati 22 držav v Parizu in se po nekaj dneh razprave odločili, da bo prekop potekal čez Panamo. V prid tej odločitvi je bilo dejstvo, da je bila ta pot najkrajša (okoli 80 kilometrov, medtem ko bi bili preostali dve dolgi po okoli 250 kilometrov) in da je bila tam, kjer naj bi tekel prekop, že zgrajena železnica, ki so jo zgradili med letoma 1850 in 1885. Prekop so začeli graditi leta 1980, zanj pa je bil zadolžen

Francoz Ferdinand de Lesseps. Čeprav je imel Lesseps z graditvijo prekopa velike izkušnje, saj je dvajset let pred tem vodil graditev Sueškega prekopa, pa delo Francozom ni in ni šlo od rok. Delo v vlažni panamski džungli je bilo namreč vse kaj drugega od dela v suhi peščeni egiptovski puščavi. Zaradi razmočene zemlje je prihajajo do številnih poplav in zdrsov blata, med delavci je rajsajala malarija, in druge

tropske bolezni, graditev pa ni in ni stekla, kot bi morala. Ko je zaradi težkih del in bolezni umrlo 20.000 delavcev, so jo francoske oblasti dokončno opustile.

Delo so nadaljevale ZDA Če so se Francozi vdali, pa tega ameriški predsednik Theodore Roosevelt ni bil pripravljen storiti, saj je bil prepričan, da so ZDA sposobne delo dokončati, še posebej zato, ker je nadzor nad prehodom iz Atlantika v Tihi ocean zanje vojaško in trgovsko zelo pomemben. A še pred graditvijo je moral počakati, da se je Panama osamosvojila. Če bi hotel Roosevelt graditi pred tem, bi moral skleniti pogodbo s takratnimi kolumbijskimi oblastmi (Panama je bila del Kolumbije), to pa je kolumbijski senat zavrnil. Ko se je Panama ob izdatni ameriški pomoči (Roosevelt je ob osamosvojitvi proti panamski obali poslal številne ameriške bojne ladje, zaradi česar si Kolumbija nastanku nove države ni upala nasprotovati) 3. novembra 1903 osamosvojila in nadzor na 8,1-kilometrskem pasu ob vsaki strani prekopa za 10 milijonov dolarjev prodala Američanom (nadzor je bil dogovorjen za 85 let), se je graditev lahko nadaljevala.

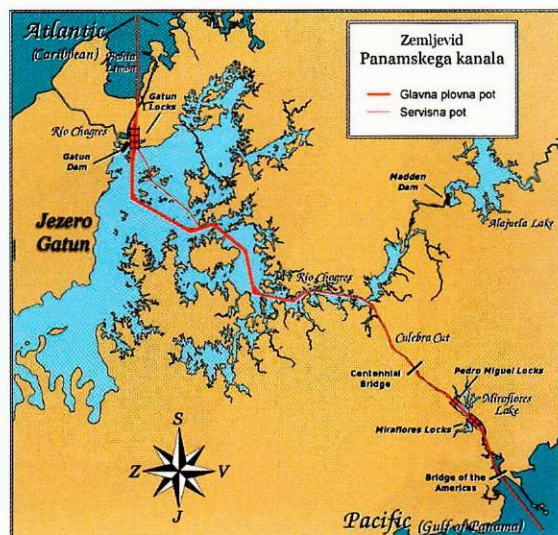
Američani so takoj po prevzemu nadzora nad prekopom zatrlji komarje, prenašalce rumene malarije, nato pa nadaljevali z gradbenimi deli. 82 kilometrov dolg prekop so gradili 10 let (do leta 1914, ko so ga slovesno odprli), med njegovo graditvijo pa je umrlo 5.000 delavcev.

Prekop ima danes dva sklopa zapornic, enega na tihoceanski in enega na atlantski strani. Ker je morska gladina Tihega oceana višja od gladine Atlantika, ladje iz enega oceana v drugega spravijo

tako, da ladja zapelje v prostor med dvema zapornicama. Potem zapornice za ladjo zaprejo in odprejo zapornice pred njo. Voda počasi odteče iz prostora, v katerem je ladja, ali ga napolni (odvisno, s katere strani pride), gladina v prostoru se izenači z gladino oceana in ladja lahko pluje naprej. Zanimivost pri tem je, da so zapornice, posebej trojne atlantske zapornice (vsaka je visoka 21 m in tehta 745 ton) pri Gatúnu, tako dobro narejene, da za njihovo premikanje zadostuje že 30-kilovadni motor.

Prekop so gradili deset let.

Potek prekopa

Širitev prekopa – novo upanje

Želja panamskih oblasti, ki so zdaj dobile zeleno luč tudi na referendumu, je, da bi prekop razširili za vsaj še enkrat toliko, kot je širok zdaj, kar bi omogočilo dvosmerno plovbo skozi prekop (ladje pa bi lahko imele skoraj dvakrat večjo nosilnost od sedanje), s tem pa po prepričanju panamskega predsednika Martina Torrijosa tudi hitrejši gospodarski razvoj države. »Panama bo s projektom

veliko pridobila, saj bo spodbudil razvoj in nova vlaganja, povezana s pomorstvom in financami. Pred nami je čas, ko bomo lahko premagali sramoto države, kjer 40 odstotkov otrok živi v revščini,« je po referendumu za ameriško tiskovno agencijo (AP) dejal Torrijos.

Obstajajo pa seveda tudi nasprotniki širitve prekopa. Predvsem

sindikati opozarjajo, da se bodo z njegovo širitvijo razlike med bogatimi in revnimi še povečale, saj naj bi imeli po njihovo največ koristi od širitve prav tisti, ki so že sedaj bogateli na njegov račun, medtem ko denar, ki ga bo prinesla širitev, revnih ne bo dosegel. Hkrati skupaj s kmečkimi zadrugami opozarjajo, da bo pre-

kop ogrozil zemljo okoli 100.000 kmetov. Oblasti zagotavljajo, da se slednje ne bo zgodilo, in poudarjajo, da bo prekop vsaj za deset let (graditev se bo, kot je običaj pri takšnih projektih, najverjetneje nekoliko zavlekla) omogočil delo več kot 200.000 ljudem, kar priznavajo tudi sindikati. Tega pa nikakor ne gre zanemariti. **D**

RADIO CENTER
102.4, 103.7 MHz

102.4
103.7

Radio Slon in Sadež

Krademo frekvence od 1946

WWW.RADIOCENTER.SI

Ali se bo z vladno resolucijo o novih razvojnih projektih končno uredilo tudi vprašanje naše Planice?

Planiška nadaljevanka

Lovro Kastelic, foto: arhiv Demokracije

Oče prve planiške velikanke je bil gradbeni strokovnjak Ivan Rožman. Z deli so začeli jeseni leta 1933. Ali se bo z resolucijo o novih razvojnih projektih delo končno tudi nadaljevalo?

Ideja o največji skakalnici na svetu je padla v ljubljanskem društvu Skala. Eden od najzaslužnejših za izpeljavo projekta je bil žal premalokrat omenjeni Joso Gorec. Čas te ideje se je ujemal z načrti predvojnega ljubljanskega športnega kluba Ilirija. Gorec, ki je pridobil denar, je k načrtu privedel tako Rožmana kot Bloudka.

Marca 1934 je Planica že doživela prvo mednarodno tekmo. Zmagal ni nihče drug kot Birger Ruud z 92,5 metra. S tem skokom je Planica postala mit in tudi romarska pot Slovencev.

Oskrunjen mit Vsak mit je izjemno mikaven. Tako je bilo tudi s Planico. Lastil si jo je marsikdo,

vsak jo je znal povečevati, le malokdo vzdrževati. Marsikdo se je z veseljem posul z njeno slavo; v zameno ji ni dal ničesar. Podaril ji je le zdravarstvo. Namesto da bi bila Planica v popolni lasti slovenskih smučarskih skokov, zaradi katerih je bila tudi ustvarjena, so si jo grabežljivci podajali iz rok v roke.

Dediči SK Ilirija, Združenja Planica in planiški komite se niso izkazali. Nasprotno: uspelo jim je dokončno prekucniti planiško sprego med smučarskimi objekti in smučarskimi skakalci. Objekte so namreč ves povojni čas neustrezno obnavljali; njeni upravljalci pa so za nameček Planico bolj ali manj razumeli le še kot prestižno nekajdnevno tekmovanje za svetovni pokal. Zakon o športu, ki ga je pozimi leta 1998 izglasoval slovenski parlament, je dotedanji prepad le še poglobil. Planica je bila predragocena, da bi jo občina Kranjska Gora in ŠD Planica izpustila iz rok, in to zaradi nekakšnih vseslovenskih interesov, kar naj bi Planica sicer bila. Bila pa je predvsem zlata jama! In v takšni jami je bila tudi OKS kot krovna športna organizacija vse prej kot mirovnik.

Planiške malomarnosti Pri svetovno znanih planiških malomarnostih je šlo tako daleč, da je moralo prej ali slej počiti. Decembra 2001 se je tako pod težo snega sesulo doskočišče Bloudkove velikanke. Že dve leti pozneje je prišlo do velikih nesoglasij glede Goriškove rekonstrukcije. Smučarska zveza Slovenije (SZS) pri tem ni več želela sodelovati. Po petih letih in podani kazenski ovadbi zaradi utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja zlorabe zaupanja glavnih dveh akterjev ŠD Planica Janeza Goriška in Branka Dolharja, ki sta s soprograma odletela na Florido, se je podrla še streha nad zgornjim delom naleta male skakalnice. Tudi ta je bila popolna planiška klasika: konstrukci-

PRIMORKA
tv

Trstelj - 67. kanal

Obala - S23 - kabelski sistem v Kopru

DNEVNIK TV PRIMORKA

Od ponedeljka do petka ob 20.00

ja iz železnih profilov, ki so jo z jeklenimi vrvmi že pred davnimi leti zavezali in skrajno improvizatorsko zasidrili kar na bližnje debelejšje bukve, je imela na vrhu lesen, že doobra preperel nalet. Le-ta bi kaj lahko postal smrtonosen, če bi tedaj potekalo denimo kakšno tekmovanje. Tudi po tej zadnji sramoti so bili nekateri še vedno ravnodušni. Vsaj delovali so tako ... Županu Kranjske Gore Juretu Žerjavu je uspelo le dodati, da so po novem za vzdrževanje odgovorni pri SZS, sekretar OK Planica Primož Finžgar je govoril, da sploh ni bilo takšne škode in da ni treba delati preplaha, Iztok Pergarc, zadnja leta vodja priprave skakalnic v Planici, pa je še enkrat podčrtal, da je za njegovo ekipo tako ali tako najpomembnejše, da vsako leto pripravijo največjo skakalnico na svetu.

Vse to se je zgodilo iz čiste malomarnosti skoraj 15 let po tem, ko je docent dr. Boris Leskovec, univerzitetni učitelj predmetov rekreacijske stavbe ter projektiranja in kompozicija na ljubljanski fakulteti za arhitekturo kot vodja interdisciplinarne ekipe že izdelal celovit projekt urejanja Planice. Ta projekt je bil celo predstavljen na najpomembnejših mednaro-

je hrbitišče Bloudkove 120-metrške skakalnice ... Če bi sešteli ves družbeni, državni in paradržavni denar, ki so ga v minulih desetletjih vložili v planiške skakalnice, pa tudi tistega, ki se je – od TV-pravic, sponzorstev, reklam, stojnic – obrnil na tekmah, bi morala biti Planica drugačna, ne pa takšno skrupulacelo. Seveda pod pogojem, da bi denar vanjo vlagali sistematično, z vidika celovite končne podobe in ne sprotnih parcialnih improvizacij ...»

Bo dovolj sprememba oblasti?

V Planici pa je šel šov po znanih improvizatorskih notah, ki sta jih v zadnjem obdobju spisala Gorrišek in Dolhar, seveda naprej. Desetletja se ni v Planici prav nič premaknilo. Nastala je propadajoča sramota vseh sramot, pod katero so se podpisale vse dosedanje politike vključno z oblastniki. Videti je bilo, kot da se hvalimo z nacionalno sramoto ... Tudi liberalni politiki, ki naj bi po svojem temeljnem načelu spoštovala lastninske pravice glavnih akterjev in se zato »najbrž« ni želela vtikati v srž planiškega problema – celo desetletje je delovala nekako nezainteresirano – ni uspelo storiti ničesar. Ali bo z novo vladajočo garnituro, ki ji očitajo libertarnost in vtikanje v vsako družbeno poro, kaj bolje?

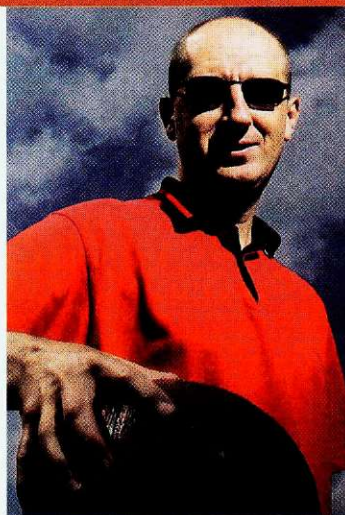
Glede na pred dnevi predstavljeno Resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023 bi se odgovor lahko

Milan Zver: »Prvič doslej obstaja realna možnost za celostno ureditev Planice!«

dnih konferencah o olimpijskih objektih kot primer sonaravnega oblikovanja športnih središč. »Tedaj smo skupaj z geologi, hidrologi, prometnimi strokovnjaki, krajinarji, urbanisti in arhitekti izdelali celovit ureditveni načrt Planice. V njem smo povezali ves kompleks planiških skakalnic – kot problem Triglavskega narodnega parka – v enovito funkcionalno enoto. A od tega ni bilo na koncu nič ... Hudournik je še naprej poplavljal izteke in parkirišča za avtomobile, nalet velikanke se je podrl, podrl se

glasil: DA! V Planici naj bi namreč že do leta 2013 zrasel nov nordijski center, saj se bodo že v naslednjih mesecih pod okriljem slovenske vlade začeli prvi postopki za oblikovanje načrtov obnove in graditve. Ta edini športni vladni nacionalni razvojni projekt, ki bo stal 100 milijonov evrov (24 milijard tolarjev), so predstavniki ministrstva za šolstvo in šport že predstavili javnosti. Ali se bo torej ideja Leskovčevega projekta izpred 15 let vendarle uresničila tudi v zapleteni planiški praksi? ▣

Pomanjkanje karizme

Esad Babačić

Žal se je uresničila bojazen, da bo tudi novi teniški bog Roger Federer posebljena dolgočasnost tako kot njegov predhodnik Pete Sampras.

Očitno je nekaj narobe z ljudmi, ki so preveč popolni. Vsaj ko gre za vrhunške teniške igralce. Poleg občasnih solz sreče Švicar skorajda ne kaže čustev, za kar niti ni kakšne posebne potrebe, saj se med igranjem počuti kot na kakšnem bolj resnem treningu. Njegovi nasprotniki preprosto nimajo časa, da bi ga vrgli iz tira, ker se jim prehitro zgodi poraz. Celo Nadal z vso svojo potrpežljivostjo počasi pada v rang navadnih smrtnikov, za katere je Roger tekmelec z drugega sveta. Španec ima težave z novim valom teniških povzpeticov, ki imajo rešitev za njegovo železno voljo. Sampras je imel Agassija, zaradi česar je bilo v svetovnem tenisu vsaj malo napetosti. Federer vlada popolnoma sam in s takšnim samodržcem je tenis podoben izživljanju enega nad preostalimi. Težava za konkurenco je v neizpodbitnem dejstvu, da dobra igra nasprotnika še dodatno podžge navidez nezainteresiranega šampiona. Masters turnir v Madridu je pokazal, da to še ni bil njegov skrajni domet. Težava s Federerjem je tudi v tem, da pod svojim miroljubnim plaščem ne skriva prav nobene karizme. Nekaj podobnega velja tudi za Michaela Schumacherja, ki je formuli 1 vladal skoraj tako mogočno kot njegov teniški kolega. Nемец še zdaleč ni tako priljubljen kot je bil pred njim Senna, zato so mnogi komaj čakali, da se je upokojil. Kar precej je bilo tudi takšnih, ki so mu privoščili slab konec. Komaj pomnim, da je imel kdaj kakšen zmagovalc toliko nasprotnikov, kot jih je imel Šumi. Verjetno pa se sam ni pretirano obremenjeval s slabo podobo, saj je podrl domala vse rekorde in postavil standarde, ki še dolgo ne bodo preseženi. Nekateri čelni možje bencinskega cirkusa so prepričani, da bo Nемец strašil še dolgo potem, ko ga ne bo med aktivnimi vozniki. Težava je v načinu, kako je prišel do nekaterih zmag, ki so ga dvignile na piedestal največjega vseh časov. Njegovi nekdanji nasprotniki se spominjajo umazanih trikov, s katerimi se jih je rešil na poti do naslovov. Zamera ni ugasnila vse do današnjih dni, kar priča o Schumacherjevem značaju, ki je bil do te mere prepojen z imperativom zmage, da je pozabljal na temeljno poslanstvo športa – tekmovalnost. Povožiti vsa načela športnega vedenja, da prideš na cilj prvi, je nedopustno, pa čeprav gre za eno najbolj neizprosniških športnih panog. Nемец je zapustil prekletstvo, s katerim se bodo morale soočati nove generacije prvakov.

Illegalce, ki so mastno plačali, so natlačili v kombije kot sardine.

Občasno so prebežnike prevažali tudi z osebnimi vozili.

Razbita še ena kriminalna združba

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

V mednarodni akciji so razbili združbo, ki je tihotapila ilegalne prebežnike. Kosovski Albanci, ki so želeli v zahodno Evropo, so drago plačevali usluge. Samo pri nas so zaradi sodelovanja v kriminalni združbi obravnavali 32 oseb.

Policisti so znova razbili verigo, ki je v države Evropske skupnosti prevažala ilegalne prebežnike. Seveda to niso bili prevozi iz človekoljubnih namenov, da bi siromakom omogočili boljše življenje, ampak zaradi koristljubja. Ilegalni prebežniki so morali usluge krepko plačati. Kljub siromaštvu v domovini so za prevoz na zahod plačevali tisoče evrov.

Nekako pol leta je trajalo, da so policisti sklenili akcijo. Pri

tem so se morali povezati tudi s policijami v drugih državah. V skupni akciji so tako sodelovali policisti iz Srbije, Hrvaške, Slovenije, Avstrije in Nemčije. Spomladi so naši policisti zasledili skupino, ki je prevažala ilegalne prebežnike s Kosova na »zlati zahod«. Može v modrem so si pridobili vsa dovoljenja, ki so jim omogočala uporabo posebnih sredstev zasledovanja, med drugim prisluškovanje osumljencem. To pa ni bilo lahko delo, saj je bilo naprave dokaj težko namestiti, predvsem pa preveriti, kaj so osumljenci med seboj govorili. Vsa komunikacija je namreč potekala izključno v albanskem ali romskem jeziku, saj sta bila glavna organizatorja albanske narodnosti, večina njihovih sodelavcev pa tudi. Končno so policisti pred nekaj dnevi akcijo pripeljali do konca. Samo

v slovenskem delu se je nabralo dvaintrideset osumljencev.

Polmilijonski dobiček Približno sto dvajset policistov je na dvaindvajsetih naslovih opravilo hišne preiskave. Od dvaintridesetih osumljencev so se trije izmuznili policijski akciji in so na begu. Menda so še vedno v Sloveniji. Drugi osumljenci so se znašli na policiji. Ta je nekatere manjše ribe po zaslišanju izpustila, druge pa izročila preiskovalnemu sodniku. Leta je odredil, da so šesterico poslali v pripor, dva v hišnega. Drugi se bodo zagovarjali s prostosti.

Očitajo jim, da so v dobrega pol leta sodelovali pri ilegalnem prevozu vsaj 275 ljudi s Kosova prek Srbije, Hrvaške, Slovenije v Avstrijo, Italijo, Nemčijo, Francijo, Nizozemsko in na Švedsko. Od razdalje je bilo odvisno plačilo; tako je bilo treba za pot

do Nemčije plačati okoli dva tisoč petsto evrov, do Švedske pa je bila cena še za tisočaka višja. Otroci so imeli popust, cena za njihov prevoz je bila okoli tisoč dvesto evrov. Prevozniki so tako pobasali kakšnega pol milijona evrov, pri tem pa so ilegalce, ki so jim hudo preplačali pot, kot sardine prevažali v osebnih avtomobilih in kombijih. Nekajkrat so jim privoščili tudi postanek, saj bi drugače najbrž na »zlati zahod« pripeljali trupla. Nekajkrat pa se je pri prevozih zataknilo. Policisti so tako že na Hrvaškem prestregli 51 ilegalnih prebežnikov, 24 so jih prestregli pri nas, v Avstriji 36 in v Nemčiji 17.

Lisice so šklepetale tudi v tujini, kjer so može postavile prijemaličane kriminalne združbe. »Zapestnice« so nataknilo trem zlikovcem na Hrvaškem, sedmim v Nemčiji, v Avstriji pa ducatu. Za zdaj! **D**

Zlata in draguljev na kile

Vlomili v zlatarno in odnesli za sto tisoč evrov raznovrstnega nakita. Nakit ni bil posebej zavarovan.

V nedeljo je zazvonil telefon in ljubljanskega zlatarja Milana Jazbarja obvestil, da je bilo v njegov poslovni prostor vlomljeno in da so mu zlikovci izpraznili vitrine.

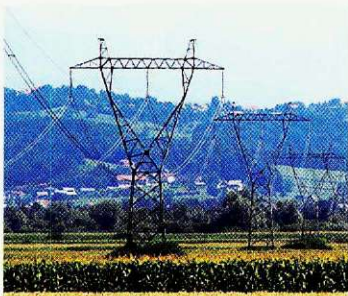
Zlatar ima prodajni prostor v hali A ljubljanskega BTC in je bil seveda presenečen. Kako ne bi bil, saj so hale varovane ne le tehnično, ampak tudi fizično, za slednje skrbi varnostna družba Sintal.

Izkazalo pa se je, da sta bila najverjetneje dva vlomilca presneto prebrisana in si vso zadevo tudi do potankosti zamislila. Do zlatarne sta namreč prišla po stropu nad prodajnimi prostori in nad zlatarno odstranila del montažnega stropa. Skozi kvadratno luknjo v stropu, ki je merila približno pol metra, sta se spustila v zlatarno in si začela polniti žepe. Kaj žepe, vreče,

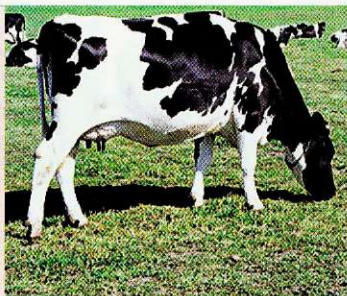
saj sta notranjost popolnoma izpraznila. Še več, nekako jima je uspelo izprazniti tudi trezor v zlatarni, prav tako pa sta našla ključke, ki so odpirali vitrine. Lopova (zaradi odtisov čevljev na tleh trgovinice menijo, da gre za dva) tako nista sprožila nobenega alarma in sta mirno pobirala plen.

Izginil je predvsem zlato in briljantni nakit najrazličnejših oblik – od manštetnih gumbov, kravatih igel do prstanov, verižic, zapestnic, brošk in uhanov. Vrednost plena po prvi oceni dosega okoli štiriindvajset milijonov tolarjev oziroma okoli sto tisoč evrov.

Tragedija pa je v tem, da je zlatar tako zaupal varovanju, da svojega nakita ni posebej zavaroval. Če tatov ne bodo prijeli pred prodajo plena, bo najverjetneje finančno uničen. B. S.

ZADEL OB DALJNOVOD Tokrat delavci, ki delajo novo cesto, niso naleteli na kosti izpred dobrega pol stoletja. Pri Turnišču, kjer gradijo del avtoceste, so naleteli na arheološko nahajališče, zato so seveda dela ustavili. Poklicali so arheologe in ti so začeli z izkopavanjem. Radovednost pa ni dala miru domačinoma, stari ma štiriindvajset in dvaindvajset let. Dela sta poskušala poslikati, zato sta namestila fotoaparata na daljšo aluminijasto cev. Starejši je dvignil cev, pri tem pa je prezrl, da sta pod daljnovodom. Prišlo je do stika in fant je zaradi električnega udara umrl. Njegov kolega ni bil poškodovan.

GOVEDO NA AVTOCESTI Marsikomu se je že zgodilo, da je po hudi noči zjutraj videl bele miške. Nekaterim so celo skakale po cesti. A da okoli pete zjutraj po avtocesti skačejo krave, to pa je preveč, čeprav je bil žur prejšnjo noč še tako hud. Prav to je menilo več voznikov, ki so se vozili po avtocesti od Postojne proti Kopru in so se jim na pot postavile krave. Besno so telefonirali vzdrževalcem avtoceste in le-ti so hitro odkrili, da sta kravi z bližnjega pašnika našli luknjo v varovalni ogradi in jo mahnili na potep. Škode na srečo ni bilo, kravi pa so vrnili nazaj na pašnik.

Vse več lažnih groženj

T. i. šaljivci čedalje pogosteje »nastavljajo bombe«. Kdaj jih bodo za njihove »šale« končno udarili po žepu?

Zadnje leto postaja čedalje bolj priljubljena slovenska zabava obveščanje najrazličnejših ustanov, da je v njihovih prostorih bomba. Šaljivci tako obveščajo največkrat sodišča, občasno tudi šole, klicali pa so tudi gostinske lokale in kinodvorano.

Na ljubljanskem sodišču so že kar navajeni, da se jim vsake toliko časa oglasi neznanec in napove eksplozijo. Seveda se odzovejo na vsako takšno sporočilo in izpraznijo poslopje. Kakšnih tisoč ljudi roma ven in samo stroški njihovega tedanjega nedela (kakšni dve uri) gredo v milijone tolarjev, plačajo pa jih seveda davkoplačevalci. Seveda pa je treba temu prišteti še stroške, ki nastanejo z intervencijo policistov pa strokovnjakov za bombe, službenih psov in vsega drugega, kar pač spada k takšnemu alarmu. To so seveda

tudi predstavljene sodne obravnave, ki se že tako ali tako vlečejo v nedogled.

Najbolj neumno pri vseh stvari je seveda to, da kličejo ljudje, ki jim je to zabava. Navadno jih hvala bogu kmalu odkrijejo. Vprašanje pa je, kdaj jim bodo nabili ne le kazni, ki je zagrožena, se pravi nekaj mesecev zapora, ampak tudi plačilo vseh milijonskih stroškov. Zagotovo jih bo šaljivost hitro minila, še posebej če jih bo udarilo po žepu. B. S.

EVJ ELEKTROPROM

EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.

Loke pri Zagorju 22
1412 KISOVEC
tel.: 03 56 57 150
fax: 03 56 71 488

www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kabelsko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEMMICA

ŠTAJERSKI VAL

prijateljstvo

bližina

domišljija

RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!

foto: Gašper Blažič

Skupina Tvoj glas med nastopom

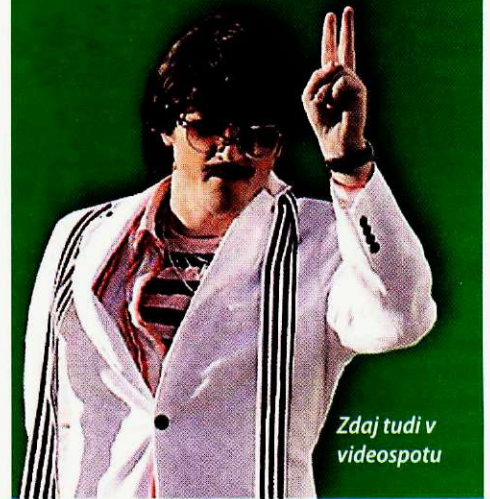
Ritem duha 2006

Festival krščanske duhovne ritmične glasbe Ritem duha postaja nekako tradicionalen, saj je bil letos organiziran petič. Letošnje prizorišče festivala je bilo znova v Univerzitetnem športnem centru Leona Štuklja, na njem pa se je pomerilo dvanajst izvajalcev, ki jih je izmed prijavljenih izbrala komisija. Festival se je začel s polurnim nastopom skupine Nova zapoved, ki je dvorano spravila na noge do uradnega začetka osrednje prireditve, ki sta jo neposredno prenašala Radio Maribor in Radio Ognjišče, ki je skupaj s Salezijanskim mladinskim centrom Maribor tudi glavni organizator festivala. Tako so se na odru predstavili p. Janez Ferlež, Boštjan Dermol, Aleksander in Karmen, Primož, skupina Krik, skupina Kantus, Mateja Novak, Heart Band, Tvoj glas, Ingrid Müller, Bojana Ivančič in 3 v 1. Po končanih nastopih v tekmovalnem delu, ko je sledilo telefonsko glasovanje in glasovanje med občinstvom v dvorani, sta nastopila še Sašo in Robi s spremljevalno skupino. Na koncu je strokovna žirija (sestavljali so jo Nuša De-

renda, Judita Karba, Timotej Černigoj, Patrik Greblo, Ivan Hudnik in Peter Pučnik) razglasila nagrajence festivala. Nagrado občinstva je prejela mlada pevka Bojana Ivančič za skladbo Odmev besed, najboljši debitant je postala dekleška skupina Krik za skladbo Če hočem ali ne. Skupina Kantus je za skladbo Oče prejela kar dve nagradi: za najboljše besedilo (napisal ga je Grega Sulejmanovič) in drugo nagrado za najboljšo skladbo. Tretjo nagrado je prejela Ingrid Müller za skladbo Preproste besede. Prvo nagrado za najboljšo skladbo (in s tem zmago na festivalu) je po mnenju žirije osvojila skupina Tvoj glas za skladbo Si kdaj?. Omenjena skupina je na istem odru tako zmagala že drugič, saj je predlanskim osvojila prvo mesto s skladbo Življenje v tebi. Nagrade jim je podelil mariborski pomožni škof Peter Štumpf, zastopnik častnega pokrovitelja mariborskega nadškofa Franca Krambergerja, ki je pred podelitvijo nagrad dvorano spravil na noge s svojim igranjem harmonike. Več o festivalu: www.ritemduha.net G. B.

Lepi Dasa na ogled

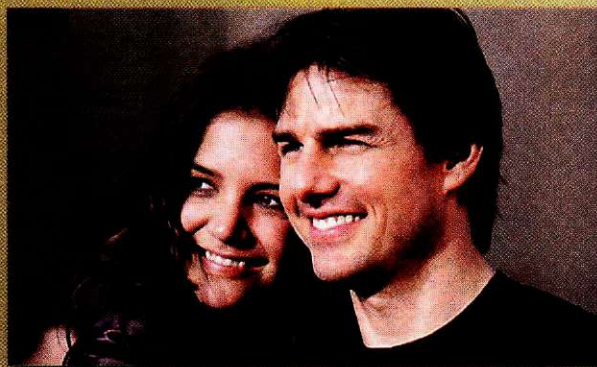
Lepi Dasa se je na Melodijah morja in sonca predstavil s skladbo Lepi Dasa, ki je postala velika uspešnica in jo še vedno vrtijo na radijskih valovih. Dasa pa se sedaj (končno) lahko s ponosom pohvali še za videospot omenjenega hita. Nastal je v produkciji Planet9, režiserski del pa je odlično opravil Bojan Dovrtel. V njem se Dasa predstavlja v kar štirih različnih vlogah, kar je spet nov dokaz njegovega neizmerne talenta za estradnost. Sicer pa Dasa pravi, da se je na spot kar nekaj časa psihično pripravljaj, saj čuti veliko odgovornost pred svojimi oboževalci, ki jih seveda ne bi rad nikoli razočaral. "Ta odgovornost je zame veliko breme. Si predstavljate, kako se počutim, ker kot vsak človek tudi jaz kdaj naredim kakšno napako, potem pa se žrem, kako bodo to prenesli moji oboževalci ...", je potožil veliki Dasa. Skoraj hkrati z videospotom je naredil tudi singel, na katerem so poleg slovenske skladbe Lepi Dasa še balkanska različica in remiks, na njem pa je seveda tudi videospot, tako da ne bodo prikrajšani niti vsi tisti, ki se jim zdi, da je na naših televizijah premalo glasbenih oddaj, saj si bodo lahko spot ogledali, kolikorkrat si ga bodo želeli.

Zdaj tudi v videospotu

Spektakel leta?

Razvpiti hollywoodski par Tom Cruise in Katie Holmes je končno določil datum svoje poroke. Po besedah Cruisovega predstavnika za javnost Arnolda Robinsona se bosta zvezdnika poročila 18. novembra v Italiji. Kot je poročala ameriška revija *Us Weekly*, ki je na svoji spletni strani objavila datum, bo Katie nosila prelepo Armanijevo poročno kreacijo. 27-letna Katie in 44-letni Tom

sta se zročila junija 2005, ko je Tom izbranko zaprosil na vrhu Eifflovega stolpa v Parizu, hči Suri pa se jima je rodila 18. aprila letos. Ali bo poroka v vili njunega igralskega prijatelja Georgea Clooneyja, kot se je sprva namigovalo, pa ostaja skrivnost ...

Kate Holmes in Tom Cruise: Poroka bo!

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	6.200,00 SIT / 25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Albert Svetina: Od osvobodilnega boja do banditizma	6.700,00 SIT / 27,95 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	4.990,00 SIT / 20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	8.500,00 SIT / 35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	4.900,00 SIT / 20,44 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	5.500,00 SIT / 22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	3.906,00 SIT / 16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	6.727,00 SIT / 28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	5.500,00 SIT / 22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	6.510,00 SIT / 27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	990,00 SIT / 4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	10.850,00 SIT / 45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	4.991,00 SIT / 20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	6.510,00 SIT / 27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	5.300,00 SIT / 22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	1.085,00 SIT / 4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	1.085,00 SIT / 4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	4.449,00 SIT / 18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	6.696,00 SIT / 27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	4.232,00 SIT / 17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	3.840,00 SIT / 16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi meglo	6.460,00 SIT / 26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	4.400,00 SIT / 18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	3.000,00 SIT / 12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	2.500,00 SIT / 10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	2.000,00 SIT / 8,34 EUR

 Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno* 4 x letno (9% popust) 2 x letno (10% popust) 1 x letno (20% popust)

* Če želite uveljaviti 8% mesečni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec, invalid, brezposeln, študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana****ali na faks 01 230 06 61.***Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.**Obvestilo potrošnikom:
Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.***Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Povolilna tekma

Magična gledalka

Ne bom pisala o Piramidi. O novosti nacionalke so se razpisali že vsi medijski kritiki. Recimo, da bom oddajo raje ocenila po nekaj nadaljevanjih.

Namesto tega bom tokrat ocenila dve na videz vsaj delno primerljivi vsebini. Vsebinsko sredinega polnočnega Omizja (vodila ga je Metka Lajnšček, začelo pa se je nekaj po 23. uri) na TVS in oddajo Trenja, ki je sledila dan zatem, v četrtek ob 20. uri na POP TV. Obe oddaji sta si zadali za cilj oceniti izide lokalnih volitev in slišati mnenja tistih, ki so na volitvah sodelovali. Pa začnimo z udeleženci. Na nacionalko so prišli dr. Igor Lukšič iz Pahorjevih Socialnih demokratov, dr. Milan Zver iz SDS, Karl Erjavec, predsednik DeSUS, Zdenka Cerar iz LDS, Sašo Peče iz SNS, Bojan Šrot iz SLS in Jožef Horvat iz NSi. K Slaku so prišli Jelko Kacin, predsednik LDS, Borut Pahor, predsednik SD, Janez Podobnik, predsednik SLS, iz Celja se je v besedi in sliki pojavljal Bojan Šrot, v studiu sta bila tudi zmagovalca Ljubljane Zoran Jankovič in Kopra Boris Popovič, na zvezi iz Maribora tekmeča v drugem krogu Pivec in Kangler, navzoča sta bila tudi novinarja dr. Janez Markeš, urednik Maga, in Grega Repovž, urednik Mladine (za slednja ne bi bilo nič hudega, če bi v oddaji manjkala).

Skratka, sestava v obeh oddajah kaže, kam se je nagnila tehtnica in kdo je pobral smetano. Nacionalka je pač hotela enakopravnost in je povabila iz vsake parlamentarne stranke po enega gosta, češ, saj smo vsi enaki. In potem so vsi ocenjevali uspeh Zorana Jankoviča, ki ga v Omizju ni bilo. Na Popu se je Jankovič samoocenjeval, drugim pa je bilo malo nerodno, predvsem predsedniku LDS, ki na ključna vprašanja ni odgovoril. Uroš Slak je tokrat provociral. Recimo: mar bi ga pustili v Mercatorju, pa vam danes ne bi prevzel Ljubljane ... To je mimogrede eno najbolj logičnih vprašanj, ki pa si ga do četrтка nihče ni upal postaviti v taki preprostosti kot Slak. In še nekaj koristnih cvetk se je nabralo v prvem

delu oddaje. Drugi del oddaje pa je v veliki meri izgubil tempo, če odmislimo prispevek o občini Destrnik in znamenitem Pukšiču, ki je bil maksimalistično narejen. Spraševati, ali bo Jankovič novi vodja leve in ali bo šel čez dve leti na državnozbornske volitve, je popoln nesmisel. Politiki niso vedeževalci in na to vprašanje lahko odgovorijo le s frazami in strašijo vnaprej, Jankoviča pa tega sploh nima smisla spraševati, saj je recimo še pred poletjem zanikal, da bi ga utegnila zanimati funkcija ljubljanskega župana ...

No, na nacionalki se tudi ni več nič bistvenega dogajalo po tistem, ko je Peče ugotovil, da je SNS podvojila svoj uspeh. Prej so imeli enega župana, zdaj pa imajo možnosti za dva!

Naj strnem. Oddaja o oceni volilnih izidov bi morala biti dan po volitvah, v ponedeljek, v njej bi morali sodelovati vsi predsedniki strank, začeti bi se morala ob 20. uri, novinar bi jim moral pred oči moliti volilne izide, tako da se ne bi mogli izmikati, gostu, ki se nenehno izmika, pa bi veljalo vprašanje postavljati do onemoglosti. Tako pa smo gledalci dobili dve oddaji, obe prepozno, eno politično korektnjšo, eno drznejšo, obe pa predolgi. Bistvo bi se dalo povedati v pol ure. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Če bi imelo v začetku tedna iti kaj narobe, bo tudi šlo. Potrebovali boste veliko energije, da se boste z ljudmi počutili udobno in prijetno. Morda si boste morali celo poiskati novo družbo, ki vas bo razveselila in sprejela medse.

Bik
21.4.-21.5.

Sredi tedna se boste spopadali s porabniškimi strastmi in veliko dela bo takšnega, ki vam bo obležalo, če ne boste postavili stvari na svoje mesto. Zunanji svet se bo počutil uničenega spričo vaših močnih in zahtevnih čustev.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Pustite si nekaj maneverskega prostora, sicer ne boste vsega zmogli narediti tako, kot si želite. Ne bo pomagalo, če boste z rokami v bokih zahtevali od ljudi nemogoče stvari, morali boste sami kdaj ugrizniti v to kislo jabolko.

Rak
22.6.-21.7.

Z eno nogo stojite na enem bregu in z drugo na drugem – tako ne bo šlo v nedogled, ker boste preveč izčrpani. Delo vam bo stalo, ker se vas bo lotil prehlad in ne boste imeli ljubega miru pred kašljanjem, kihanjem in smrkanjem.

Lev
22.7.-21.8.

Čas je, da si naslikate življenje v malo lepši luči. Ni vse tako črno, kot mislite, in veliko lahko naredite sami za izboljšanje svojega položaja. Imate čudovite prijatelje, ki si ne bodo pomišljali, ampak bodo pomagali.

Devica
22.8.-21.9.

Prisilite se, da boste kdaj poslušali tudi kakšno tuje mnenje in se potem opredelili nekoliko drugače, kot ste sprva namepravali. Prevzemite pasivno vlogo v nekem projektu, tako boste veliko bolje prišli skozi in boste imeli veliko časa zase.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Samo stegniti morate roke in si vzeti, kar je vašega in kar ste zaslužili. Zelo vam bodo hvaležni, ker ste prinesli v okolje svežino in vedrino. Pri vašem značaju je to nekaj običajnega in se vam niti ni bilo treba truditi.

Škorpion
23.10.-21.11.

Ko stopite v prostor vi, se vsi drugi zdijo veliko manj pomembni. Imate pač šarm in temu ni mogoče oporekati. Z veseljem vam bodo naložili zahtevne naloge, za izpolnjevanje katerih boste potrebovali veliko spretnosti.

Strelec
22.11.-20.12.

Ste kakor velikan iz risanke, ki stopi iz gozda – nenadoma boste dobili občutek, da se vas vsi iz neznanih razlogov bojijo in vam celo zavidajo. Potrudite se, da ne boste več zbujali takšnih občutkov, ker vam utegne to škoditi pri delu.

Kozorog
21.12.-19.1.

Informacije so prišle na dan tako jasne, kot se le da, zato lahko poročilo napišete zelo natančno. Vprašajte še druge, kaj si mislijo, potem pa se lotite dela, ki ste ga že nekaj časa odlagali.

Vodnar
20.1.-18.2.

Ste morda pomislili, kaj bo z vašo kariero, če se ne boste potrudili dovolj in če ne boste naredili vsega, kar je v vaši moči, da bi izboljšali položaj? Sobota bo prinesla nekaj zadovoljstva, nedelja pa bo njeno pravo nasprotje.

Ribi
19.2.-20.3.

Težko bo pojasniti razliko med viharjem, ki divja v vaši glavi, in tistim, ki divja v glavi vašega partnerja. Čeprav razlike skorajda ni, se vseeno ne bosta mogla sporazumeti, ampak se bosta morala najprej pomiriti.

Da ne bi bili moteni:
(tako in drugače)

NAGRADNA IGRA ADRIE AIRWAYS!

2 x povratna letalska vozovnica!*

Amsterdam in Pariz vas pričakujeta!

Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na

www.adria-airways.com

ali pa pokličete na 080 13 00!

*Pristojbine niso vključene.

ADRIA

A REGIONAL STAR ALLIANCE MEMBER

DEMOKRACIJA	GRŠKA BOGINJA LJUBEZNI	UŽITNA MORSKA ŠKOLJKA	KAMION	AZIJSKA DRŽAVA, PERZIJA	ŽILA, KI DOVAJA KRI V SRCE	ALFI NIPIČ	IME IN											
	ČISTO PREMOŽENJE						NEM. GEOG. (CARL) OKRASEK NA KAPI											KRANJ
	FRANC.-NEMŠKA FOTOGRAFINJA																	RAFKO IRGOLIČ
	RAVNINA (KNJIŽNO)					REKA V ROMUNIJU, PRITOK DONAVE				DEDALOV SIN NIKO KURENT								
	TAPETA, STENSKA OBLŌGA (KNJIŽNO)					VRSTA PECIVA												
	POKLON, DARILO			IRENA AVBELJ	TEKOŽINA V ŽILAH	DEMOKRACIJA	SLOVENSKI REŽISER (DUŠAN)	KRAJ NA OTOKU NEW BRITAIN	KENAN EVREN DESKA			ITALIJANSKI FILMSKI REŽISER PETRI	DANSKI ALPSKI SMUČAR BROBERG					LETNI POSEK GOZDA
	IVJE					RUSKA UTEŽNA MERA SPOD. DEL POSODE				NARODNI HEROJ IZ BIH (MILAN)		PLESNA FIGURA PRI ČETVORKI						
	HRVAŠKI SKLADATELJ (IVO)											FRČANJE PO ZRAKU CHARLES NODIER						
	SRBSKI POLITIK STANOJEVIČ			PROPAD, DEGENERACIJA														
DEMOKRACIJA	ANTON KOLAR			KONRAD ADENAUER	ZNAČILNOST OHLAPNEGA													

Rešitev prejšnje križanke

GLASBA, OERTER, ROKADA, ENISA, NIN, AJD, OUD, SKA, ATENE, ASKA, NASTREŠEK, IKAR, ORTLER, ROMANI, PARANA, LOŽ, RJA, BOKA, RON, DEN, RILA, OBOJKA, ENORE, TOVORNIK, PAG, PRODORNOST, AR, PORA, NANA

Nagrajenci 42. številke

- 1. nagrada:** JURE ŠIKONJA, Cankarjeva 29, 8330 Metlika
- 2. nagrada:** ALJOŠA DEŽELAK, Pot na Zajčjo goro 15, 8290 Sevnica

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo, da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Amsterdam
- 2. nagrada:** povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Pariz

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 9. 11. 2006 pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **30.10.1821** se je rodil ruski pisatelj Fjodor Mihajlovič Dostojevski.
- > **30.10.1872** se je v Ljubljani rodil organizator krščanskega gibanja Miha Moškerc.
- > **30.10.1922** se je začel pohod črnosrajčnikov Benita Mussolinija na Rim. Naslednji dan je postal Mussolini predsednik vlade, čeprav so dobili fašisti na volitvah le 30 poslancev.
- > **31.10.1517** je Martin Luther nabil na grajsko cerkev v Wittenbergu 95 tez za reformacijo Cerkve, kar pomeni začetek reformacije.
- > **31.10.1835** se je rodil nemški kemik in Nobelov nagradjenec Adolf Ritter von Baeyer.
- > **31.10.1918** je predsedstvo Narodnega vijeća v Zagrebu kot vrhovna oblast v Državi SHS na predlog Narodnega sveta v Ljubljani imenovalo prvo slovensko nacionalno vlado.
- > **31.10.1990** so imenovali projektno skupino za usposabljanje nabornikov zunaj JLA. Za njihovo usposabljanje so oblikovali učna centra na Igu in v Pekrah.
- > **1.11.835** je papež Gregor IV. prestavil praznik vseh svetih s 13. maja na 1. november.
- > **1.11.1636** se je rodil francoski pisatelj Nicolas Boileau-Despreaux. Rekel je: »Bedak vedno najde večjega bedaka, ki ga občuduje.«
- > **1.11.1918** je pilot Mirko Plehan iz hangarja na celovškem vojaškem letališču odpeljal letalo in pristal v Šiški pri Ljubljani ter postal prvi slovenski in jugoslovanski vojni pilot.
- > **1.11.1918** je Rudolf Maister prevzel poveljstvo nad Mariborom in okolico.
- > **2.11.1861** so na ljubljanskih ulicah prvič zagorele plinske svetilke.
- > **2.11.1989** so ustanovili stranko Slovenski krščanski demokrati, ki se je kasneje združila s SLS in tako izginila s političnega prizorišča. Za predsednika so izvolili Lojzeta Peterleta.
- > **3.11.1891** so slovenski zadružniki v Trstu ustanovili Tržaško posojilnico in hranilnico.
- > **3.11.1918** so se italijanski vojaki na podlagi londonskega sporazuma izkrcali v Trstu in začeli zasedati slovensko ozemlje. Za demarkacijsko črto je ostalo skoraj 300.000 Slovencev.
- > **4.11.1972** se je začel na seji CK ZKS obračun s liberalno usmerjenimi komunisti. Odstopiti je moral predsednik izvršnega sveta Stane Kavčič.
- > **4.11.1979** so pripadniki islamske revolucionarne garde in študenti v Teheranu zasedli ameriško veleposlaništvo. Sledila so dolgotrajna pogajanja in neuspešni poskusi osvoboditve.
- > **5.11.1955** je umrl francoski slikar Maurice Utrillo. Ko se je nekoč peljal s taksijem, je dal vozniku napitnino in rekel: »Vzemite tole in ga popijte kozarček na moje zdravje.« Voznik je vzel denar, premeril slikarja od nog do glave in odvrnil: »Hudo bolni se mi zdite, gospod, zato ne vem, ali bo en kozarček zadoščal.«

POGLED NAZAJ (OD 30. 10. DO 6. 11.)

Noč čarovnic

V angleško govorečem svetu imenujejo **noč pred dnevom spomina na mrtve** noč čarovnic. Običaj izhaja iz časa Keltov davno pred našim štetjem. Ko so Kelti približno 750 let pred Kr. zapustili območje današnje Francije in pohajkovali po ozemlju Velike Britanije, so opazili, da začne vsako leto konec oktobra svet okoli njih umirati. Keltski duhovniki, druidi, so ob izginjanju sonca ugotovili, da so za umiranje sveta okoli njih odgovorni duhovi pokojnikov, predvsem tistih, s katerimi so za časa življenja grdo ravnali ali pa jim niso privoščili pravega pokopa.

Začeli so prirejati posebna slavlja, na katerih so z različnimi obredi odganjali čarovnike in zle duhove. Na okoliških hribih so prižigali velike kresove, da bi zbegali zle duhove in bi se ob njih zbirale leteče čarovnice. Nekateri so se oblekli v cape, da bi prave duhove prepračili, da so njihovi kolegi že na delu in bi zato odšli drugam. Iz tega je v angleško govorečem svetu nastala navada, da v noči čarovnic obešajo umetne čarovnice na hiše in podobno – da bi čarovnice in zli duhovi videli, da so pri tej hiši že njihovi kolegi.

Za Svobodno Misel Sveta

Tudi ZSMS (Zveza socialistične mladine Slovenije) je tako kot ZKS od začetka demokratizacije menjala »dlako«. **3. novembra 1989** se je na kongresu v Portorožu predstavila z novo razlago svojega imena: Za Svobodno Misel Sveta.

Jesen 1989 so se začele v politične stranke spreminjati tudi dotedanje družbenopolitične organizacije. Med njimi se je prva odzvala ZSMS in se tudi formalno spremenila v politično stranko. Bila je nekakšna »dvoživka«, saj je bila del ustavne oblasti, hkrati pa v Alternativni koordinaciji vodilna in najbolj organizirana opozicija ZKS in SZDL. Glede imena nastajajoče stranke je bilo precej predlogov. Eden od njih je bil tudi Slovenski svobodnjaki, vendar kratica SS nikakor ne bi bila dobra popotnica za volitve, kaj šele za kakšno resno politično delovanje. K svojemu imenu

je stranka neuradno dodala Liberalna stranka, čeprav se je januarja 1990 registrirala še kot ZSMS. Svoje ime je spremenila v začetku novembra 1990, ko je postala Liberalna demokratska stranka.

Jugoslavije ni več

Ugledni časopis New York Times je **4. novembra 1991** objavil članek, v katerem je avtor zapisal, da Jugoslavije ni več in da so tam le republike, ki se čutijo samostojne. Od sredine januarja 1992 dalje so kritiki ugotavljali, da so ZDA še edina zahodna velesila, ki ni priznala nove stvarnosti na območju nekdanje Jugoslavije. Razlogov za to je bilo več.

Velesile so bile jugoslovanske razmere navajene ocenjevati samo skozi prizmo diplomacije v Beogradu. Poleg tega se je predsednik George Bush st., kot to velja za vse predsednike ZDA, v predvolilnem letu izogibal skrajnim potezom, zato je poskušal nova krizna žarišča puščati ob strani, saj naj bi mu zmaga v zalivski vojni in osvoboditev Kuvajta prinesla dovolj mednarodnih točk za volilno kampanjo. Odlašanje lahko pripišemo tudi dejstvu, da so hotele ZDA problem Jugoslavije reševati v svežnju in so čakale, da tudi Bosna in Hercegovina, v kateri je v drugi polovici 20. stoletja divjala najhujša vojna v Evropi, izpolni zahteve Badinterjeve komisije oziroma Evropske skupnosti za priznanje.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 40/63

Stanovnik brani neubranljivo (7)

Bil sem pri Knoju, in kolikor je meni znano, so poboje zakrivali samo slovenski partizani na ukaz Mačka in Ribičiča z odobritvijo CK KPS in vseh na položajih, ki so imeli možnost o tem razpravljati.

To je bil Daki, komandant druge divizije Knoja, v kateri je bil komisar Dušan Kveder. Poboje je nadzoroval major Poki, doma iz Podutika. Stanovnik vali vso krivdo na jugoslovanski vrh, kar pa ni resnica. Domobranci so vozili iz Vetrinja samo slovenski partizani in jih potem pobijali na raznih krajih Slovenije. Spominjam se še, kako smo morali knojevci saditi smrekice na neki jasi. Ribičič je prišel preverit naše delo in nas pohvalil, da smo dobro opravili, s seboj pa je prinesel nekaj suhe slanine in kruh ter nekaj pijače. Danes rasejo na grobovih smreke in po toliko letih ne bo mogoče izkopavanje, ker je vse zaraščeno.

Danes ne more nihče krivde zvrčati na drugega. Veliko mi je znal povedati Ivan Kamnikar-Matiček, spomeničar, ki je bil že med vojno likvidator na Dolenjskem in je po vojni sam z lastnimi rokami pobijal. Naj Stanovnik laže, kolikor hoče, resnica bo prišla na dan. Edini na svetu je take reči počel tudi Pinochet v Čilu, toda on sedi na zatožni klopi. Kdaj bo nanjo sedel Ribičič? Kdo ga brani? Njegov sin ali sodnik, ki je tožbo zavrnil in je še vedno predan komunistični ideologiji ali pa je bil celo podkupljen, kajti dokazov za storjeni genocid je dovolj. Nikakor pa ne moreta niti Stanovnik niti Ribičič lagati, da je bil vsega kriv jugoslovanski vrh!

Ludwig Gruden, Hanau, Nemčija

Revolucionarno „pravo“

Na to, da je v Sloveniji še vedno v praksi revolucionarno »pravo« in da ni bilo v sodni veji oblasti nikakršne katarze ter prevetritve, kaže več dejavnikov. Še vedno se eni

»tapravi«, nedotakljivi in veljajo za nedolžne, čeprav jih dokazano bremenijo številni hudi zločini. Sodna oblast vzame pod svoj drobnogled le tiste, ki ji zaradi drugačne nazorske usmeritve niso simpatični – na primer Vinka Levstika. Zato naše sodstvo nikakor ne privoli v obnovu sodnega postopka zoper ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana, ki ga je revolucionarno sodišče leta 1946 na montiranem in zrežiranem sodnem procesu krivično obtožilo in obsodilo. To pomeni, da naše sodstvo vztrajno brani zločinske in hudodelske »pripodbitve revolucije«. Očiten primer revolucionarnega sodstva je, da vsako ovadbo z dokazi, ki bremenijo visokega oficirja nekdanje Ozne in je po arhivskih zapisih odgovoren za mučenja in smrt mnogih ljudi, zavrže. Tudi podatek, da so bili fizični napadalci in naklepni načrtovalci umora novinarja Mira Petka »nagrajeni« z oprostilno sodbo, pove, da naše sodstvo ni roka pravice in ga ne usmerja, ne vodi in ne zanima resnica, ampak je še vedno revolucionarno in brani komunistične ideologe.

G. Janez Stanovnik, ki v Demokraciji (št. 38) na vso moč hvali našo sodno oblast, zapiše, da je prav naše sodstvo dokaz in poročstvo pravne države in da je ponosen nanj, pove vse o sebi, ni pa mogoče preslepiti večine ljudi. Kdor brani in hvali revolucionarno »pravo«, sicer verodostojno manifestira vsebino komunizma in lik komunista, vendar za ceno svoje osebne degradacije. Ne nazadnje se vsaka ustanova ali institucija – tudi sodna oblast – sama manifestira: ali kot branilka resnice in pravice ali kot branilka laži in krivice. In ker naša sodna oblast še vedno razglašuje svoje sodbe v »imenu ljudstva«, kot so sodbe razglašali v času komunizma, pomeni, da naše sodstvo še vedno vztraja pri revolucionarni komunistični vsebini in praksi.

Večji del tega, kar poskuša ubraniti predsednik borčevske organizacije, ni zgodovina, ampak ponaredek zgodovine. Partija je do skrajnosti izrabila v svoj prid pojma osvoboditev, svoboda, ko je izumila in organizirala tako imenovani NOB, da so se pod lepo »fasado« partizani bojevali za krvavo partijsko revolucionarno in diktatorsko oblast.

Kakor so nekoč komunistični oblastniki pomešali in zamenjali ter po svoje definirali pojem dobrega in hudega, resnice in laži, pravice in krivice, tako da je hudo veljalo za dobro, laž je veljala za resnico, krivica pa za pravico, tako poskušajo njihovi idejni nasledniki še naprej ohranjati zmedene pojme v ljudeh. Vse to so počeli zato, da bi opravičili in celo legalizirali svoja hudodelska in kriminalna dejanja. Njihov nedokončani boj nadaljujejo njihovi liberalni tovariši na medijaskopropagandni ravni. Namesto da bi se umaknili s prizorišča, ker so slovenskemu narodu povzročili toliko gorja in škode, vsak dan strupeno napadajo našo zakonito izvoljeno in demokratično vlado, ki se na vso moč trudi in pošteno dela za blaginjo vseh Slovencev! Doklej bomo Slovenci prenašali to nagajanje in izzivanje s strani sedanje liberalne opozicije?

Ivan Glušič, Ljubljana

št. 40/63

Stanovnik brani neubranljivo (6)

Medtem ko predsednik ZB Janez Stanovnik opredeljuje nekdanjega ameriškega senatorja Mc Carthya za fašista, bi ga bilo vredno opozoriti, da ta fašizem ni puščal za seboj grobov niti zaporov, morda le izgubo delovnega mesta pri vidnih zaslepljenicah s to zavrženo miselnostjo. Če torej primerjamo hipoteko ameriškega senatorja s hipoteko hudodelca št. 2 v slovenskih in jugoslovanskih masakrih, ki mu je sedanji predsednik ZB vdano služil in je na to še vedno ponosen, se ne moremo izogniti zaskrbljenosti oziroma si postavimo vprašanje: Ali je na Slovenskem še vedno dopustno, da se ozračje izpred šestdesetih let, ko se je meja med dostojnostjo in zločinom povsem izbrisala, predvsem s strani ZB še vedno utrjuje? Izgovarjanje na nevednost o povojnih pobojih s strani partizanske vojske, ki je v tistem trenutku bila že državna oblast, je preproščina, s katero je mogoče zavajati le ljudi, ki so bili toliko časa ustrahovani in ki se še niso povsem znebili svoje pohabljenosti zavesti.

Stanovnikovi izpovedi, da je ponosen na delovanje v Kardeljevem kabinetu in da obsoja povojne poboje, sta v nasprotju. Uveljavlja pa ju lahko tako dolgo, dokler se bo še mogoče izmikati odgovornosti NOB za te zločine.

Franc Blatnik, Ljubljana

št. 43/22

Spopad za Deželno banko (1)

Ob prebiranju članka z naslovom »Spopad za Deželno banko« v prejšnji številki Demokracije smo nekoliko presenečeno prebrali zaključek ▶

► prispevka, v katerem je novinar Denis Vengust med drugim zapisal trditev, da se »med lastniki KD in v nadzornih svetih njegovih družb pojavljajo imena vplivnih kmetijskih in zadružnih funkcionarjev ter vidnih članov SLS«. Vljudo vas prosimo, da nam pojasnite, kateri »vplivni kmetijski in zadružni funkcionarji ter vidni člani SLS« se pojavljajo kot lastniki ali člani nadzornih svetov v družbah Skupine KD Group. Sami smo namreč prepričani, da pri izbiri članov našega vodstva ali pri predstavnikih članov nadzornih svetov v družbah, kjer je KD Group večinski lastnik, veljajo predvsem strokovne kvalitete posameznikov in ne njihove strankarske preference. Vsekakor pa bi bili veseli, če bi novinar tovrstne informacije prej preveril tudi na sedežu Skupine KD Group, saj bi vam vse podatke o tem z veseljem posredovali.

Alenka Paulin, direktorica Službe za korporativno komuniciranje Skupine KD Group

Grožnje opozicije z interpelacijami

Delal sem štirideset let, zvečine ponoči. Zato vem, da v španoviji še pes crkne. Naj t. i. opozicija dokáže vsem nam, zlasti pa še naši sedanjim resnično ljudski oblasti, kaj so delali z družbenim denarjem za otroško bolnišnico, kako so reševali problem onkologije, nakup operacijskih miz itd. Zavlačevali so tudi z mnogimi drugimi investicijami, tako da se je vse skupaj tudi za desetkrat podražilo. S temi napakami se mora ukvarjati sedanja vlada. Naj predstavim svojo izkušnjo: hodil sem okoli zdravnikov in se bojeval s

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

slabokrvnostjo, a nisem dobil ustreznih zdravil. Šele na Golniku mi je uspelo. Drugi primer je bila težava s sivo mreno. Z napotnico zdravnice, ki ima zasebno prakso, sem bil operiran v Rožni dolini, kjer imajo moderno opremljen objekt in vrhunske strokovnjake. Hvaležen sem dr. Bručanu in vsem, ki dovolijo pridnim in strokovno usposobljenim zdravnikom zasebno prakso. Interpelacija zoper ministra Bručana je torej navadna (oprostite!) svinjarija. Bodo zato Kacinovi prejeli več točk na volitvah? Poznam žensko v Stražišču, ki je, še ob majhnih otrocih, zbolela. Bila je operirana in zdaj trepeta, ali ni zadeva rakasta. Kolikor bi bil onkološki oddelek opremljen tako sodobno kot oni v Rožni dolini, bi bolnici v primeru nevarne diagnoze s hitrim ukrepanjem zagotovo lahko rešili življenje. Ta problem bi morala pravzaprav obvezno rešiti vlada, saj upadanje rodnosti v Sloveniji občasno daje slutiti, da smo malomarni do mladih družin z otroki in še zlasti do Aninega sklada. Gospa Marija Šterbenc, srce me boli, ker moja potomka ne more imeti otrok zaradi bolezni, a še bolj sem ogorčen nad oblastniki, ki jim gre bolj za avtomobile kot za to, da bi imeli več otrok, ki bi živeli v zdravih življenjskih razmerah.

Jožef Zemljič, Škofja Loka

Kacin kritizira predsednika vlade

Liberalna demokracija dobesedno z vsemi topovi strelja na Janševo vlado. Ne more in ne more se sprijazniti, da ni vladajoča stranka. Volivci so na srečo pravočasno ugotovili namere LDS in zato na zadnjih volitvah volili ljudi, ki so po meri Evrope in civiliziranega vedenja. Jelko Kacin sleherni dan očita vladi samopašnost, prisvajanje vodenja gospodarstva, podrejanje RTV itd. Razumljivo je, da bo sedanja vlada postavila na vodilna mesta ljudi, ki so vladi in njenim načrtom lojalni. Janez Janša ima mandat, da preuredi javno RTV v smislu evropske kulture in volje nas, volivcev, saj smo na referendumu tako odločili. Ima torej legitimno pravico ravnati tako, kot je predlagal v svojem programu, ki je bil potrjen na državnozborskih volitvah. Volivci podpiramo zdajšnjo vlado in njeno politiko, saj želimo, da se bo v Sloveniji vse uredilo tako, kot je to v Evropi. Želimo si reda, discipline. Vsak državljan mora sprejeti del odgovornosti do države in po svojih močeh pomagati domovini na sončni strani Alp, ki jo s skupnimi močmi lahko spremenimo v človeku prijazno domovino. Tisti, ki so vladali petdeset let in

RADIO
DMEV

97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

še dodatnih dvanajst, pa naj pozabijo, da bodo še kdaj prišli na oblast, saj vsi poznamo mračno obdobje takratnega časa. Torej, gospod Janša, v svojih državljanih imate podporo in pogumno naprej za blagor domovine.

Alojz Senekovič, Maribor

Nujne spremembe v devetletki

V zadnjem času v dnevnem časopisu lahko prebiramo članke, v katerih pisci ne odobravajo nekaterih sprememb v devetletni osnovni šoli, ki so začele veljati z novim šolskim letom.

Ne smemo pozabiti, da pri pravni reforme na področju šolstva in uvedbi devetletke ni bilo nobene konsenza na strokovni ravni. Mnogi vrhunski strokovnjaki so izstopili iz kurikularnih komisij, saj je celotno prenovo vodila ena politična opcija in ni bila pripravljena prislusniti drugim vrhunskim strokovnjakom. Tudi mnogi ravnatelji smo bili do vseh sprememb zelo kritični (nivojski pouk, izbrani predmeti, enourni predmeti, opisno ocenjevanje ...). Še posebej nas je motil Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev, postopek o imenovanju ravnatelja ... Žal tudi te pripombe niso bile upoštevane.

Prav zato menim in sem globoko prepričana, da je ministristvo pod vodstvom Milana Zvera ubralo pravo pot in gre postopno v spremembe ter odpravo najbolj kritičnih vsebin s ciljem, da našo osnovno šolo naredimo bolj avtonomno, v kateri se bodo učenci, učitelji in z njimi starši počutili dobro in bodo sledili skupnim ciljem. Moje globoko prepričanje je, da bi se, če ne bi pristopili k nujnim spremembam, ponovila

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

ista zgodba, kot se je z usmerjenim izobraževanjem – devetletko bi morali odpraviti. Novo ministrstvo se je sprememb lotilo na drugačen način, ta pa prinaša veliko več možnosti za sodelovanje in iskanje konsenza. Minister Milan Zver je imenoval komisijo praktikov, v katero so vključeni učitelji, starši, ravnatelji. Ta poteza se mi zdi zelo dobra, saj prav učitelji, ravnatelji in starši najbolj neposredno spremljajo dogajanje na učno-vzgojnem področju in najbolj vedo, kaj je za učence dobro in koristno. Imenoval je tudi komisijo za konceptualne spremembe, v katero so vključeni vrhunski strokovnjaki – doktorji znanosti, ravnatelji, učitelji, šolski svetovalni delavci. Obe omenjeni komisiji vsako spremembo temeljito preučijo z vseh strokovnih vidikov.

Spremembe na področju nacionalnega preverjanja znanja (NPZ) so bile nujne zaradi racionalizacije finančnih sredstev, kar je minister v javnosti že večkrat pojasnil. Da NPZ nima več tako velikega vpliva na selekcijo pri vpisu devetošolcev v srednjo šolo, je zelo dobro. Glavni cilj NPZ je povratna informacija učitelju in učencu o kakovosti njunega dela.

Spremembe na področju diferenciacije pouka so prinesle v naš šolski prostor več avtonomije učiteljev in ravnateljev. Sami lahko izbirajo med različnimi oblikami diferenciacije pouka tudi v zadnji triadi (nivojski pouk, fleksibilna diferenciacija, pouk v manjših heterogenih skupinah, dva učitelja pri uri pouka ...).

Spremenjena merila za vpis v srednje šole so boljša kot prejšnja. Ne razumem gospe Žive Drol Novak, ki kar v imenu Odbora aktiva svetov staršev ljubljanskih OŠ piše ministru, da je treba merila spremeniti. Moje mnenje je, da so ta merila verjetno resčasna; ko se bo končala prenova gimnazije, si želim, da se z vpisom v srednje šole ne ukvarjajo osnovne šole, saj je to stvar srednjih šol. Sama pa se najbolj zavzemam za to, da se na tistih šolah, kjer je preveliko število vpisanih, uvedejo sprejemni izpiti. Tudi moja generacija je delala sprejemne izpite, kar ni slabo.

Novi pravilnik o potrjevanju učbenikov je razčistil marsika-

tero dilemo. Pravilnik je usklajen z zakonom. Razumljivo je, da založniki dvigajo prah in negodujejo. Sama zaupam učiteljem, saj imajo vsi ustrezno izobrazbo, da bodo znali izbrati delovni zvezek, ki ni prepovedan. Želim si pa, da bi bilo teh delovnih zvezkov po naših šolah čim manj, da bi se več pisali, delali z učbenikom in učence naučili strategije učenja. Le na ta način bodo pri nadaljnjem šolanju uspešni.

Prav gotovo bo veliko polemik tudi glede nove sestave sveta šole (troje staršev, trije učitelji in trije predstavniki lokalnih skupnosti). Spremenjen bo tudi postopek o imenovanju ravnatelja šole. To novost sama osebno zelo pozdravljam, saj smo mnogi ravnatelji pri pripravi obstoječe zakonodaje glasno opozarjali prejšnjega ministra, da taka rešitev ni dobra, a o tem kdaj drugič. Nihče pa ne napiše tistega, kar je zelo pozitivno: -uvedba dveh ocenjevalnih obdobj, kar prinaša učiteljem in učencem več časa za utrjevanje in poglobljanje znanja; -sredstva, ki jih je ministrstvo namenilo učbeniškim skladom na šolah; -učenci v prvi triadi ne plačajo nobene obrabne. Ministrstvo je namenilo tudi sredstva za nekaj učbenikov »za na klop« v zadnji triadi, s čimer so razbremenili težke šolske torbe;

-veliko je bilo storjenega na področju zmanjšanja administrativnega dela učitelja, saj je učiteljevo poslanstvo v prvi vrsti vzgoja in izobraževanje učencev;

-tudi na področju dela z otroki s posebnimi potrebami je nekaj koristnih sprememb;

-dijakom, ki v prvem roku niso uspešni pri maturi, ni treba čakati eno leto, ampak bodo lahko že jeseni popravljali maturo. Ta sprememba ima v sebi veliko pozitivnega. Prejšnji sistem je na tem področju dijaku vzel eno leto, starši so imeli veliko skrbi, kaj se bo dogajalo z otrokom v tem letu, nekateri so izgubili voljo, zašli v slabo družino ...

Še marsikaj koristnega bi lahko naštel, kar je uvedeno v našo osnovno šolo. Prepričana pa sem, da bodo spremembe še potrebne na področju vzgoje, odgovornosti in dolžnosti učencev,

Trojanski konji

Marija Vodišek

Je tudi tokrat prevara s trojanskim konjem uspela? Deset let so se Grki bojevali za lepo Heleno, ki jo je Paris ugrabil in odpeljal v Trojo. Samo prevara z lesenim konjem je Grkom omogočila priti v Trojo in jo zavzeti. Jim je bila lepa Helena samo izgovor za vojno? Izvolitev novega ljubljanskega župana Zorana Jankovića je uspela prav tako s prevaro. Ne s trojanskim, temveč z eldeesovim konjem. Kot pred leti ob volitvah prvega predsednika osamosvojenе Slovenije. Takrat je bil »glavni« kandidat Milan Kučan, dolgoletni komunistični funkcionar na državni in republiški ravni, ljubljeneec in učenec Mačka, Dolanca in cekaja. Drugi je bil kandidat stranke LDS Ljubo Sirc. Ko smo zvečer člani volilnega odbora šteli glasove, oddane dvema glavnima kandidatom Milanu Kučanu in Ljubu Sircu, je bila prevara LDS kričeča. Na mojem volišču je kandidat LDS Ljubo Sirc dobil tri ali štiri glasove. Vse druge je dobil Milan Kučan. Sklep je bil en sam: LDS je Ljuba Sirca nesramno izkoristila, ga imenovala za svojega kandidata, svojim članom pa ukazala glasovati za Milana Kučana. Verjamem, da je Ljubo Sirc nasedel liberalcem, misleč, da so to liberalci evropskega kova, kar pa niso bili ne takrat in niso niti danes. Pod tem vodstvom tudi nikoli ne bodo. Enaka scena, enaka politična prevara se je zgodila v Ljubljani v nedeljo, 22. oktobra. Je tokratni eldeesov županski kandidat Jožef Kunič vedel, da je samo njihov pion, ali pa jim je tudi on nasedel? Komentarje in izjave predsednika LDS Jelka Kacina in njegove podpredsednice Zdenke Cerar ob izvolitvi Zorana Jankovića si velja zapomniti. Oba sta, namesto da bi komentirala poraz njihovega kandidata, za katerega sta seveda vedela vnaprej, napadala vladno koalicijo. Neumno in pokvarjeno, saj je bil scenarij LDS evidenten. Odkritje Jankovićevega menedžerskih milijardnih »zaslužkov« bi po vsej logiki moralo prinesiti uspeh njegovemu, od nikogar kritiziranemu kandidatu. LDS je uporabila »trojanskega konja« iz katerega se je zvalila njihova volilna prevara. Ne pozabimo, da je Tone Rop pred dvema letoma oponesel Jankoviću, da ga je politika postavila za direktorja Mercatorja. Sicer pa se tudi na drugih področjih srečujemo z lažmi in polresnicami. Na žalost je tega veliko tudi med novinarji, ki bi morali biti glasniki resnice. V Delu, 21. oktobra, je članek izpod peresa Matije Graha, v katerem opisuje madžarsko vstajo pred 50 leti in njeno krvavo zadušitev s strani Rdeče armade. Eden glavnih protestnikov in izvajalcev destalinizacije je bil premier Imre Nagy. Pisec se je izognil resničnim dogodkom v zvezi z njim. On in še nekateri protestniki so se zatekli na jugoslovansko veleposlaništvo v Budimpešti, prepričani, da jim bo Jugoslavija dala, kot je to veljalo v »normalnem« svetu, politični azil. Titova Jugoslavija pa je Nagya in druge prosilce za azil izročila Sovjetom in ti so njega in še mnoge usmrtili. Novinar Matija Grah je zgodbo napisal, kot bi še vedno živeli v totalitarizmu. Je sprejeti resnico tako težko? Tudi to, da imajo volivci vedno prav, ni res. Jankovićevo so nam v Ljubljano pripeljali Balkan! Za koliko časa?

pri racionalizaciji učnih načrtov, avtonomiji učitelja in ravnatelja, pri sodelovanju s starši in z lokalno skupnostjo, da bomo lahko imeli osnovno šolo, v katero bodo z veseljem prihajali učenci, učitelji in starši in da bodo čutili pripadnost šoli ter vsi skupaj sle-

dili ciljem osnovne šole in gojili dobre medsebojne odnose.

Smo na pravi poti, ministrstvo se zaveda, da moramo po tej poti hoditi skupaj vrhunski strokovnjaki, ravnatelji, učenci, starši in uspeh je zagotovljen. In to je prava pot!

Angelca Likovič, Grosuplje

Politični semafor

Jankovičev odvetnik Predsednik Odvetniške zbornice Slovenije Miha Kozinc je pri komentiranju prijave, ki jo je zoper Stojana Zdolška podal Zoran Jankovič, precej pohitel in Zdolška obsodil, še preden se je o njegovem ravnanju izreklo častno razsodišče. Kozinc je Zdolškovo ravnanje, ne da bi se seznanil z vsemi dejstvi, označil kot skrajno nenavadno, hkrati pa je natrosil še nekaj besed, iz katerih se je jasno videlo, kam pes tacco moli.

Izgubil živce? Koprski župan Boris Popovič se je le dan po lokalnih volitvah zapletel v incident, ko naj bi bil po intervjuju, ki ga je imel z novinarko Primorskih novic Petro Vidrih, slednjo najprej ozmerjal, nato pa nakazal, da jo bo udaril. Kaj se je zgodilo v resnici? Popovič pravi, da je novinarko le ozmerjal, ker naj bi že nekaj časa pisala proti njemu, novinarka pa vztraja pri svoji zgodbi, da jo je hotel udariti. Kdo govori resnico, se bo še pokazalo, zaveda pa za Popoviča ni prijetna.

Želi v Schengen Čepur je kazalo, da naša država v prihodnjem letu še ne bo vstopila v schengensko območje, se po sestanku, ki ga je imel notranji minister Dragutin Matej Čepur pretekli teden z notranjimi ministri EU, vendarle kaže možnost, da bi se to lahko zgodilo. Notranji ministri so se namreč dogovorili, da bi lahko Slovenija, če bo računalniški sistem SIS I plus, ki ga je predlagala Portugalska, deloval uspešno, vstopila v schengensko območje do konca prihodnjega leta.

Umrli Janko Moder

Dvajsetega oktobra je v Ljubljani umrl Janko Moder, ki nikoli ni bil deležen najvišjih naslovov in odlikovanj, čeprav je bil eden največjih ustvarjalcev na Slovenskem v 20. stoletju. Bil je predvsem prevajalec – njegov opus je tako rekoč nepredstavljivo obsežen – in steber slovenske besede.

Rodil se je v Dolu pri Ljubljani leta 1914. Prevajal je iz 26 jezikov, prevedel je 700 leposlovnih del, bil je soustanovitelj Društva slovenskih knjižnih prevajalcev, sestavil je več bibliografij, dvakrat je dobil Sovretovo nagrado (najvišje priznanje za prevajanje) in več tujih nagrad. Prevajal je iz *Svetega pisma*, Franciškov *Sončno pesem*, Shakespeara, Molièra, Ibsna, Brechta, Goetheja, urejal je zbirko *Nobelovci*, za katero je prevedel številne avtorje. V zadnjem desetletju si je zadal še eno tlako, prevod Valvasorjeve *Slave vojvodine Kranjske*, ki se je v celoti doslej nihče ni upal lotiti, niti v prevajalskem timu ne.

Med vojno se je lotil pisanja obsežnega romana v štirih delih *Sveta zemlja*, a ga nikoli ni končal, saj se je moral spoprijeti z boljše plačanim delom, da je lahko preživel družino. V času okupacije je sodeloval z ljubljansko Dramo, zaradi česar so ga po vojni revolucionarji zaprli, ker naj bi bil kršil »kulturni molk«. Ko je prišel iz zapora, se je moral zaradi preživljanja družine takoj oprijeti dela. Začel je prevajati, vendar se je moral dalj časa skrivati pod psevdonimi, saj je veljal za politično neprimerne. Sestavil je obsežen *Slovenski leksikon novejšega prevajanja*, pred enim letom pa je napisal biografijo o zdravniku Valentinu Meršolu, ki je odigral pomembno vlogo v begunskem taborišču v Vetrinju. Kljub svojemu neprecenljivemu delu za slovenski narod ni bil sprejet med akademike, prav tako ni dobil Prešernove nagrade ali kakšnega državnega odlikovanja. V. M.

ZM PRIZMA

Plus

enkratno naložbeno
življenjsko zavarovanje
s kapitalsko garancijo

Prednost več

GARANTIRAMO

**Hedge
Valutni**

**Glavnico
in že
dosežen
donos**

**Omejena emisija!
samo do**

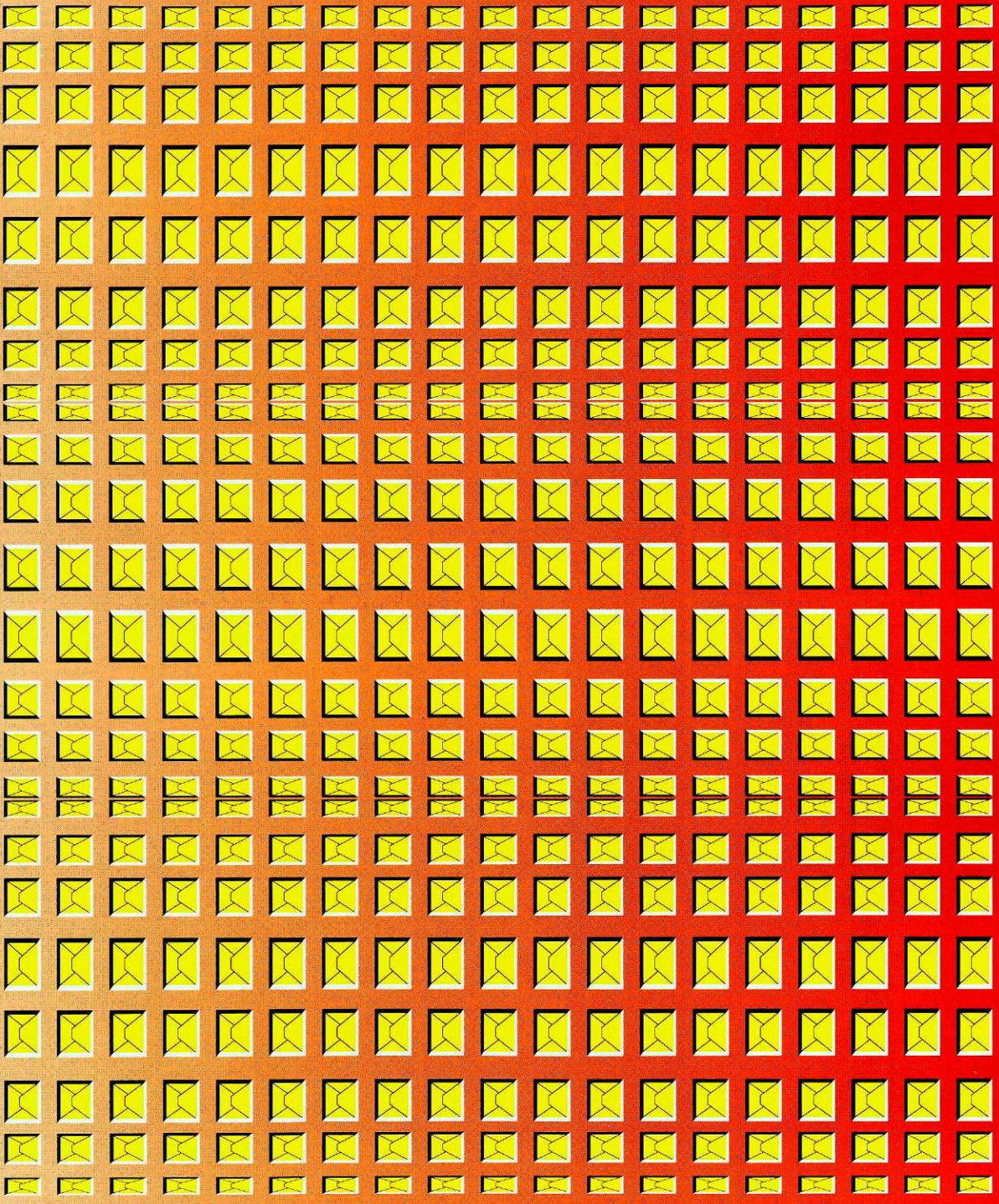
20. 11. 2006 pri

ZAVAROVALNICI MARIBOR

080 19 20

www.ZMprizma.si

SREČNO IN BOGATO NOVO LETO 2016!

Mobilna e-pošta ni le iluzija.

Mobitelova storitev Integral vam preko mobilnega telefona kjerkoli in kadarkoli omogoča enostavno upravljanje z elektronsko pošto in priponkami, ter avtomatično sinhronizacijo koledarja in slikov.

Mobitel UMTS

Novi generacije mobilnih telekomunikacij

www.mobitel.si/integral

